

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra praktické teologie

Diplomová práce

MLÁDEŽ A LITURGIE, PROBLEMATIKA LITURGIE PŘIZPŮSOBENÉ MLÁDEŽI A
JEJÍ NĚKTERÉ MODERNÍ FORMY.

Vedoucí práce: Mgr. Ing. Zdeněk Demel, Th.D.

Autor práce: Kateřina Gutwirthová

Studijní obor: Pastorační asistence

Ročník: V.

2008

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracoval/a samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

23. června 2008

vlastnoruční podpis studenta

Děkuji vedoucímu diplomové/bakalářské práce doc. Mgr. Ing. Zdeněk Demel, Th.D.
za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

Obsah

1	Úvod.....	7
2	Význam liturgie.....	10
2.1	Liturgie vrchol a střed celého křesťanského života	10
2.2	Eucharistie	11
2.3	Význam liturgie pro církevní obec:	13
3	Existence skupin, pro které může být mše vzdálená.....	14
3.1	Vymezení skupiny pro účely diplomové práce	15
3.1.1	Mládež z pohledu sociologie	15
3.1.2	Mládež z pohledu psychologie.....	15
3.1.2.1	Pubescence.....	16
3.1.2.2	Adolescence	17
3.1.2.3	Mladá dospělost	18
3.1.3	Závěry z vymezení mládeže	19
3.2	Vyhodnocení dotazníků	20
3.2.1	Základní údaje z dotazníků.....	20
3.2.2	Vyhodnocení otázek č. 12, 9 a 10.....	20
3.2.2.1	Čím je mše pro mladé lidi (otázka č. 12).....	20
3.2.2.2	Rytmické písně versus písně z kancionálu (otázky č. 9 a 10)....	22
3.2.3	Zpracování kvalitativních otázek č. 20, 21 a 22.	23
3.2.3.1	Co nejvíce oceňuješ na mších pro mládež? (otázka č. 20)	23
3.2.3.2	Pokud bys mohl/a na mši pro mládež něco změnit, aby ti byla bližší, co by to bylo? (otázka č. 21)	24
3.2.3.3	Pokud bys mohl/a na běžné katolické mši něco změnit, aby ti byla bližší, co by to bylo? (otázka č. 22)	25
3.2.3.4	Graf k otázkám č. 21 a 22.....	27
4	Popis třech druhů eucharistických bohoslužeb.....	28
4.1	Bohoslužby v Jugendkirche.....	29
4.1.1	Co je Jugendkirche?	29
4.1.2	Liturgie při Jugendkirche.....	30
4.1.2.1	Vlastní zodpovědnost	31
4.1.2.2	Důvěřovat v kompetenci mladých.....	31
4.1.2.3	Liturgický prostor.....	32
4.1.2.4	Souvislost liturgie a života.....	33
4.1.2.5	Návaznost liturgie na svět mladých.....	33
4.2	Find•fight•follow Messe	34
4.2.1	Co je fff - Messe.....	34
4.2.2	Z čeho koncept fff vychází	35
4.2.3	Spojení bohoslužby s eucharistií.....	36
4.2.4	Rozbor některých prvků fff-bohoslužby	36
4.2.4.1	Evangelium	37
4.2.4.2	Kázání.....	37
4.2.4.3	Eucharistická modlitba	37
4.2.4.4	Podrav pokoje	38
4.2.4.5	Přijímání	38

4.2.4.6	Některé prvky, kterými se find•fight•follow výrazněji odlišuje od jiných eucharistických bohoslužeb	39
4.2.4.7	Celebrant	40
4.2.4.8	Volné modlitby a prosby	40
4.2.4.9	Pár tipů od tvůrců fff-bohoslužeb.....	41
4.2.5	Osobitost a přátelská atmosféra během bohoslužeb find•fight•follow	42
4.2.6	Hudba	45
4.2.7	Organizace find•fight•follow - Messe	46
4.2.7.1	Způsob rozdělení úloh při přípravě bohoslužeb.....	46
4.2.7.2	Průběh přípravy	47
4.3	Mše pro mládež u salesiánů v Praze-Kobylisích	49
4.3.1	Pondělní eucharistická bohoslužba pro starší školní mládež.....	49
4.3.2	„Úterky u Terky“	50
4.3.2.1	Pozitiva a negativa.....	50
4.3.2.2	Cíle a nástroje Úterků u Terky	51
4.3.2.3	Podstatné prvky Úterků u Terky (popsané v závěrech pastorační rady).....	52
4.3.3	„Devátá“	52
4.3.3.1	Cíle a nástroje „Deváté“	54
4.3.3.2	Podstatné prvky „Deváté“ (popsané v závěrech pastorační rady).....	54
4.4	Srovnání mší v Jugendkirche, fff-mší a „Deváté“ (Úterků u Terky).....	55
4.4.1	Prostředí a cíle, ze kterých jednotlivé koncepty vycházejí.....	55
4.4.2	Cílová skupina jednotlivých konceptů	58
4.4.3	Hlavní zaměření konceptů	59
4.4.4	Smysl a důležitost jednotlivých konceptů	59
5	Liturgie, mládež a farní společenství.....	61
5.1	Mládež a bohoslužby celého společenství	61
5.2	Všeobecné požadavky SC k liturgii	63
5.3	Setkání liturgie a dětí	64
5.4	Setkání liturgie a mládeže	65
5.4.1	Směrnice pro bohoslužby pro mládež	68
6	Rozbor jedné z bohoslužeb find•fight•follow.....	70
6.1	Úvodní obřady	70
6.1.1.1	Příchod se zpěvem písně <i>Help</i>	71
6.1.1.2	Pozdravení a znamení kříže	71
6.1.1.3	Uvedení do bohoslužby	71
6.1.1.4	Úkon kajícnosti	71
6.1.1.5	Píseň <i>I still haven't found what I'm looking for</i>	73
6.2	Bohoslužba slova	73
6.2.1	Úvod k biblickým čtením	73
6.2.2	Příběh s animací	74
6.2.3	Mezizpěv – píseň <i>Thy word</i>	74
6.2.4	Evangelium a homilie.....	75

6.2.4.1	Popis konkrétního propojení evangelia a homilie v bohoslužbě „Lose“	75
6.2.4.2	Zhodnocení evangelia a homilie	76
6.2.5	Píseň You've got a friend	77
6.2.6	Pozdravení pokoje	78
6.3	Eucharistická slavnost	80
6.3.1	Příprava darů a modlitba nad dary	80
6.3.1.1	Příprava darů	80
6.3.1.2	Modlitba nad dary	81
6.3.2	Eucharistická modlitba	82
6.3.2.1	Preface	84
6.3.2.2	Sanktus	85
6.3.2.3	Epikléze	85
6.3.2.4	Slova ustanovení	85
6.3.2.5	Anamnéza, obětní modlitba a epikléze	86
6.3.2.6	Přímluvné modlitby (prosby s připomínkou svatých)	89
6.3.2.7	Doxologie	90
6.3.2.8	Celkové hodnocení eucharistické modlitby bohoslužby „Lose“	90
6.3.3	Přijímání	92
6.3.3.1	Lámání chleba	93
6.3.4	Ukončení příběhu s animací z počátku bohoslužby slova	95
6.3.5	Závěrečná modlitba	95
6.4	Závěrečné obřady	96
6.4.1	Oznámení	96
6.4.2	Závěrečné slovo	96
6.4.3	Závěrečné požehnání	96
6.5	Zhodnocení Bohoslužby „Lose“	97
7	Závěr	99
	Použitá literatura	104
	Seznam zkratk	108
	Seznam příloh	108
	Příloha	109

1 Úvod

Na začátku mého rozhodnutí napsat diplomovou práci o dnešních formách liturgie mládeže bylo setkání s eucharistickými bohoslužbami zvanými find•fight•follow. Tyto mše se pořádají od roku 2003¹ ve Vídeňské arcidiecézi a jejich cílem je přiblížit dnešní liturgii mládeži a poposunout je tak o krok dále v jejich vztahu k Bohu.²

Po prvním setkání s jednou z těchto mší jsem byla mírně otřesena. Kvůli akustické a zvukové bariéře jsem moc nerozuměla, kolem mě se děla spousta zajímavých událostí, lítala klubíčka s bavlnou, vpředu se hrály divadelní scénky, zepředu dozadu si předávali účastníci vzduchem pár vybraných mládežníků, hudba byla jak na koncertě a efekty jak na diskotéce. Nemohla jsem rozpoznat strukturu eucharistické bohoslužby a dokonce jsem ani nezaregistrovala evangelium, které bylo podle mého pozdějšího zjištění zakomponované v kázání. Při přijímání se prodralo přes plný kostel mladých dozadu pár dívek s miskami plnými konsekrovaného nekvašeného chleba, který hrozil, že se každou chvíli z misek rozsype. Na konci bohoslužby jsem si marně pořád dokola opakovala „teď jsem byla na nedělní eucharistické bohoslužbě“. Tak by se daly popsat moje dojmy z prvního setkání s find•fight•follow-Messe. Jak čas běžel, a já o mé nové zkušenosti přemýšlela, začala se mi myšlenka této formy bohoslužby líbit. Přesto jsem před příští návštěvou find•fight•follow-Messe raději ráno navštívila klasickou tradiční nedělní bohoslužbu a večer jsem pak šla na fff-Messe se zájmem studentky teologie. Tato druhá zkušenost s fff-bohoslužbou na mě však působila zcela jiným dojmem, a když jsem si o rok později zařídila praxi při Jugendkirche a find•fight•follow, mnohé jsem pochopila. Bohoslužba, během které jsem se poprvé setkala s touto formou liturgie, se jmenovala „Just trast“ a jak jsem později zjistila, stala se jednou z legendárních bohoslužeb při fff-Messe. Takže jsem vlastně měla obrovské štěstí, že jsem se mohla takovéto mše zúčastnit. Mé vnímání při té první liturgii bylo v mnohém ovlivněno akustikou,

¹ Srov. HAMACHERS-ZUBA, U. *Heiliges Spiel*.

² Srov. HAMACHERS-ZUBA, U. *Heiliges Spiel*.

jelikož jsem seděla v postranní kapli a tím jsem špatně rozuměla. Zároveň byla tato bohoslužba pro „začátečníka“ hůře stravitelná, a jak říkají tvůrci fff-Messe, kritika sice přichází, málokdy však od mladých, často právě od prvních návštěvníků, kteří chtějí najít v bohoslužbě klasický průběh eucharistické slavnosti.³ A tak jsem ráda, že jsem se nedala prvním dojmem odradit a příšla jsem znovu, pro mé budoucí prožívání eucharistických bohoslužeb to byl krok kupředu.

A právě protože pro mě mělo toto setkání natolik zásadní význam, rozhodla jsem se napsat diplomovou práci o dnešních formách liturgie mládeže. V práci bych chtěla zjistit, jak můžeme přiblížit mladým dnešní liturgii, a to především liturgii eucharistických bohoslužeb. Od počátku založení církve je eucharistie vrcholem a středem všeho křesťanského konání, přitom je nejen pro mladé tato hostina a oslava často velmi vzdálená, význam jejích symbolů už dávno nechápeme, účast je pro nás spíše divadlem, než skutečnou oslavou. Často mluvíme o slavení bohoslužeb, přitom jsou formy dnešní liturgie pro mladé sotva spojené se slavením. Trefný příklad k tomu jsem slyšela od katolického kněze určeného pro Jugendkirche a find.fight.follow, který se při jedné školní návštěvě propagující dva zmíněné projekty, setkal s názorem: „Když chci slavit, nejdu přeci do kostela“. Tuto větu pronesla jedna velmi dobře v církvi socializovaná dívka, která pravidelně navštěvuje katolické bohoslužby.⁴ Pro mě je tato věta jasným signálem toho, že něco není v pořádku. Proto jsem si stanovila jako cíl, pokusit se ukázat cestu, jak přiblížit liturgii mládeži. Chci ukázat, že je možné upravit liturgii tak, aby se v ní mohli také mladí setkávat s Bohem jim přirozeným a blízkým způsobem. Zároveň bych chtěla prokázat, že i eucharistické bohoslužby se dají přizpůsobit mladým. Často se totiž setkávám s názorem, že přizpůsobení by se mělo odehrávat jen na poli bohoslužeb slova, přitom eucharistie je vrcholem a pramenem života, tak proč by mladí nemohli právě v ní najít výraz pro svůj život?

³ Srov. UNTERBERGER, F.; BAZALKA, S. *Gekommen, um zu bleiben*.

⁴ Srov. JANSEN, G. *Jesus in my House*

Ze svých vlastních zkušeností jsem znala bohoslužby pro mládež při větších setkáních, kde bylo vždy několik stovek mladých, studentské mše u salesiánů, velké fff-Messen a později jsem poznala také pravidelné nedělní eucharistické bohoslužby come2stay, pořádané v Jugendkriche Wien. V této práci jsem se rozhodla nezabývat se bohoslužbami, pořádanými při příležitosti velkých mládežnických setkání.

Abych mohla nalézt nějakou cestu k přiblížení liturgie mládeži, zabývám se v práci nejprve liturgií všeobecně, co je jejím významem, jejím cílem, její podstatou. V další části se krátce dotýkám charakteristiky období věku 14–25 let, což je pro účely této práce cílová skupina. Abych si potvrdila tezi, že klasická liturgie je mládeži vzdálená, rozhodla jsem se udělat menší průzkum o vztahu mládeže k liturgii pomocí dotazníků. V další části už se zabývám konkrétními koncepty třech druhů bohoslužebných shromáždění. Pro tyto účely jsem si vybrala pravidelné nedělní bohoslužby v Jugendkirche Wien, které jsou specificky vytvářené pro mládež. Dále popisuji již zmíněné find•fight•follow-Messe. A nakonec bohoslužby v salesiánské farnosti Praha-Kobylisy, kde se dle mého názoru úspěšně povedlo sloučit prvky mládežnické kultury s bohoslužbami ve farním společenství.

Na základě popisu těchto třech konceptů a některých církevních dokumentů a směrnic se v další kapitole snažím najít možné úpravy pro liturgii přizpůsobenou mládeži. Nakonec se ještě věnuji rozboru jedné eucharistické bohoslužby find•fight•follow, na které bych chtěla ukázat, jak konkrétně je možné přizpůsobit eucharistickou bohoslužbu mládeži tak, aby v ní mohla autenticky slavit setkání s Bohem.

2 Význam liturgie

2.1 Liturgie vrchol a střed celého křesťanského života

Slovo liturgie (leitourgia) pochází z řečtiny a označuje každou veřejnou službu pro lid či stát, v Novém zákoně bohoslužbu. Zároveň je v něm obsaženo slovo laik, které v Novém zákoně označovalo všechny, kdo byli včleněni křtem do společenství církve⁵. Volně ho tedy můžeme přeložit jako „dílo lidu“⁶, když shromážděný lid dělá něco společně. Liturgicky jednající jsou proto vždy všichni, kdo slaví bohoslužbu, nejen kněz nebo ti, kdo mají při mši zvláštní úkol. „Leitourgia“ můžeme ale také přeložit jako „dílo pro lid“⁷, tedy Bůh jedná vůči nám. Bohoslužba je pak služba Boží nám lidem, spasitelné jednání Boží vůči nám. Bohoslužba, která neslouží lidem, neslouží nikomu a nejméně Bohu⁸. Liturgie je dialogem, ve kterém přijímáme a dáváme. Přijímáme Boží uzdravující milost, se kterou se na nás Bůh obrací, zároveň se ale obracíme i my k němu, našemu Stvořiteli. To jsou dvě základní dění v liturgii. Vztah Boha a člověka se uskutečňuje při zpěvu chvalozpěvu, v čase eucharistie, v díkuvzdání a prosbách. Přesto jedná v liturgii především Bůh skrze Krista, který slovy a znameními přináší spásu, teprve potom odpovídá člověk díky a chválou Bohu Otci.⁹ A při této komunikaci hraje důležitou roli znamení vnímatelná smysly (SC 7).

Liturgie je v církvi středem, srdcem, vrcholem a pramenem veškerého jejího života (SC 10). K liturgii by měla směřovat veškerá činnost církve. Je konáním, kterému se žádná jiná činnost nevyrovná. Vrcholem liturgie je eucharistická slavnost, která je zároveň i zdrojem celého života církve. Celé působení církve směřuje k oslavě Boha a posvěcení člověka, a to se nejlépe uskutečňuje právě v Kristu při liturgii.¹⁰ Liturgie je hra, do které jsme vtaženi se svým tělem a svou duší, se svými myšlenkami a pocity. Do které přinášíme sebe a náš svět.

⁵ Srov. RICHTER, K. *Liturgie a život* s.17

⁶ Srov. UNTERBERGER, F.; JANSEN, G. et al. *Konzept fff.* s.2

⁷ Srov. UNTERBERGER, F.; JANSEN, G. et al. *Konzept fff.* s.2

⁸ Srov. UNTERBERGER, F.; JANSEN, G. et al. *Konzept fff.* s.2

⁹ Srov. RICHTER, K. *Liturgie a život* s. 17

¹⁰ Srov. SC 10

Ze slov Krista „Jděte ke všem národům a získávejte mi učedníky. Křtíte je ve jméno Otce i Syna i Ducha svatého, a učte je, aby zachovávali všecko, co jsem vám přikázal“ (Mt 28,19) církev odvozuje své tři základní funkce – martyria, liturgia a diakonia. Uvedenými slovy vysílá Kristus do světa nejen své učedníky, ale všechny, kteří tento verš čtou. Zde můžeme vidět význam slavení víry a jeho propojenost s ostatními úkoly církve. Ke slavení víry patří také zvěstování a konání víry. Zároveň můžeme vidět zvěstování a konání víry v liturgii jako službu životu.¹¹

Pastorace a slavení eucharistie jsou navzájem propojené a na sobě závislé. Samotné zvěstování a služba nemohou přinést dobré plody, pokud nejsou živeny eucharistií. Stejně tak eucharistie, je-li oddělena od služby a zvěstování, toho moc nezmůže. Vždy je třeba brát na zřetel okolnosti bohoslužby ve společenství. „Vždyť apoštolská práce je zaměřena k tomu, aby se všichni, kdo se vírou a křtem stali Božími dětmi, shromáždili vjedno a uprostřed církve chválili Boha, účastnili se Oběti a jedli ze stolu Páně.“¹²

2.2 Eucharistie

V liturgii se setkávají dvě roviny, ta pozemská a ta tajemná božská. Pro nás je toto setkání tajemstvím, a tak ho nemůžeme vyjádřit jinak než symboly. Lidskou řečí toto tajemství nejsme schopni zcela postihnout, proto používáme různé obrazy a podobenství. Díky těmto symbolům jsme schopni prožívat nám neuchopitelné tajemství eucharistie, máme možnost při každé liturgii, při každé eucharistické slavnosti, odkrývat stále nové pohledy. Abychom ale v symbolice liturgie mše uměli hledat, musíme znát alespoň základní pojmy, které nám jsou nabízeny ve zjevení.¹³

Při každé eucharistické bohoslužbě můžeme stát pod Kristovým křížem, Kristus ale netrpí stále a znovu, jeho oběť je však přítomna a uskutečňuje se jinými znameními.

¹¹ Srov. RICHTER, K. *Liturgie a život*, s.18

¹² Cit. SC 10

¹³ Srov. POKORNÝ, L. *Prostřený stůl*. s. 8.

Při eucharistii je důležitá oběť a památka. Lidé obětovali Bohu nejčastěji část pokrmu ze své úrody. Oběť znamená přinášet to, co je pro pozemský život nejdůležitější. To dnes děláme, když přinášíme dary chleba a vína. S dary chleba a vína přinášíme i sebe, svou duši a své tělo.¹⁴ Tak má člověk možnost odevzdat se Bohu. Aby se naše oběť dostala k Bohu, bylo třeba oběti Kristovy, ta nám otevřela přístup k Otci. Abychom se při mši spojili s Bohem, musíme se nejdříve ponořit do Kristovy oběti.

Slavit eucharistii nám přikázal sám Kristus slovy „To činite na mou památku“ (L 2,19; 1K 11,24). Z tohoto příkazu je patrné, že máme něco konat a tím si to zároveň připomínat.¹⁵ Když máme nějakou památku, znamená to, že máme i nějaké vzpomínky a zkušenosti. A stejně tak je to i s památkou Kristovou. Křesťan se setkává s Kristem v jeho milosti, ve znamení křtu a ve víře.

Tato vzpomínka na Krista nám pomáhá připojit se k jeho oběti, vede nás k odevzdání se Pánu. Zároveň zde ale nejde o vzpomínání jednotlivce, nýbrž celé církve. Kristus mluví v množném čísle, toto konání má být ve společenství. Sám nám svým příkladem určil podobu eucharistie. Jedná se o úkon v rámci hostiny, během které Kristus požehnal chleba a víno a slovy z obětní terminologie, které byly všem účastníkům známy, je prohlásil za své obětované tělo a svou prolitou krev.¹⁶ Zároveň ale musíme mít na zřeteli, že v liturgickém jednání nejde o minulost, která se stala před 2000 lety, ale jde o přítomnost, která se stále děje pro nás a skrze nás. „Památka Kristova se stává přítomností Kristovou – jež ovšem bez oběti Kristovy není možná.“¹⁷ Bohoslužba je tedy pro lidi, kteří jsou jí právě přítomni. Je proto důležité, aby se obracela právě na tyto lidi, aby mluvila jejich řečí, vycházela z jejich kultury, dotýkala se jejich životní skutečnosti a aby pro ně bylo slovo Boží srozumitelné¹⁸.

¹⁴ Srov. POKORNÝ, L. *Prostřený stůl*. s. 16

¹⁵ Srov. EMMINGHAUS, J. *Eucharistie*. s. 14

¹⁶ Srov. EMMINGHAUS, J. *Eucharistie*. s.14

¹⁷ Cit. POKORNÝ, L. *Prostřený stůl*. s. 20

¹⁸ Srov. SC 21

2.3 Význam liturgie pro církevní obec:

Pro církevní obec či farnost je liturgie středem a vrcholem celého života. Už v novozákonní době můžeme slyšet výzvu „Nezanedbávejte společná shromáždění“ (Žd 10,25).

Liturgii chápeme vertikálně, jako vztah Boha k člověku a člověka k Bohu. V životě s Kristem ale nesmíme zapomínat také na horizontální pohled, který vyjadřuje náš vztah ke světu, k lásce k bližnímu. Pro takovýto vztah ke světu získáváme sílu ze vztahu k Bohu, kterého můžeme zakoušet v liturgii. Pro církevní obec se tak stává liturgie nezbytnou součástí dění, při němž se celá farnost schází a „zvěstuje“. U liturgie však církevní obec nemá končit. Liturgie, především eucharistie, nám má dávat sílu, má být středem celého dění v církevní obci. „Obnovování smlouvy mezi Bohem a lidmi v eucharistii získává a zapaluje věřící pro lásku Kristovu, která naléhá.“¹⁹

Vrcholem a základem celé liturgie je nedělní eucharistická slavnost, která má od počátku církve výsadní postavení. Nedělní shromáždění je vnímáno jako povinnost odpovědět na volání Pana v den vzkříšení.²⁰ Tak můžeme najít již v prvním století určitou povinnost slavit neděli.²¹ V době pronásledování bylo pro křesťany nedělní shromáždění zároveň důležité při určování identity.

Nedělní spojení shromáždění se slavností eucharistie vyžaduje už podstata obce. V eucharistické slavnosti se spojuje dosvědčování víry se slavením a uskutečňováním víry. O liturgii jako o zvěstování se mluví i v eucharistické modlitbě „Kdykoli tedy jíte tento chléb a pijete tento kalich, zvěstujete smrt Páně, dokud on nepřijde“ (1K 11,26). „Bohoslužba slova a eucharistická slavnost patří tak těsně k sobě, že tvoří nedělitelnou jednotu“.²²

Ale i z obyčejné lidské zkušenosti vychází potřeba se setkávat. Není možné utvářet společenství, které by se neselektovalo. Tyto všechny důvody vedly ke vzniku církevního přikázání nedělní povinné účasti na mši. V pozadí tohoto přikázání je potřeba vidět hlavně snahu o spojení s obcí a vazbu na Pána. To jsou nosné základy křesťanské neděle.²³

¹⁹ Cit. SC 10

²⁰ Srov. RICHTER, K. *Liturgie a život*. s. 57

²¹ Srov. RICHTER, K. *Liturgie a život*. s. 57

²² Srov. RICHTER, K. *Liturgie a život*. s. 58

²³ Srov. RICHTER, K. *Liturgie a život*. s. 58

3 Existence skupin, pro které může být mše vzdálená

Běžných mší ve farnosti se účastní velké spektrum lidí. Jejich představy o slavení mohou být zcela rozdílné. Jako příklad nám může posloužit nedělní mše ve farnosti. Pokud se jedná o větší město, mohou mít lidé na výběr z několika mší, pokud se ale jedná o menší město, či vesnici, kde se v neděli koná jedna mše, pak nemá většina farníků na výběr. To má jistě veliký význam pro jednotu a soudržnost farnosti, všichni slaví neděli společně. Na druhou stranu je velice složité, ne-li nemožné, upravit liturgii tak, aby vyhovovala všem. Ve spoustě farností se konají mše bez jakékoli specifikace pro různé skupiny. Někde se lze setkat s úpravou mší pro děti, které se zde mohou nějakým způsobem zapojit. Jinde se zase zpívají při mši mládežnické rytmičké písně.

Rozdílné představy o tom, jak slavit liturgii, jsou dány nejen věkem, ale i mnoha dalšími okolnostmi. Zde mohou svou roli sehrát kulturní rozdíly (i v rámci regionů), emocionální založení lidí, rozdíly mužského a ženského vnímání spirituality, odlišné předchozí zkušenosti apod.

Druhý vatikánský koncil se přitom v konstituci o posvátné liturgii zabýval nutností přizpůsobit liturgii různým skupinám lidí. „Když nejde o víru nebo obecné dobro, nechce církev ukládat strohou jednotu formy ani v liturgii“ (SC 37). V článku 38 SC se píše o možné úpravě liturgických knih tak, aby bylo možné uplatnit oprávněné rozdíly a přizpůsobení vzhledem k různým společenstvím, krajům a národům. Při těchto úpravách ale nemá dojít k porušení podstatné jednoty římského ritu. „Tato zásada ať je patřičně respektována při určování stavby obřadů i jejich rubrik“ (SC 38). Pro určité přizpůsobení liturgie nějaké skupině je tedy dán prostor. Přesto nemůže eucharistická slavnost vyhovovat vždy celému slavícímu společenství. Jednou ze skupin, pro které je běžná forma liturgie vzdálená, bývá mládež. Abychom zjistili, proč je tomu tak, následuje nejprve vymezení této skupiny a dále vyhodnocení dotazníku, který se zabýval vztahem mládeže k liturgii.

3.1 Vymezení skupiny pro účely diplomové práce

Skupinu, kterou se budu zabývat v této diplomové práci, jsem vymezila věkem 14 až 25 let. Toto vymezení je obvyklé pro účely pastorální teologie. Pro naše účely je potřeba znát některé charakteristické znaky tohoto věku, proto je níže pojednáno o mládeži ve věku 14 až 25 let ze sociologického a psychologického hlediska.

3.1.1 Mládež z pohledu sociologie

Hlavním úkolem dospívajícího v tomto období je zařadit se do společnosti, ve které žije. Tomuto zařazování se do společnosti říkáme socializace. Dospívající se v této fázi svého života musí naučit pohybovat ve společnosti, umět reagovat na podněty a otázky, před které je postaven. Zároveň je potřeba, aby se naučil soudržnosti, která by vyjadřovala solidaritu a kulturní sounáležitost se společností.²⁴

Sociologie označuje pojmem mládež nejčastěji období mezi patnáctým a třicátým rokem života. Nahlíží na mládí jako na tu část života, která je na jedné straně ohraničena opuštěním základní školy a na straně druhé přijetím všech úkolů dospělých, především odpovědnosti za vlastní existenci. Horní hranice zůstává přitom nejasná, nejčastěji se však uvádí třicátý rok života, který je v našem prostředí průměrným věkem pro uzavírání manželství.²⁵

3.1.2 Mládež z pohledu psychologie

Ani psychologie není v časovém vymezení mládeže jednotná. Pro naše účely nám nejlépe vyhovuje věkové rozdělení mládeže do tří období: pubescence, adolescence a mladá dospělost.²⁶

²⁴ Srov. SIRKOVÁ, D. *Dospívající a jejich vztah k organizovaným církvím*. s.15

²⁵ Srov. MARTINEK, M. *Ztracená generace?*. s. 23-24

²⁶ Srov. MARTINEK, M. *Ztracená generace?*. s. 22

3.1.2.1 Pubescence

Pubescentní období můžeme umístit přibližně do rozpětí jedenáctého až patnáctého roku života. Někteří autoři ho dále rozčleňují na období prepuberty (11-13 let) a vlastní puberty (13-15 let).²⁷

V tomto období se začíná rozvíjet abstraktní myšlení. U pubescentů proto můžeme pozorovat kritičnost a odlišný názor od dospělých, často také neochotu ke kompromisům.²⁸ Erikson charakterizuje dospívání jako období, ve kterém mladý člověk hledá vlastní identitu, „bojem s nejistotou a pochybnostmi o sobě samém, o své pozici ve společnosti, což vyvolává nápadnější emoční reakce.“²⁹ U pubescentů se objevuje přecitlivělost.³⁰ Často pak dochází i k horší sociální přijatelnosti a akceptaci mladších dospívajících.³¹ Dospívající se v této fázi potřebuje více osamostatnit, ale zároveň potřebuje podporu a pocit jistoty, které dosahuje v nějakém sociálním rámci.³² Pubescent je více emotivní, ale zároveň se u něho projevuje nechuť projevovat navenek svoje city, které považuje za intimní součást své osobnosti. Uzavřenost souvisí s výkyvy v sebehodnocení a se vztahovačností. Zmatky ve vlastním citovém světě přináší obavy z nepochopení či stud. Typické pro pubescenty je také odmítání podřízené role. Dochází k demonstrativnímu odmítání formální nadřazenosti autorit. Názory autorit je ochoten přijmout jen v případě, že si to autorita zaslouží. V rámci získání větší svobody v rozhodování prosazuje pubescent často opačný názor než dospělí.³³ Staví se proti normám školy, rodin apod., význam dostávají normy stanovené vrstevníky.³⁴

Podle Wágnerové hraje velkou roli při rozvoji individuální identity přechodné stádium tzv. skupinové identity. Dospívající má větší potřebu podpory v procesu osamostatňování, proto se ztotožní s nějakou skupinou, ta ho nějakým způsobem definuje a podporuje v jeho sebevědomí.

²⁷ Srov. SKORUNKOVÁ, R. *Úvod do vývojové psychologie*. s. 48-49

²⁸ Srov. SKORUNKOVÁ, R. *Úvod do vývojové psychologie*. s. 49

²⁹ Srov. WÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. s. 210

³⁰ Srov. SKORUNKOVÁ, R. *Úvod do vývojové psychologie*. s. 49

³¹ Srov. SIRKOVÁ, D. *Dospívající a jejich vztah k organizovaným církvím*. s.16

³² Srov. WÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. s. 211

³³ Srov. SKORUNKOVÁ, R. *Úvod do vývojové psychologie*. s.51

³⁴ Srov. WÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. s. 233

„Při komunikaci s vrstevníky si dospívající vytvářejí komunikační styl, který je typický užíváním určitých obrátů, preferencí některých slov, specifických oslovení, jakousi šroubovaností a teatrálností.“³⁵ Pubescenti rádi užívají hrubší a slangové výrazy, jsou hluční, zejména pokud jsou v houfu. Huhňáním, strkáním a podobným chováním se u nich projevuje pubertální egocentrismus, soustředění se na svou skupinu. Snaží se odlišit od komunity dospělých.

3.1.2.2 Adolescence

Adolescence je druhou fází v dospívání. Probíhá přibližně mezi patnáctým (šestnáctým) a dvacátým rokem života. Vstup do této fáze je biologicky ohraničen pohlavním dozráním a dosažením reprodukční schopnosti.³⁶

Adolescence je vnímaná jako přechodné období mezi dětstvím a dospělostí. V našem prostředí se období adolescence, tedy dosažení sociální zralosti, posouvá do pozdějšího věku. U vysokoškoláků tento proces může probíhat až do 25. roku. Tím vzniká samostatné období, ve kterém se odděluje sociální svět mladých a vzniká tak specifická kultura s vlastními hodnotami a životním stylem.³⁷

Adolescent se snaží chovat jako dospělý, aby však získal status dospělého, musí si osvojit určité psychologické charakteristiky, nejdůležitější z nich jsou nezávislost a autonomie.³⁸ Typická pro toto období je pružnost a otevřenost myšlení. Adolescenti ještě nejsou zatíženi zkušenostmi, což jim umožňuje používat nové způsoby řešení. Nezkušenost ale zároveň vede k nadšení, zbrklosti a neopatrnosti. Adolescent ještě neobsáhne všechny faktory, které daná situace nabízí, v jeho úsudcích se proto projevuje jednostrannost a zjednodušení. Zároveň svůj názor prosazuje radikálně a nekompromisně. Zkušenosti dospělých nejsou pro adolescenty hodnotné a často ani akceptované.³⁹

Výhodou tohoto období je schopnost měnit své názory. Adolescent se postupně propracovává ke světónázoru, zvnitřňuje převzaté morální kodexy,

³⁵ Srov. WÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. s. 231

³⁶ Srov. SKORUNKOVÁ, R. *Úvod do vývojové psychologie*. s. 52

³⁷ Srov. SKORUNKOVÁ, R. *Úvod do vývojové psychologie*. s. 52

³⁸ Srov. ČÍŽKOVÁ, J.; BINAROVÁ, I. at al. *Přehled vývojové psychologie*. s. 113

³⁹ Srov. ČÍŽKOVÁ, J.; BINAROVÁ, I. at al. *Přehled vývojové psychologie*. s. 115

utřídí si systém hodnot, přijímá je a zvnitřňuje. Zároveň je schopný měnit své názory pod vlivem argumentů, je ale citlivý k autoritativnímu vnucování. „Adolescent má potřebu vytvářet si vlastní názor, ke kterému došel sám vlastní zkušeností. Touží po individuální svobodě a osobním vyjádření.“⁴⁰

Při hledání smyslu života a světového názoru často podrobuje kritice svět dospělých. Vidí v něm spoustu chyb, nespravedlností, přijde mu nudný, stereotypní, zastaralý, pokrytečný a zkažený, hledá pro sebe opravdové hodnoty a ideály a chce jiný způsob života, než mu nabízí společnost. Dochází tak k protestu proti společnosti prostřednictvím hledání alternativní kultury, vlastních způsobů a vyjádření. Někdy v této souvislosti mluvíme o generačním problému, kdy se projevují odlišné názory dospělých a dospívajících. Mnozí dospívající jsou také citlivější na duchovní otázky a stávají se tak snadným terčem pro působení různých sekt a ideologických skupin.⁴¹

Adolescent si vytváří vlastní identitu hraním rolí v různých sociálních situacích. Sám na sobě zkouší experimentováním alternativní způsoby chování a zkoumá reakci okolí. Adolescent tak střídá zájmy, mění názory, vyhledává nové zážitky.⁴²

Adolescent je na konci tohoto období vyspělejší a jistější, méně spoléhá na normy a názory skupiny, již k nim nemá nekritický obdiv a nepřijímá vše, co skupina vyžaduje.⁴³ Zároveň se však rozvíjí sociální vazby po stránce kvalitativní i kvantitativní. Adolescent se stává citově nezávislý na rodičích, ale zároveň má potřebu citové sounáležitosti, bývá tedy často extrovertní, pohybuje se ve společenských situacích a stává se členem různých skupin.

3.1.2.3 Mladá dospělost

Toto období není nijak časově omezeno, z psychosociálního hlediska se dá jen těžko určit. Jako počátek tohoto období můžeme brát ukončení vzdělávacího

⁴⁰ Srov. ČÍŽKOVÁ, J.; BINAROVÁ, I. at al. *Přehled vývojové psychologie*. s. 115

⁴¹ Srov. SKORUNKOVÁ, R. *Úvod do vývojové psychologie*. s. 53

⁴² Srov. SKORUNKOVÁ, R. *Úvod do vývojové psychologie*. s. 53

⁴³ Srov. SKORUNKOVÁ, R. *Úvod do vývojové psychologie*. s. 54

procesu. U středoškoláků by to bylo kolem 19. roku a u vysokoškoláků kolem 23. – 25. roku. Obecně lze říci, že pojmenováním mladá dospělost označujeme období od zhruba 20 do 35 let. Pro tuto práci je aktuální především období do 25. roku.

Typické znaky pro toto období jsou: psychické znaky dospělosti, vrchol tělesné síly, rozvoj myšlení o zkušenosti, pragmatičnost a realističnost, klidnější a symetričtější vztah s rodiči, fáze profesního startu a profesní stabilizace.

Dospělý člověk má obvykle větší sebejistotu, dovede se lépe ovládat a tím i omezit svou egocentričnost.⁴⁴ Dospělý člověk již nevidí svět černobíle. Vnímá, že mnohé situace mohou mít různá řešení, které nelze vždy posuzovat jako dobré či špatné. Uvědomuje si mnohoznačnost životní reality a je schopen kompromisu.

Slábne hloubavost adolescence, člověk už se víceméně zabývá praktickými úkoly. Typické jsou ještě optimistické naděje či iluze. Konec svého života vidí velmi vzdáleně a tak o své perspektivě uvažuje často neomezeně.⁴⁵

3.1.3 Závěry z vymezení mládeže

Z předchozího vymezení a charakteristiky mládeže lze usuzovat, že toto období je velice rychlou a na změny náročnou částí života. V tomto období musí najít mladí svou identitu a to s sebou přináší mnoho problémů i radostí. Každopádně se mladí těžko ztotožňují s kulturou svých rodičů a prarodičů. Když všechny aspekty mládí dáme do souvislosti s klasickou nedělní bohoslužbou ve farnosti, musí nám téměř jistě vzniknout rozpor. Běžné mše, jak je znám, jsou povětšinou pomalé, rozvážené, konzervativní, předem dané. Mladí naproti tomu zbožňují živoucnost, změny, pestrost, svobodu myšlení a vlastní vyjádření, chtějí sami uvažovat a ne dělat, co jim je nadiktováno⁴⁶. Jejich představy o oslavě se zkrátka moc nepodobají eucharistické slavnosti.

⁴⁴ Srov. ČÍŽKOVÁ, J.; BINAROVÁ, I. at al. *Přehled vývojové psychologie*. s. 121

⁴⁵ Srov. SKORUNKOVÁ, R. *Úvod do vývojové psychologie*. s. 56

⁴⁶ Srov. kapitola 3.1.2

3.2 Vyhodnocení dotazníků

3.2.1 Základní údaje z dotazníků

Dotazník vyplnilo celkem 132 respondentů, z toho 95 dívek a 37 chlapců ve věku 14 až 25 let. Respondenti jsou převážně studenti středních a vysokých škol v České republice. Objevilo se mezi nimi i několik slovensky hovořících studentů. Dotazníky byly rozeslány tak, aby postihly co nejvíce oblastí republiky, což se víceméně podařilo. Lze však usuzovat, že většina respondentů se účastní nějakých společenství mládeže. Větší procento respondentů bude zřejmě také v kontaktu se salesiány. Dotazník se tedy dostal většinou k mládeži, která je v církvi poměrně dobře integrovaná. Tomu nasvědčuje i častost účasti respondentů na běžných mších. Přes 75 % respondentů uvedlo, že se mší účastní o nedělích, svátcích a někdy i ve všední dny. Něco málo přes polovinu respondentů uvedlo, že navštěvují mše pro mládež min. jednou za měsíc. Čtvrtina dokonce uvedla, že navštěvuje mše pro mládež min. jednou týdně a častěji. Pouze šest dotázaných se mše pro mládež nikdy nezúčastnilo.

Přes 77 % dotázaných navštěvuje více běžné mše, než mše určené pro mládež. Otázkou však zůstává, co vše si můžeme pod tzv. běžnou mší ve farnosti představit. Na rozdílnost těchto mší můžeme ostatně usuzovat i z některých odpovědí respondentů, např. „u nás v Ostravě je to docela v klidu, bo mše mají salesiáni“⁴⁷ (dotazník č. 32), nebo „u nás v dědině vše funguje a nic by jsem neměnila“ (dotazník č. 117).

3.2.2 Vyhodnocení otázek č. 12, 9 a 10

3.2.2.1 Čím je mše pro mladé lidi (otázka č. 12)

Otázkou č. 12 jsem snažila se zjistit, čím je pro mladé eucharistická bohoslužba. Zajímalo mě, jaký obraz bohoslužeb si vytváří mladí ze zkušeností s liturgií v České republice. Otázka ale nebyla nejlépe formulována. Tím, že měli respondenti možnost výběru, byl zřejmě výsledek poměrně hodně ovlivněn.

⁴⁷ Ostravské „bo“ znamená „neboť“.

Obávám se, že někteří spíše psali, co by měli, než co ve skutečnosti cítí. Ale i tak se dá alespoň částečně z odpovědí vyčíst, jak vnímají v našem prostředí mladí eucharistickou slavnost. Níže je uvedeno seřazení podle toho, jak respondenti oceňovali jednotlivé aspekty eucharistie. V závorce je za odpovědí uveden průměr, kterého určitý pojem dosáhl. Pokud nebyla nějaká z odpovědí očíslována, očíslovala jsem jí číslem 13, průměr je proto potřeba brát přibližně. Seřazení od nejoceňovanějšího hlediska po nejméně oceňované hledisko při mši:

Setkání s Kristem (1,64)

Večeře Páně (3,73)

Zdroj pro každodenní život (4,13)

Radostná oslava (4,58)

Duchovní zážitek (5,27)

Něco výjimečného, co člověka vytrhuje z každodenní všednosti (5,52)

Setkání s lidmi z farnosti (6,41)

Součást neděle (6,8)

Povinnost nedělní účasti na mši (8,62)

Zvyk (9,52)

Kulturní zážitek (9,74)

Drtivá většina mládežníků zařadila na první místo setkání s Kristem, ze 132 respondentů ho zařadilo na první místo 94, na místo druhé 22 respondentů. Z toho dva respondenti tuto otázku nevyplnili. Jen jednou se stalo, že ho umístil respondent na 11. místo, jednou na 12. a jednou ho vůbec nezařadil. Také zdroj pro každodenní život a večeře Páně jsou vnímány jako důležité prvky. Zarazilo mě ale především umístění hlediska setkání s lidmi z farnosti, které se umístilo až někde za polovinou. Přitom při hodnocení mládežnických mší v otázce 20 mělo společenství velikou důležitost.

Většina respondentů měla s touto otázkou veliký problém a bylo pro ně těžké tyto aspekty seřadit. Někteří napsali, že nad tím takto nikdy nepřemýšleli.⁴⁸

⁴⁸ Hlediska, která nebyla daná do možností a která si respondenti dopsali: vyznání víry; donucení chodit na mši; povinnost; pomoc s ministranty; aspekt, že tam lidi chodí, aby byli zajímaví; stále

3.2.2.2 Rytmické písně versus písně z kancionálu (otázky č. 9 a 10)

Při vyhodnocování dotazníků jsem dospěla k závěru, že pro mladé lidi je hudba při mši důležitým prvkem, a to jak hudba rytmická, tak hudba kancionálová. V otázce č. 9 a 10 měli respondenti uvést, jak často se zapojují do zpěvu písní rytmických a písní kancionálových. Na výběr přitom měli odpovědi „vždy“, „nikdy“, „většinou ano“ a „většinou ne“. Do zpěvu rytmických písní se podle odpovědí často zapojuje 87% dotázaných, u zpěvu kancionálových písní je to o něco méně, zhruba 72%. Otázkou zde není ani tak, zda se mladí do zpěvu zapojují, otázkou je spíše, jak často se zapojují. Zde byl rozdíl mezi rytmickými a kancionálovými písněmi. Ve výzkumu se přece jen ukázalo, že rytmické písně lákají mladé ke zpěvu více. Na to poukazují také výsledky z otázek č. 20, 21 a 22, kde se respondenti poměrně často vyjadřovali k hudbě během bohoslužeb. Na mších pro mládež oceňují dotázaní nejvíce hudbu, hned za ní kázání. Když by mohli respondenti něco změnit na běžné mši, pak by to nejčastěji bylo kázání a hned za ním hudba, při mších pro mládež naopak hudba vyhovuje. Pro srovnání, hudbu při běžných mších by změnilo 26 dotázaných, při mších pro mládež jen 2 respondenti

Tabulka výsledků otázek č.9 a 10

Zapojuješ se při mších do zpěvu rytmických písní / písní z kancionálu?

Četnost zapojení se	ano vždy	většinou ano	většinou ne	nikdy
rytmické písně	47%	40%	11%	2%
Písně z kancionálu	27%	45%	24%	4%

poznávám nové věci; písně; pocítění Boží lásky, milosrdenství a pomoci; odevzdání svého (způsobu) života Pánu a přijetí Boží milosti; odpočinek; stavět svůj vztah s Bohem.

3.2.3 Zpracování kvalitativních otázek č. 20, 21 a 22.

Při zpracovávání otázek 20 až 22 jsem zkusila odpovědi rozdělit do určitých skupin. Ne všechny odpovědi však byly lehce zařaditelné, některé se nedaly zařadit vůbec. Je proto potřeba nebrat hodnocení absolutně.

3.2.3.1 Co nejvíce oceňuješ na mších pro mládež? (otázka č. 20)

V této otázce nebyly dány na výběr možnosti a respondent tak mohl plně vyjádřit, co na mši pro mládež nejvíce oceňuje. Při vyhodnocování jsem podle nejčastěji se opakovaných odpovědí vytvořila následující skupiny: Nejvíce oceňuji hudbu (48), kázání (42), společenství (41), přizpůsobení mládeži (24), atmosféru (30), že mše pro mládež vůbec jsou (5), větší aktivitu (27), vše (1), že po mši navazuje nějaké společenství (2).

Nejvíce ceněna byla rytmická hudba, na což poukazují i výsledky odpovědí v otázce č. 9 a č. 10, podle nichž se respondenti zapojují častěji do rytmických než do kancionálových písní. Hned za touto odpovědí se nejčastěji objevovalo ohodnocení kázání. Dotázaní oceňovali zejména přizpůsobený styl kázání a témata, která jsou jim bližší.

Cenné je pro mladé také společenství stejně starých lidí (41krát). Na to navazuje atmosféra (30krát), zde je ale těžké určit, co vše lze pod pojem atmosféra zařadit. Atmosféru zajisté vytváří už hudba, přítomnost stejně starých lidí apod. Já jsem pod tento termín zařazovala odpovědi jako např. otevřenost, volnost, pohoda, kamarádský přístup kněze, spontánnost a osobitost, komorní prostředí. Většinou se v odpovědích objevovalo více věcí, které společně charakterizovaly atmosféru. Dále bylo velmi ceněno uzpůsobení mše mládeži (24krát), zde respondenti často oceňovali opět kázání.

Někteří ocenili přímo větší aktivitu při mládežnických mších (27krát), mše jim připadá živější, objevilo se také kladné hodnocení scének při mši. Celkově si mladí hodně cenili větší možnosti zapojení se do dění. Jak ale bude pojednáno ještě v rozboru výsledků z otázky č. 21, mnozí jsou nespokojení s malou aktivitou a zapojením všech účastníků mše. Dále bylo pětkrát oceněno, že takové mše

vůbec existují. Dva lidé zmínili navazující setkání po mši a jedna dívka dokonce odpověděla, že na mši pro mládež si cení všeho.

3.2.3.2 Pokud bys mohl/a na mši pro mládež něco změnit, aby ti byla bližší, co by to bylo? (otázka č. 21)

Ani v této otázce nebyly dané možnosti. Respondenti proto museli přemýšlet sami, co by se dalo změnit. Nezvykle často se však objevovala odpověď nevím (22krát), nic bych neměnil (27krát), nebo odpověď vůbec nebyla (13krát).⁴⁹ Často se také objevovala odpověď typu: změnil bych, aby byly mše pro mládež blíže, aby byly i v naší farnosti apod., což neprozrazovalo nic o spokojenost s bohoslužbou jako takovou. Tato skutečnost je velice zajímavá v porovnání s nižším výskytem těchto odpovědí v další otázce. To si buď můžeme vysvětlit větší nespokojeností mládeže s běžnými mšemi, či menší zkušeností se mšemi pro mládež. Z 13 prázdných odpovědí bylo 11 zodpovězeno respondenty, kteří mše navštěvují méně než jednou za měsíc. Podobně to bylo i u odpovědi nevím, tam bylo z celkových 22 odpovědí 14 zodpovězeno respondenty, kteří mše pro mládež navštěvují méně než jednou za měsíc. Tito samí respondenti už však na stejnou otázku vztahující se ke mším ve farnosti většinou odpovídali.

Podle nejčastěji se opakovaných odpovědí v této otázce a v otázce č. 22, jsem vytvořila následující skupiny odpovědí: změnil bych něco na hudbě (2), na kázání (5krát), na společenství (3krát), na aktivitě (22krát), na přístupu kněze (2krát), na délce mše či části mše (0krát), na spontánnosti mši (1krát), na četnosti bohoslužeb (2krát), na osobitosti (9krát).

Rozdělení podle těchto skupin není zcela přesné, zařazení jednotlivých odpovědí bylo poměrně složité. Respondenti se také často vyjadřovali k věcem, které by rádi změnili v konkrétním společenství, např. kritizovali scholu v určité farnosti apod.

Nejvíce se v této otázce objevovala potřeba, změnit něco na aktivitě během mši. Někteří by ji chtěli ještě více akční, více scének apod. Nejčastěji se ale

⁴⁹ Číselné údaje v závorce jsou po odečtení respondentů, kteří nikdy mši pro mládež nenavštívili.

respondenti vyjadřovali k aktivitě samotných návštěvníků mší. Přijde jim, že se stále zapojují ti samí lidé a požadovali více snah, aby se zapojili všichni, třeba i zpěvem. Někteří vyzývali k většímu otevření se ven a požadovali více aktivity v „lákání“ dalších potenciálních účastníků.

Další postřehy se nevyskytovaly v příliš významném počtu. Zhruba devětkrát se vyskytla potřeba větší osobitosti při mších. Nejvíce byl kritizován interiér, ve kterém se mše konají. Respondentům se nelíbilo zejména rozmístění lavic, či lavice vůbec. Lidé by měli být podle nich blíže k sobě, nejlépe v kruhu, jednou se dokonce vyskytl požadavek sedět u stolu. Také požadovali bližší kontakt s knězem po mši i během liturgie, kněz je podle nich příliš daleko, jak na podiu v divadle. Dvakrát se vyskytl požadavek dělat mši pod širým nebem.

Pětkrát se respondenti dotkli kázání, týkalo se to jeho kvality, někteří by si přáli scénky, dva by si přáli mladšího kněze, který by více rozuměl jejich problémům. Tři respondenti byli nespokojeni se společenstvím, šlo o bližší kontakt, více účastníků a probourání studu mezi mladými. Co se četnosti mší týče, tak někteří byli nespokojeni, že jsou mše daleko od jejich domova, a tak se na ně těžko dostanou.

Ještě pár odpovědí, které jsem nezařazovala, ale které stojí za zmínku. Jedna devatenáctiletá dívka by si přála, aby se při mši pro mládež zpívalo z kancionálu. Také se několikrát objevil požadavek, zařazovat do mší více ticha a prostoru pro meditaci. Třikrát se objevil podobný názor, že je potřeba více dbát na tradice, aby se ze mše nevytratila úcta a vážnost a že není potřeba vše modernizovat. Jedna 23letá dívka napsala, že jsou mládežnické mše někdy příliš „přehlučené“ a pak jde spíše o kulturní zážitek, než o setkání s Kristem.

3.2.3.3 Pokud bys mohl/a na běžné katolické mši něco změnit, aby ti byla bližší, co by to bylo? (otázka č. 22)

Podle nejčastěji se opakujících odpovědí v otázkách č. 21 a 22 jsem vytvořila následující skupiny odpovědí: změnil bych něco na hudbě (26krát), na kázání (33krát), na společenství (12krát), na aktivitě (17krát), na přístupu kněze

(3krát), na délce mše či části mše (6), na spontánnosti mší (5krát), tyto mše nemůžeme změnit (7krát), na osobitosti (13krát), srozumitelnost (5krát), nevím (11), nic (11), bez odpovědi (9).

Poměrně častým terčem kritiky bylo u respondentů kázání. Objevovaly se poznámky jak k délce kázání, tak k jeho tématu. Většinou si stěžovali na jim vzdálená a nicneříkající kázání.

Dalším terčem kritiky byla hudba. Respondenti jsou většinou s kancionálovou hudbou smířeni, ale některé zastaralé texty písní a slovní spojení v nich jsou pro ně vzdálené. Někteří by byli pro živější hudbu. Vesměs ale kancionálovou hudbu chápou jako klasickou kostelní hudbu, která má tradici a kterou nelze měnit, často i z ohleduplnosti k starším lidem.

Nespokojenost se objevovala také u otázky aktivity ve společenství. Zhruba šest lidí kritizovalo malou „akčnost“ bohoslužeb a chtěli by změnit něco na liturgii, dvanácti lidem se nezamlouvá malé zapojení lidí během mše. Větší nespokojenost však byla projevená u aktivity během mší pro mládež a to i přesto, že podle otázek č. 13 a 14 (Cítíš se při mši pro mládež/běžné mši zapojen a vtažen do dění?) se cítí mladí více zapojeni a vtaženi do dění při mši pro mládež. To si můžeme vysvětlit možná tím, že se mladí cítí více zodpovědní za mše pro mládež a mají pocit větší možnosti něco změnit. Právě tento pocit si mladí velice cení, potřebují, aby mohli uplatnit své schopnosti a aby mělo to, co dělají, viditelný dopad.⁵⁰ Na mších pro mládež vidí, že oni jsou těmi, kdo musí projevit iniciativu, mnohem více se tedy k této otázce vyjadřují.

Při běžné mši chybí mládeži také osobitost, to se objevilo ve zhruba 13 dotaznících. Nelíbilo se jim především rozmístění lidí po celém kostele, výzdoba kostela, kontakt kněze s farníky, ale i osobitost společenství. Právě s posledním zmíněným úzce souvisí 12 poznámek ke společenství. Zde si mladí všímají jednak určité povrchnosti a nezájmu o druhé, hlavně by ale byli rádi, kdyby byla větší vstřícnost a tolerance ze strany starších lidí a také větší počet lidí v kostele.

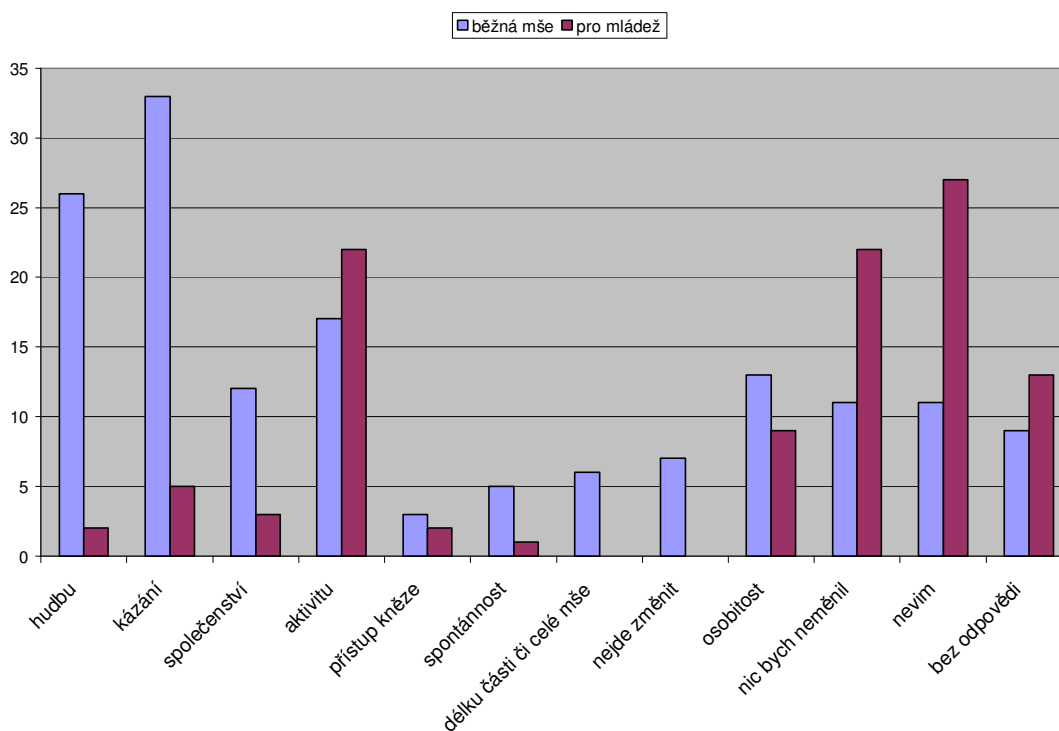
⁵⁰ Srov. URBAN, C.; RIEG, T. *Das Vergessene Jahrhundert* s.35

Ještě se objevila kritika k délce celé mše či nějaké její části, zdlouhavé nicneříkající modlitby apod. Některým přijdou mše málo spontánní, jsou pro ně moc moralizující, či strnulé.

Zajímavý byl také názor, že běžné mše nelze změnit (7krát). Někteří argumentují tím, že už by to nebyly „ony“ mše, někteří se bojí modernizace a někteří nevěří, že by to ostatní přijali. Ve spoustě odpovědí můžeme vidět úctu k těmto mším a překvapení z toho, že bychom mohli na mši vůbec něco měnit.

3.2.3.4 Graf k otázkám č. 21 a 22

Co bys změnil na běžní mši / na mši pro mládež?

Zpracování otázek 20, 21 a 22 je spíše přibližné. Určitě by se v odpovědích dala najít spousta dalších postřehů, nicméně dotazníky nejsou stěžejní částí této práce.

Rozdělení odpovědí do tématických skupin je potřeba brát přibližně, některé odpovědi byly těžko zařaditelné, jiné se prolínaly. Např. témata spontánnost, osobitost a akčnost mše jsou velmi provázaná a těžko oddělitelná.

4 Popis třech druhů eucharistických bohoslužeb

Pojem mše pro mládež označuje bohoslužby spojené s eucharistickou hostinou, které jsou cílené pro určitou věkovou skupinu. Nejde ale jen o jeden typ bohoslužeb, mše pro mládež mohou být různého druhu. Mohou odpovídat méně či více tradičnímu pojetí bohoslužeb. Jednotlivé bohoslužby jsou ovlivněny místem konání, za jakým účelem a pro jakou věkovou skupinu se konají, počtem návštěvníků, jaké jsou pro konání mše finanční prostředky a technické zázemí, zda jde o pravidelnou bohoslužbu, či bohoslužbu při nějaké příležitosti apod. Takových různých bohoslužeb by se jistě našlo ještě mnoho, jedno ale mají všechny společné, mladí se mají shromáždit na základě slova Božího.⁵¹

Aby byly bohoslužby pro mládež autentické, měli by je připravovat právě jejich mladí účastníci, sama cílová skupina. Není to však podmínkou, také bohoslužba připravená katechetkou pro mladé, či eucharistické slavnosti v Taizé, kde se mniši spolu s mladými modlí, zpívají a meditují, jsou bohoslužbami mládežnickými.⁵²

Jak už bylo řečeno, mládežnických bohoslužeb existuje skutečně celá řada. Přesto platí určité hrubé pravidlo: čím je bohoslužba „senzačnější“, tím širší je její vyzarování a tím větší pozornost přitahuje. Takové bohoslužby, jako jsou např. bohoslužby Katolické mládeže ve Vídni (www.findfightfollow.at), či v evangelickém prostředí bohoslužby Evangelické aliance ve Stuttgartu (www.jugo-stuttgart.ead.de) přitáhnou pravidelně velké množství lidí. Tyto bohoslužby, tzv. Mega-Events, jsou velice náročné na přípravu a finančně nákladné. Zároveň nestaví na zmiňované účasti mladých při přípravě mše, nýbrž spoléhají na talenty lidí z přípravného týmu. Využívají velice dobrých muzikantů, herců či řečníků, kteří dávají mši jasnou podobu.⁵³ Může se zdát, že při takové mši jde spíše o profesionalitu, než o autentičnost. Tyto mše jsou založené na zábavné a hravé formě, ale často přitahují i starší mládež např. svým rokovým

⁵¹ Srov. URBAN, C.; RIEG, T. *Das Vergessene Jahrhundert* s. 46

⁵² Srov. URBAN, C.; RIEG, T. *Das Vergessene Jahrhundert* s. 47

⁵³ Srov. URBAN, C.; RIEG, T. *Das Vergessene Jahrhundert* s. 52

zaměřením. Zároveň se jejich zájem obrací především k mládeži, která se od církve distancuje.⁵⁴

Naproti tomu většina mší pro mládež má klasickou strukturu mše, která více umožňuje nově příchozím, podílet se na přípravě mší. Tyto mše jsou velice podobné mším nedělním, přesto zde existují podstatné rozdíly, které byly shrnuty v knize „Das vergessene Jahrzehnt“:

- Při těchto mších jsou v ideálním případě mladí sami se sebou a nejsou tak pod kontrolou matek, babiček a rodiny. Mohou se tak projevovat mnohem spontánněji.
- Tato mše je vyvinuta právě pro mladé, oni jsou v jejím zorném úhlu, jim je uzpůsobena, oni jsou během ní oslovováni.
- Mladí mají možnost utvořit si liturgii mše podle svého. Veliký význam má právě to, že mši utvářejí. Zabývají se biblickými texty a debatují o otázkách víry. Musí se snažit pochopit symboliku mše a sami hledají symboly, kterými by nejlépe vyjádřili určitá témata. „Z hlediska skladby společnosti přísluší této náboženské socializaci spolupracovníků prostřednictvím přípravy mládežnických mší enormní význam.“⁵⁵

4.1 Bohoslužby v Jugendkirche

4.1.1 Co je Jugendkirche?

Jugendkirche je projekt, který je nyní ve všech větších městech v Německu a začíná se pomalu prosazovat i v Rakousku. Jako první zřejmě vznikla evangelická Jugendkirche St. Johannis roku 1997 v Chemnitz.⁵⁶ Jejím cílem je otevřít mladým nový, atraktivní a nezřídka také neobvyklý přístup k církvi. Snaží se překonat propast a neporozumění mezi církví a mládeží a přivést je do dialogu a konstruktivního pnutí. Dává mladým nabídku, zažít církev jako životní prostor. K tomu slouží nedělní mše pro mládež, akce jako je kino-projekt, musik-projekt,

⁵⁴ Srov. URBAN, C.; RIEG, T. *Das Vergessene Jahrzehnt* s. 54

⁵⁵ Cit. URBAN, C.; RIEG, T. *Das Vergessene Jahrzehnt* s. 54

⁵⁶ Srov. FREITAG, M., SCHARNBERG, Ch. (Hg.). *Innovation Jugendkirche*. s. 230

apod. Podstatným prvkom je prítom spolupráce mladých, ktorí majú spoluutváreť podobu Jugendkirche.

Hlavní charakteristiky Jugendkirche⁵⁷:

- Propojení životního prostoru mladých s křesťanskou zvěstí
- Prostor kostela jako centrální místo dění
- Obsahová a prostorová tvořivost
- Spoluúčast mladých
- Experimentování a nové odvážné ideje
- Profesionální reklama, používání internetu
- Ekonomické vedení a vyhodnocení
- „Dlouhý dech“ – dlouhodobá záležitost
- Sponzoring
- Sociální a diakonické nasměrování
- Spolupráce se školami a jinými institucemi

Tvář Jugendkirche musí vytvářet mladí, pro které má být Jugendkirche místem, ve kterém lze vyjádřit svůj životní pocit, vlastní náhled na svět a své sebeutváření. Jugendkirche jde především o to, hledat spolu s mladými prostor, ve kterém by mohli najít a vyzkoušet svou samostatnost. Na tento cíl se také hledí a poukazuje v bohoslužbách.

Prítom vždy musí platit, že Jugendkirche není prostor pouze pro zážitky, ale je prostorem také pro zkušenosti.

4.1.2 Liturgie při Jugendkirche

Noční modlitby konající se jednou týdně a nedělní bohoslužby jsou tepem Jugendkirche Tabgha v Oberhausenu.⁵⁸ Také při Jugendkirche ve Vídni se konají pravidelné nedělní mše s názvem c2s (come2stay).

⁵⁷ Srov. TABGHA - Jugendkirche Oberhausen - *ein innovatives Projekt zwischen Event und Alltagspiritualität*

⁵⁸ Srov. FREITAG, M., SCHARNBERG, Ch. (Hg.). *Innovation Jugendkirche*. s. 125

Stále dokola v těchto mších platí, přinášet do bohoslužby křesťanskou zvěst s elementy kultury mladých. Bohoslužby mají umožnit, aby se v nich mohl projevit život mladých a zároveň mají být liturgickým prostorem života, ve kterém lze zakusit Boha. Jde tedy o inkulturaci křesťanské zvěsti do kultury mladých a naopak.

V následujících odstavcích je popsáno pět základních prvků, ze kterých by měly při pořádání bohoslužeb všechny Jugendkirche vycházet. Jsou to: zodpovědnost mladých, důvěra v mladé, liturgický prostor, souvislost liturgie a života a tzv. body návaznosti. Tyto prvky jsou popsány v knize *Innovation Jugendkirche*.⁵⁹

4.1.2.1 Vlastní zodpovědnost

Slavení živé, aktuální a kreativní bohoslužby je závislé na participaci mladých při její přípravě. Mladí chtějí sami určit, co budou dělat a jak to budou dělat.⁶⁰ Z toho vyplývá požadavek, že nemají být dělány mše pro ně, nýbrž skrze ně samé. Tam, kde mají mladí reálnou možnost spoluutváření, tam také roste jejich vlastní zodpovědnost a osobnost. Skrze praxi také začíná člověk liturgii více rozumět. Liturgii se člověk učí už při přípravě, ale také při samotném provedení. Proto je nezbytné o liturgii nejen mluvit, nýbrž ji také zažít, prožít a slavit.⁶¹

4.1.2.2 Důvěřovat v kompetenci mladých

Německý biskup Klaus Hemmerle si kladl otázku, jak nejlépe zvěstovat víru, Krista a církve mladým lidem v Evropě.⁶² Zabýval se církevními alternativami pro mládež a dal pastorační mládeže teologický základ. Mladí mají jako subjekty sami získat a dodat svou kompetenci. To se děje v horizontu evangelia, když se ptá, jak by mohl z řeči a světa mladých vyrůst prostor a slovo, ve kterém by získala církve a evangelium svůj tvar. Přitom v jeho návrhu nejde

⁵⁹ Srov. FREITAG, M., SCHARNBERG, Ch. (Hg.). *Innovation Jugendkirche*. s. 125-128

⁶⁰ Srov. Kapitola 3.1

⁶¹ Srov. UNTERBERGER, F.; JANSEN, G. et al. *Konzept fff*. s.125

⁶² Srov. HEMMERLE, K. *Ausgewählte Schriften, Bd.5, Gemeinschaft als Bild Gottes*.

o vytvoření nových hracích ploch, které se dají k dispozici mladým, ale jde o činnou účast všech zúčastněných, kterou máme mít podle SC co nejvíce na zřeteli. SC zároveň mluví o změně s cílem dosáhnout srozumitelnosti mše, která je nejen možná a žádoucí, ale dokonce nutná (SC 21). Zde se ptá biskup Hemmerle, proč nemůže být tedy právě bohoslužba místem, do kterého mohou mladí přinést své výrazové formy a svůj život?⁶³

Z osobní zkušenosti mohu potvrdit, že nedělní bohoslužby v Jugendkirche Wien připravují skutečně mladí, kteří jsou rozděleni do několika přípravných skupin. Mladí však nejsou přímo zváni k spolupráci při přípravě bohoslužeb, aby neměli pocit, že když chtějí přijít, musí něčím přispět. Pokud však projeví zájem, jsou při přípravě liturgie vítáni.

4.1.2.3 Liturgický prostor

Jugendkirche má nabídnout mladým flexibilní liturgický prostor, který mohou měnit podle své potřeby a ve kterém mohou rozvíjet výrazové formy své víry. Proto nemají jak v Jugendkirche ve Vídni, tak v Jugendkirche Tabgha v Oberhausenu kostelní lavice. Používají židle, které je možné používat nejen při mších, ale i při jiných příležitostech. Tím vzniká flexibilní a komunikaci podporující prostor.

Bohoslužba žije z pohybu prostoru, koná se ve společném prostoru a je vždy spojena s akcí, na slavení eucharistie se všichni sejdou v kruhu kolem oltáře; církvev tak lze zažít jako církev na cestě. Každou neděli jsou účastníci mše zváni, aby překročili odstup od oltáře a shromáždili se v kruhu kolem stolu Páně. Slavící si může sám určit, jak blízko chce přijít k centru dění, k tělu a krvi Krista. Přijímání bývá pokaždé pod obojí způsobou, krev Páně se přijímá pitím z kalicha. „Chléb a víno – tělo a krev Krista – se stávají středem shromáždění.“⁶⁴

Z vlastních zkušeností se mšemi c2s mohu potvrdit, že liturgie v malém kruhu, kdy se na celou eucharistickou hostinu jde k oltáři, je velice působícím a hlubokým zážitkem. Kromě toho prostor podtrhuje také předěl bohoslužby slova

⁶³ Srov. UNTERBERGER, F.; JANSEN, G. et al. *Konzept fff*. s.126

⁶⁴ Srov. HOBELSBERGER, H.; STAMS, E. et al. *Experiment Jugendkirche* s. 61

a eucharistické slavnosti, který při běžných bohoslužbách často vyzní naprázdno. Pro bohoslužbu slova si tak mohou dovolit mnohem konformnější prostor, kdy se využívá např. pohovky.

4.1.2.4 Souvislost liturgie a života

Jugendkirche dává velký důraz na propojení liturgie s životem, snaží se přivést do souvislostí všední lidský zážitek s identitou křesťana. Jde jí jak o život celkově, tak o život jednotlivce, který patří do liturgie a který musí v bohoslužbě najít svoje vyjádření.

Slovo život má také co do činění se slovem živoucí. „Živoucí je bohoslužba, ve které jsou osloveny životní situace a životní pocity slavicích.“⁶⁵ Stále dokola jde o to, hledat formy, ve kterých by mohli mladí vyjádřit svůj vztah k Bohu. Pro Jugendkirche je důležité vyměnit si s mladými osobní porozumění Boha. Proto Jugendkirche podporuje volný a experimentální prostor. Své místo v bohoslužbě má nacházet také kultura mladých se svými výrazovými prvky.

Jako příklad propojení liturgie se životem mladých může posloužit praxe Jugendkirche Tabgha. V jejích činnostech se nenajde žádná akce, jejímž středem by nebyla bohoslužba. Tak se mše pro mládež konají např. při bruslařském dni jako „Halfpipe to Heaven“ (U-rampa do nebe) nebo v lanovém centru (Hochseilgarten) s názvem „Mezi nebem a zemí“.⁶⁶ Tím se stává prostor bohoslužeb prostorem životním, tedy místem, ve kterém mohou mladí žít a ožít.

4.1.2.5 Návaznost liturgie na svět mladých

Aby se mladí s chutí a aktivně zapojili do bohoslužby, je potřeba zapojit do ní i jejich svět. Když se při bohoslužbě mluví řečí mladých a když při ní hraje důležitou roli jejich hudba, pak roste i zájem mladých o bohoslužbu a ochota aktivně se zapojit. Zároveň musí být mše vytvořená tak, aby se účastníci cítili osloveni ve svém životním příběhu, musí se dotýkat jejich všedního života. K otevřenému slavení mše mohou přispět lidské zážitky jako je bída, nemoc, smrt,

⁶⁵ Cit. Srov. FREITAG, M., SCHARNBERG, Ch. (Hg.). *Innovation Jugendkirche*. s. 127

⁶⁶ Srov. FREITAG, M., SCHARNBERG, Ch. (Hg.). *Innovation Jugendkirche*. s. 127

které nutí mladé k zamyšlení. Stejně tak pasují do horizontu křesťanské víry a do slavení společné bohoslužby podněty jako štěstí, společenství a láska.

Také Písmo je důležitým bodem. Všichni, co přijdou slavit bohoslužbu, jsou zváni ke slovu Božímu, které představuje lidské zkušenosti v perspektivě víry. Tak se stává Písmo svaté knihou života. Jugendkirche se snaží, aby bylo Písmo mladým srozumitelné. Téměř při každé mši je nějaká scénka, nebo se využívá jiné symboliky, aby byla zvěst evangelia a Písma mladým srozumitelná. Aby nebyli mladí přetíženi mnoha příběhy, většinou se čte jen jedno čtení, které má k tématu mše co říci. Na rozdíl od fff-mší, o kterých bude pojednáno v další kapitole, se při nedělních bohoslužbách čte evangelium z příslušné neděle a většinou se čte alespoň jedno z příslušných čtení.

Co se týče nedělních bohoslužeb v Jugendkirche ve Vídni, vycházejí částečně z principů fff-Messe a prakticky je tvoří stejní lidé.

4.2 Find•fight•follow Messe

4.2.1 Co je fff - Messe

Find•fight•follow-Messe, nebo ve zkratce fff-Messe, jsou eucharistické bohoslužby, které vznikly v roce 2003 ve Vídni. Na počátku byla idea přiblížit liturgii mladým lidem, poposunout je v jejich vztahu s Bohem o krůček dál.⁶⁷ S touto myšlenkou přišel rakouský jezuita P. Georg Sporschill a laik Florian Unterberger, který v té době patřil mezi mládež. Ten s pomocí Katolické mládeže arcidiecéze Vídeň tuto myšlenku dovedl do konkrétní podoby v pásmu třech velkých mší s názvem find•fight•follow. Původně měly proběhnout tři mše a tím měl celý projekt skončit, avšak celé dílo se dočkalo takového ohlasu, že se po nějakém čase začaly mše konat pravidelně. Zprvu téměř každý měsíc, později se kvůli náročnosti začaly mše pořádat zhruba jednou za šest týdnů. Nyní se pořádají často mimo Vídeň, ve farnostech vídeňského arcibiskupství.

Projekt fff-Messe je velice úzce spojen s Jugendkirche ve Vídni, nicméně oficiálně se jedná o dvě různé organizace. Jugendkirche ve Vídni je mladší než

⁶⁷ Srov. UNTERBERGER, F.; JANSEN, G. et al. *Konzept fff*. s.2

fff-Messe. První fff-Messe se konala v lednu 2003⁶⁸, Jugendkirche Wien byla oficiálně otevřena až v říjnu roku 2005⁶⁹. Ve stylu find•fight•follow se konají především mše, nyní se ale pořádají při různých příležitostech také fff-modlitby. Například při pravidelné celorakouské akci zvané Lange Nacht der Kirchen (Dlouhá noc kostelů) se v roce 2008 konala fff-modlitba.

4.2.2 Z čeho koncept fff vychází

Koncept fff-bohoslužeb si vytkl stejný cíl, jaký musí mít každá mše, totiž poposunout účastníky zase o kousek dál v jejich vztahu s Bohem. Svým zaměřením chtěli tvůrci řady tří mší přiblížit mladé lidi Bohu, poposunout je ve vztahu k němu. Tento cíl však pro ně znamenal, a stále znamená, obrovskou výzvu a obrovské nároky.

Stephan Bazalka, který je nynější koordinátor Find•fight•follow-Messe popsal cíl takto: „Suprová hudba, poselství, se kterým mohou mladý něco začít a udělat pro ně Boha zakusitelným – to vše v plném kostele. To je náš cíl.“⁷⁰

Při tvorbě bohoslužeb se uplatňují tři principy, které jsou popsány v konceptu pro Find•fight•follow-liturgii:⁷¹

1. **Obsah určuje formu:** Výchozí bod všech uvažování byla otázka, jakou nejlepší strukturou, jakou formou a jakou metodou nejlépe sdělit poselství mše. Při uvažování se pozornost nesoustředila na konkrétní prvky mše, nýbrž se o ní přemýšlelo jako o celku. Tvůrci mší rádi používají obrat, že nad celým tématem mše napnuly oblouk, do kterého pak zasadili metody a formy vedoucí k cíli. Při tvorbě těchto mší se nepostupuje vyškrtáváním „nepotřebných“ prvků ze struktury eucharistické bohoslužby, ale naopak se začíná od ničeho a přemýšlí se, co je pro slavení důležité a co do něho zařadit. Některé z prvků bohoslužeb jsou běžně používané (kázání, čtení), jiné může člověk s trochou fantazie rozpoznat z klasické bohoslužby (modlitby, písně), jiné jsou zcela nové (videoanimace, pantomima).

⁶⁸ Srov. HAMACHERS-ZUBA, U. *Heiliges Spiel*.

⁶⁹ Srov. Das Magazin der Katholischen Jugend der Erzdiözese Wien s. 19

⁷⁰ Cit. BAZALKA, S. fff4 gestartet: "No risk, no fun":

⁷¹ Srov. UNTERBERGER, F.; JANSEN, G. et al. *Konzept fff*. s.14

2. **Akceptace kultury mladých:** V tomto principu se uplatňuje snaha oslovit mladé tam, kde právě jsou. Dát jim pocit, že jsou přijati i s jejich kulturou a způsobem života. Proto se při mších přebírá jejich způsob řeči, jejich hudba, ale především jejich otázky a problémy, které jsou také stěžejní při hledání tématu bohoslužby. Tím je snaha pomocí bohoslužeb find•fight•follow odstranit bariéry mezi mladými a církví. Mladí se nemusí přizpůsobovat specifické řeči a hudbě církve, ale naopak, církev se přizpůsobuje jim.
3. **Úspěch je v rukou Božích:** Úspěch či neúspěch bohoslužby leží v rukou Božích, proto se tvůrci mší snaží dát rozhodující roli při hledání témat a realizaci mše Bohu. Jinak by byl nárok poposunout mladé o krůček dále v jejich vztahu s Bohem opovážlivý. Hlavní dotaz zní, co by mohl chtít Bůh mladým lidem sdělit?

4.2.3 Spojení bohoslužby s eucharistií

Projekt find•fight•follow-Messe se často setkává s námitkou, že tento typ slavení se hodí spíše pro bohoslužby slova a neměl by být spojen s eucharistií. Všeobecně se na tuto námitku dá jen stěží odpovědět. Tvůrci bohoslužeb find•fight•follow si spíše kladou otázku, zda a jak se dá eucharistie do „tématického oblouku“ integrovat. Ze zkušeností s fff-bohoslužbami se ale ukazuje, že eucharistie může být smysluplným vyvrcholením celého dění. Zároveň se ukázalo, že vytvořit mši, která by odpovídala představám mládežníků, je velikou obsahovou i liturgickou výzvou.⁷²

4.2.4 Rozbor některých prvků fff-bohoslužby

Jak už bylo řečeno, při fff-bohoslužbách se používají prvky, které jsou více či méně známé nebo nové. Některé klasické prvky jako je evangelium, modlitba otčenáše, eucharistická modlitba, úvodní znamení kříže a závěrečné požehnání se při bohoslužbě doposud nacházely vždy, i když v různých formách. Některé se

⁷² Srov. UNTERBERGER, F.; JANSEN, G. et al. *Konzept fff*. s. 9

naopak podle potřeby do bohoslužby občas zařadí, jindy vypustí. Jednotlivé stabilnější prvky bohoslužeb budou nyní zpracovány.

4.2.4.1 Evangelium

Centrem tématického oblouku bohoslužby je evangelium. Pomocí evangelia je snaha odpovědět na otázky, ke kterým se bohoslužba vztahuje. Při bohoslužbách je několik způsobů, jak evangelium mladým představit. Jednak se většinou nepoužívá evangeliář, ale místo toho se používají novější překlady Nového zákona. Někdy se část evangelia převypráví a část čte, aby se udržela pozornost účastníků. Způsobů je ale mnoho, víceméně záleží na tvořivosti animátorů mše. Mezi již použité způsoby, jak hlásat evangelium, patří např. stínohra, divadelní hra, evangelium představené během kázání.⁷³

4.2.4.2 Kázání

Kázání je velice důležitou součástí bohoslužby. V něm se mají protnout všechny tématické prvky bohoslužby a zvěst bohoslužby se má podložit konkrétními životními zkušenostmi. Kázání musí objasnit celou šíři tématu, zároveň je však potřeba, aby nepůsobilo dojmem, že na mnohé otázky existuje jednoznačná odpověď. Z toho důvodu se doporučují stanoviska různých známých osobností, které by ukázaly rozdílné pohledy na věc.⁷⁴

4.2.4.3 Eucharistická modlitba

Při tvorbě fff-Messe se animátoři snaží mladým přiblížit průběh eucharistické modlitby. Vychází přitom z následujících úvah, které jsou popsány v fff-konceptu.

1. Člověk se cítí svázán doslovně schválenými eucharistickými modlitbami, ty jsou však tvořeny univerzálně tak, že všechny její prvky jsou položeny na

⁷³ Srov. UNTERBERGER, F.; JANSEN, G. et al. *Konzept fff*. s.10

⁷⁴ Srov. UNTERBERGER, F.; JANSEN, G. et al. *Konzept fff*. s.13

roveň. Pokud se chce dosáhnout, aby eucharistická modlitba při fff bohoslužbě odpovídala tématu, pak se zdůrazní aspekty eucharistické modlitby, jež se k tématu hodí a ty které tématu neodpovídají, se naopak zkrátí.

2. Další problém, se kterým je potřeba se vypořádat, je zastaralost eucharistických modliteb. Všechny jsou starší než cílová skupina fff-mší. Ze zkušeností vychází, že pro mnoho lidí je taková eucharistická modlitba spíše nesrozumitelnou a uměle vytvořenou částí, než emotivním vrcholem bohoslužby. Ale také zde je možné přidat zpívané aklamace jako např. kratší písně, které odpovídají na eucharistickou modlitbu. Tím se mohou všichni alespoň chvílemi aktivně účastnit eucharistické modlitby. Ze zkušeností plyne, že se často podaří nejen zasadit individuálně upravenou eucharistickou modlitbu do tématického oblouku mše, ale i podtržení tématu v eucharistické modlitbě a vyvýšení eucharistické modlitby jako vrcholu celé bohoslužby.⁷⁵

4.2.4.4 Podrav pokoje

Přání klidu a míru je dnes pro mladé jedno z nejnáléhavějších přání. Bohužel přání pokoje v bohoslužbách často vyzní naprázdno, je to kvůli jeho „nešťastnému“ umístění mezi emocionální modlitbou otčenáše a rozjímavým lámáním chleba. Proto autoři konceptu find•fight•follow-mší doporučují spojení s úkonem lítosti, např. přispívám svým chováním k míru, pokoji a lásce mezi lidmi? Mezi mnou a mými bližními?⁷⁶

4.2.4.5 Přijímání

K proměnění se používá opravdový chléb, který umožní zřetelněji vyznít slavení eucharistie jako poslední večeře. Přijímání podobojí by sice bylo vítané,

⁷⁵ Srov. UNTERBERGER, F.; JANSEN, G. et al. *Konzept fff*. s.9-10

⁷⁶ Srov. UNTERBERGER, F.; JANSEN, G. et al. *Konzept fff*. s.11

ale z důvodu vysokého počtu návštěvníků (průměrně kolem jednoho tisíce⁷⁷) se od přijímání podobojí upustilo. Při přijímání se podle tématu někdy upravuje formulace „Tělo Kristovo“ tak, aby se zdůraznil určitý aspekt Krista, který by odpovídal tématu bohoslužby, např. „Kristus – s tebou na cestě“.⁷⁸

Při přijímání se nepoužívá patény, zato s podávajícími z praktických důvodů chodí někdo s praporkem. Těmi, kdo podávají přijímání, jsou sami mládežníci. Nemají povětšinou žádný kurz, sejdou se 45 minut před začátkem mše, aby se trochu proškolili a rozdali si pokyny. Při modlitbě otčenáš se podávající shromáždí kolem oltáře, kde zůstanou do přijímání.⁷⁹

4.2.4.6 Některé prvky, kterými se find•fight•follow výrazněji odlišuje od jiných eucharistických bohoslužeb

Při každé mši je u oltáře kromě celebranta ještě **laický asistent**, který má za úkol propojit do souvislostí jednotlivé prvky mše a zároveň přebírá některé obsahové prvky mše, jako je např. čtení či volné modlitby. Přítomností laického asistenta je také snaha ukázat, že ne všechny prvky bohoslužby musí nutně vykonávat kněz. Kromě toho se ukázalo dobré pro odstranění napětí mezi jednotlivými prvky bohoslužby, že jeden z členů týmu musí zároveň přemýšlet, jak bude uskutečněno provázení bohoslužbou.⁸⁰

Velice dobře se osvědčilo **promítání skrze dataprojektor**. Ten bývá podle možností umístěn za oltářem a hudební skupinou (ta je většinou po straně oltářního prostoru) a tím je za středem dění. Na dataprojektoru se mimo různých krátkých šotů, záběrů z kostela a jiných obrazů promítají texty písní, proseb či jiných modliteb. Promítáním jsou všichni účastníci „nuceni“ písně a prosby číst a tím se zapojí častěji, než když je mají někde na papíře. Kromě toho mohou svou pozornost směřovat zároveň na promítané texty a zároveň na dění u oltáře.⁸¹

⁷⁷ Srov. BAZALKA, S. fff4 gestartet: "No risk, no fun":

⁷⁸ Srov. UNTERBERGER, F.; JANSEN, G. et al. *Konzept fff*. s.11

⁷⁹ Srov. UNTERBERGER, F.; JANSEN, G. et al. *Konzept fff*. s.26

⁸⁰ Srov. UNTERBERGER, F.; JANSEN, G. et al. *Konzept fff*. s.11

⁸¹ Srov. UNTERBERGER, F.; JANSEN, G. et al. *Konzept fff*. s.12

Velký důraz se klade na **osvětlení kostela a technické zajištění**. Užití světla jako symbolu Boha a jeho působení napomáhá při bohoslužbě moderní technika. Tak je možné vytvořit pro potřeby tématické bohoslužby různé světelné efekty, např. atmosféru bouřky či duhové barvy, mohou se skrze výběr teplých a studených barev podtrhnout určité prvky bohoslužby, účastníci mohou prožívat rozdíl mezi temnotou a světlem.⁸²

4.2.4.7 Celebrant

Pro účely bohoslužeb **find•fight•follow** je možné vybrat celebranta méně známého, ale i prominentního. Každá z těchto možností má své výhody i nevýhody. U známějšího celebranta se dá předpokládat určitá charismatičnost a zkušenosti, které se během mše mohou využít. Kromě toho může být známější osobnost lákadlem a motivací pro mnoho mladých, aby přišli na mši. Snazší je také propagace mše a pořadatelům se díky jménu osobnosti mohou otevřít možnosti, které by jinak zůstaly uzavřené. Na druhou stranu se prominentní celebrant z časových důvodů nejspíše nezapojí intenzivněji do přípravy bohoslužby.

Možné je oslovit též kněze, který sice není příliš známý a prominentní, ale pracuje úspěšně s mládeží a má pro práci s ní nadání. Z počátku se pro bohoslužby **find•fight•follow** oslovovali ze dvou třetin prominentní kněží či biskupové.⁸³ Nyní se oslovují především neznámí kněží.

4.2.4.8 Volné modlitby a prosby

Aby se mohlo skutečně hodnověrně pomoci mladým v jejich vztah k Bohu, je potřeba dát něco z toho vlastního. Proto se při bohoslužbách přistupuje k volným modlitbám, skrze které je možné zprostředkovat živý vztah k Bohu. Tím mladí mohou odhalit, že s Bohem člověk může mluvit jako s přítelem. Tato volná forma modlitby se používá pro volné modlitby, které se modlí asistent/asistentka,

⁸² Srov. UNTERBERGER, F.; JANSEN, G. et al. *Konzept fff*. s. 12

⁸³ Srov. UNTERBERGER, F.; JANSEN, G. et al. *Konzept fff*. s.14

pro prosby, které mají možnost formulovat sami účastníci bohoslužby a pokud je to možné, pak i pro eucharistickou a závěrečnou modlitbu.⁸⁴

4.2.4.9 Pár tipů od tvůrců fff-bohoslužeb

Dary při obětním průvodu by měly být viditelně přineseny na oltář, na znamení, že i my přicházíme k oltáři, abychom byli Bohem proměněni.⁸⁵

Pro lepší znázornění a udržení pozornosti účastníků mše se doporučuje používat různých obrazů, tématických symbolů a videoanimací. Některé prvky se mohou dobře sdělit tancem, pantomimou apod., je ale potřeba, aby takové sdělení bylo jasné a srozumitelné. Zároveň je vhodné využití zpráv sms. Dá se předpokládat, že téměř každý účastník má s sebou na bohoslužbě mobil.⁸⁶

Téměř při každé mši dostanou účastníci něco s sebou domů, aby mohlo sdělení ještě dlouho působit (stačí třeba odznáček).

Při požehnání na konci mše si mohou lidi navzájem položit ruce na ramena, čímž se stane požehnání více zřejmým.

Smysluplnou může být chvíle ticha, která podnítlí mladé k přemýšlení. Nesmí být ale moc dlouhá, doporučuje se max. 30 sekund, pokud má být delší, doporučuje se použití hudby v pozadí.⁸⁷

Aktivního zapojení všech se dá dobře dosáhnout prostřednictvím písemné odpovědi na otázku či nějaký požadavek – přání, prosby, hříchy, nepovedené věci, drahé věci apod. S odpovědí je pak možné ještě dále pracovat, např. ji spálit při úkonu lítosti, poslat s balónekem k nebi, přečíst, dát k oltáři apod.⁸⁸

⁸⁴ Srov. UNTERBERGER, F.; JANSEN, G. et al. *Konzept fff*. s.10

⁸⁵ Srov. UNTERBERGER, F.; JANSEN, G. et al. *Konzept fff*. s.11

⁸⁶ Srov. UNTERBERGER, F.; JANSEN, G. et al. *Konzept fff*. s.11-14

⁸⁷ Srov. UNTERBERGER, F.; JANSEN, G. et al. *Konzept fff*. s.13

⁸⁸ Srov. UNTERBERGER, F.; JANSEN, G. et al. *Konzept fff*. s.15

4.2.5 Osobitost a přátelská atmosféra během bohoslužeb find•fight•follow

Při tvorbě mše se prakticky při všech přípravách klade důraz, aby se dosáhlo co největší osobitosti jak mezi nositeli specifických rolí a ostatními návštěvníky, tak i mezi návštěvníky samotnými. Toho se dosahuje tématem mše, určitými prvky mše, úpravou prostoru, ale i chováním, kterým by se měl vyznačovat zejména celebrant a asistent, kteří účastníky bohoslužby celým dnem provází.

Při hledání tématu bohoslužby se vychází z toho, co mladé zajímá, co je může oslovit v jejich životě a z toho, co by mohl chtít Bůh mladým říci.⁸⁹

Metody, kterými může být poselství mše demonstrováno, nejsou víceméně nijak ohraničené. Dají se však najít některé základní prvky, které se při mších opakují. Při každé mši je snaha, aby se všichni nějak aktivně zapojili. Dobře se daří aktivnímu zapojení při zpěvu, ale kvůli velkému počtu účastníků se jen zřídka povede zapojení všech i při jiné aktivitě. Nicméně při každé mši by měla být činnost, která všechny zapojí. Aby se podtrhl obsah mše, opustilo se od běžných věcí, jako jsou ministranti, okuřování kadidlem, okázalé ornáty, slavnostní průvod s Evangeliiem, nebo kalichy zdobené drahokamy. Při úpravě oltářního prostoru je snaha o jednoduchost. Nepoužívá se ambon, ale imaginárně se umisťuje nejlépe doprostřed oltářního prostoru.⁹⁰ Hudební skupina má být také umístěna v oltářním prostoru, ne ale ve středu, aby nevzbuzovala pocit, že je hlavním bodem bohoslužby. Zároveň má mít kapela kontakt s lidmi a její členové mají vyzařovat autentičnost.⁹¹

Aby se dosáhlo osobní rodinné atmosféry a důvěryhodného vztahu s účastníky, snaží se při find•fight•follow-bohoslužbách lidi, kteří mají při mši nějakou zvláštní roli (kněz, kazatel, asistent, moderátor, zpěvák, lektor, apod.), chovat podle určitých pravidel. Aktér musí znát dopředu místo pro své působení, které nebude příliš vzdáleno od lidí, ale zároveň ani bezprostředně u první řady. Doporučují se i různé klidné pohyby a pevné stání. Aby se na aktéra lidé stačili

⁸⁹ Srov. UNTERBERGER, F.; JANSEN, G. et al. *Konzept fff.* s.5

⁹⁰ Srov. UNTERBERGER, F.; JANSEN, G. et al. *Konzept fff.* s. 8

⁹¹ Srov. UNTERBERGER, F.; JANSEN, G. et al. *Konzept fff.* s.29

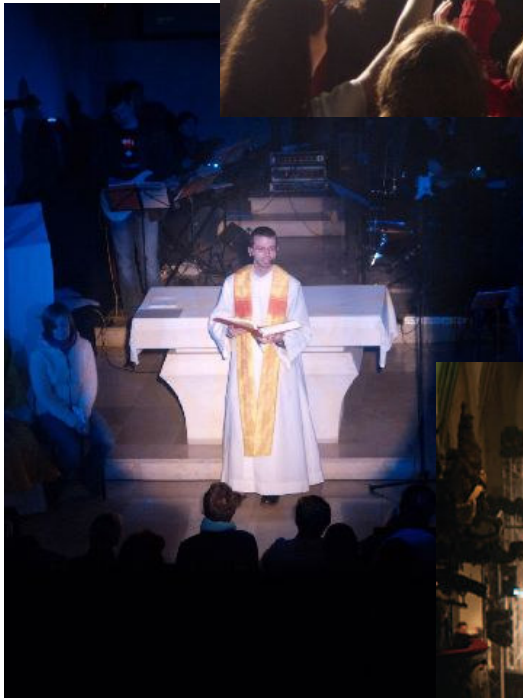
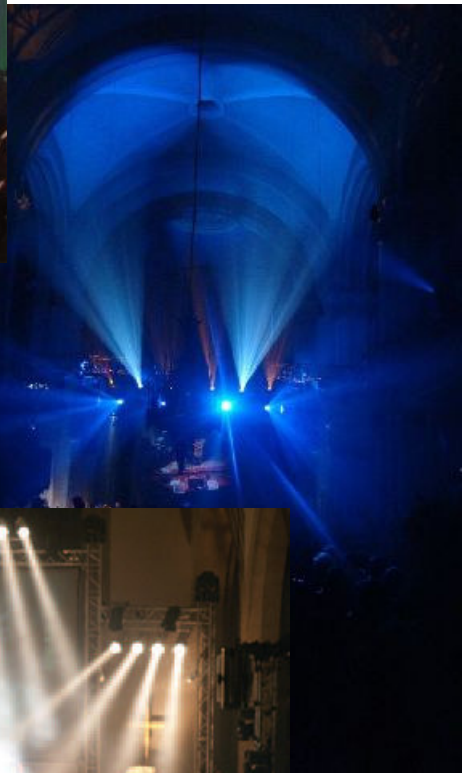
soustředit, nechává se chvíle pauzy. Důležitý je oční kontakt s publikem a přátelský výraz v obličeji. Když se jde do dialogu, je dobré jít na výškovou úroveň partnera v dialogu, aby neměl nepříjemný pocit. Zároveň je potřeba stále vysvětlovat, co člověk právě dělá a být sžit s tím, co právě dělá. Protože ani laičtí asistenti, ani ostatní moderátoři nemají žádné zvláštní oblečení, je důležité jejich civilní oblečení, které by nemělo strhávat zvláštní pozornost.⁹²

Aby se při mši zachovala nenucená atmosféra, mají kněží pouze albu se štolou, biskupové k tomu ještě náprsní kříž. Z optických důvodů se také klade důraz, aby měli celebrant a koncelebrant stejný oděv.⁹³

- Pro lepší ilustraci atmosféry při find•fight•follow-bohoslužbách je na následující straně vloženo několik fotografií.

⁹² Srov. UNTERBERGER, F.; JANSEN, G. et al. *Konzept fff*. s.15

⁹³ Srov. UNTERBERGER, F.; JANSEN, G. et al. *Konzept fff*. s.16

4.2.6 Hudba

Hudba je v bohoslužbách find•fight•follow významným prvkem, má proto odpovídat představám mladých. Zároveň ale nesmí mít význam větší než samotné slavení bohoslužby, aby se pak bohoslužba nestala pouhým koncertem. Nicméně se při tvorbě bohoslužeb vychází z toho, že se mladí nechají oslovit zejména skrze hudbu, že skrze ni se dá pohnout jejich srdci.⁹⁴

V repertoáru hudby jsou z části známé křesťanské písně, které se pro potřeby find•fight•follow upraví tak, aby se do bohoslužby dobře hodily. Ojedinele se využívá i běžná aktuální hudba hraná v rádiích, která často není nijak upravena, musí ale odpovídat tématu mše a prostředí bohoslužby. Velkým pramenem pro čerpání hudby jsou písně tzv. stylu CCM – Christian Contemporary Music⁹⁵. Jak je již z názvu patrné, jde o křesťanskou pop- a rock-music, která je srovnatelná s hudbou z rádií, některé z těchto křesťanských písní se také v rádiích hrají. Jelikož tento typ hudby pochází z angloamerického prostředí, je většina písní v anglickém jazyce, nicméně stále přibývá písní i v jazyce německém.

Hudba při fff-bohoslužbách má trochu jinak položené těžiště, než při těch běžných. Při fff je rovnocennou součástí bohoslužby, nikoli výplní v mezerách, není ani na přesně určených místech. Účelem je zprostředkovat zvěst písní a dát je do souvislosti s tématem mše. Význam hudby je také podtržen osvětlením, které se při zpěvu orientuje na kapelu. Pro hudbu během fff-bohoslužeb jsou vytyčeny následující zásady, které mají napomoci najít její plnohodnotné místo. Zásady jsou čerpány z konceptu liturgie find•fight•follow.⁹⁶

1. Ladění písně musí odpovídat tématickému zaměření dané části bohoslužby.
2. Text písně se musí hodit k tématickému oblouku bohoslužby. Písně jsou modlitby a přinášejí určitou zvěst, proto je třeba, aby odpovídaly danému tématu mše. Kromě toho je také potřeba, aby písně „pasovaly“

⁹⁴ Srov. UNTERBERGER, F.; JANSEN, G. et al. *Konzept fff*. s. 19

⁹⁵ Srov. JANSEN, G. *Berühren, nicht belehren*.

⁹⁶ Srov. UNTERBERGER, F.; JANSEN, G. et al. *Konzept fff*. s. 20-22

k mladým, kteří je mají zpívat. Např. u CCM-hudby je potřeba některé písně pocházející z amerických svobodných církví kvůli jejich příliš charismatickému obsahu pozměnit, aby měly co říci i mládeži z evropského kulturního prostředí.

3. Písně musí být uvedeny a vysvětleny. Je možné je uvést přímo (uvede je asistent) nebo nepřímo (např. modlitbou se stejnými či podobnými slovy, na kterou píseň navazuje). Tím se stane píseň jasnou součástí bohoslužby a není cizím tělesem bez souvislosti.
4. Před každou bohoslužbou je zkouška písní i s účastníky mše. To může lidem napomoci uvědomit si slavicí společenství. Zároveň ne všichni písně znají, a aby se mohli zapojit skutečně všichni, je možnost se je naučit už před bohoslužbou.
5. Písně se promítají na plátno za oltářem, aby se mohli (či dokonce „museli“) všichni zapojit a zároveň bylo možné sledovat při zpěvu dění u oltáře.

Členové hudební skupiny mají důležitou roli při zprostředkovávání víry jako živého vztahu s Bohem. Aby mohli tento vztah a text písně autenticky zvěstovat, je potřeba, aby s nimi byli ztotožnění.⁹⁷

4.2.7 Organizace find•fight•follow - Messe

4.2.7.1 Způsob rozdělení úloh při přípravě bohoslužeb

V poslední době se fff-mše konají častěji mimo Vídeň, kdekoli na celém území Vídeňské arcidiecéze. Osloví se farnost, ve které by se mohla find•fight•follow-Messe konat a která by se eventuelně mohla podílet na přípravě bohoslužby. Mši pak připravují především lidé z této farnosti. Pro fff-Messe jsou určeni čtyři stálí lidé, kteří tvoří základní tým. Jsou to dobrovolníci, nikoli zaměstnanci. Přímo pro find•fight•follow-Messe není nikdo zaměstnán. Základní tým poskytuje zázemí pro přípravný tým a pomáhá s přípravou. Mimo přípravný tým je vždy určen někdo se zkušenostmi s přípravou bohoslužeb

⁹⁷ Srov. UNTERBERGER, F.; JANSEN, G. et al. *Konzept fff*. s.29

find•fight•follow, ten je poskytnut do farnosti jako podpora týmu zabývajícím se obsahovou přípravou mše. V ideálním případě je v přípravném týmu i celebrant, pokud tomu tak není (např. u výjimečných celebrantů) pak je nutné minimálně jedno setkání, během kterého je celebrant podrobně uveden do příběhu celé mše.

Pro každou find•fight•follow bohoslužbu jsou vytvořeny čtyři přípravné týmy:

- Tým připravující obsah mše
- Tým starající se o techniku
- Tým starající se o reklamu a shánění sponzorů – např. navštěvují školy, kde promítají 2 – 3 minutové video
- Administrativní tým – zajištění jídla, pití, záchodů, pořádku apod.

4.2.7.2 Průběh přípravy

Mše se konají vždy na nějaké určité téma, které se musí nejprve najít. S tématem je úzce spojen název, který má v mladých vzbudit zvědavost, částečně má prozradit obsah, ale ne vše, v ideálním případě by měl oslovit již existující potřebu religiozity. Povedený případ témat byl u prvních třech bohoslužeb, které měly témata najít (find), bojovat (fight) a následovat (follow). Témata byla reakcemi na časté otázky nejen mladých: Kde najdu Boha? Proč existuje tolik utrpení na světě? Co ode mě Bůh očekává?⁹⁸ To jsou tři témata, kterými musí člověk při hledání vlastní víry projít. S tím se zároveň povedl i titul, který má co říci v celé nové řadě mší. Anglický název má zaprvé tu výhodu, že snadněji utkví v hlavě a za druhé signalizuje, že svět mladých, do kterého jasně patří angličtina (v Rakousku mají podle mých zkušeností všichni mladí základy anglického jazyka), je při mši přijímán.⁹⁹

Když je určeno téma, začíná se hledat jakým způsobem ho předat, ještě se ale neurčují jednotlivé prvky. Teprve když je určen celý příběh bohoslužby, začínají se konkretizovat jednotlivé prvky. Po jejich konkretizaci se rozdělí celý

⁹⁸ Srov. UNTERBERGER, F.; JANSEN, G. et al. *Konzept fff*. s.5

⁹⁹ Srov. UNTERBERGER, F.; JANSEN, G. et al. *Konzept fff*. s.6

tým na části, ve kterých se jednotlivé prvky dále rozvíjejí. Práce v malých skupinách by měla být dokončena do tří týdnů přede mší, aby se mohly dát prvky dohromady a mohly být prozkoušeny v kontextu celé mše.¹⁰⁰

Příprava mše probíhá přibližně tak, že se nejdřív zhruba 3krát sejdou všichni, rozdělí si úkoly a pak se pracuje ve skupinkách, následně se všichni znovu zhruba 2krát setkají, poté se sejde ještě základní tým find•fight•follow se zástupci z farnosti.

Vlastní příprava takovéto mše začíná min. tři měsíce dopředu, časové údaje v následujícím harmonogramu jsou mezní termíny:¹⁰¹

- 3 měsíce před bohoslužbou se pevně určí téma, konkrétní sdělení a pod jakým názvem se bude bohoslužba propagovat.
- 2 měsíce předem se musí upevnit průběh přípravy.
- 2 měsíce předem se vyberou písně z možností, které předloží hudební skupina. Určí se počet slok a přesný průběh písní.
- Do 1 měsíce předem probíhají práce v malých skupinkách. Jakmile je stanoven průběh, začínají vypracovávat malé skupinky jednotlivé části mše.
- 14 dní přede mší probíhá konečná redakce, sejde se malý základní tým, který dá dohromady výsledky malých skupinek.
- 14 dní přede mší se vytvoří koncept mše se všemi prvky a časovými údaji přesně na minutu a dá se na stránky find•fight•follow s omezeným přístupem.
- 14 dní přede mší se hrubě rozvrhne osvětlení a určí se zodpovědná osoba, která pak bude spolupracovat s osvětlovačem během instalace. Při plánování osvětlení je potřeba rozmýšlet, jaká atmosféra bude panovat v určitých časových rozmezích a jaké osvětlení by se k tomu hodilo.
- 14 dní předem je vytvořen zvukový koncept, kdo bude kdy a kde mluvit.

¹⁰⁰ Srov. UNTERBERGER, F.; JANSEN, G. et al. *Konzept fff.* s.6

¹⁰¹ Srov. UNTERBERGER, F.; JANSEN, G. et al. *Konzept fff.* s.18

- 3 dny předem je vyhotoven WORD-dokument, který obsahuje vše od prvního do posledního slova, včetně modliteb a moderace, která má být alespoň naskicovaná. Tento dokument se dá opět na stránky fff s omezeným přístupem.

4.3 Mše pro mládež u salesiánů v Praze-Kobylisích

V salesiánské farnosti v Praze-Kobylisích mají mše pro mládež rozdělené do dvou věkových skupin. V pondělí jsou mše, které se zaměřují na mládež staršího školního věku, v úterý na mládež ve věku zhruba 15 až 30 let. Velmi zajímavou mší je také „Devátá“, což je nedělní bohoslužba, kterou navštěvuje velké množství mladých a která se postupem času stala víceméně mládežnickou mší. Tyto tři typy bohoslužeb se pokusím nyní popsat.¹⁰²

4.3.1 Pondělní eucharistická bohoslužba pro starší školní mládež

Pondělní eucharistická bohoslužba pro starší školní mládež se koná ve školním roce vždy v pondělí v 17:00 hod. Navazuje na ni výuka dvou skupinek náboženství. Při bohoslužbě hraje rytmická hudební skupinka a používají se různé animační prvky, při promluvě se používají různé věci jako symboly a je snaha zapojit děti do dialogu. Při přímluvách se předává mikrofon a každý může říci svou vlastní přímluvu. Na závěr bohoslužby se účastníkům mší přeje k svátkům a narozeninám.¹⁰³

Při přípravě mší se reaguje na liturgický čas, připravují se tak adventní a postní cesty k lepšímu prožití těchto období, při nich mládež dostává úkol na každý týden. V adventní době se jedno pondělí místo eucharistické slavnosti koná animovaná bohoslužba se svátostí smíření.¹⁰⁴ V postní době je připravena pro mládež staršího školního věku víkendová duchovní obnova s animovanými

¹⁰² Je nutno říci, že materiály, ze kterých vycházím, jsou staré dva roky (závěry pastorační rady z roku 2006). Popsaná práce salesiánů v Kobylisích proto nemusí být již aktuální. Nicméně pro potřeby této práce je postačující základní charakteristika konceptu.

¹⁰³ Srov. Leiturgia u salosu

¹⁰⁴ Srov. Leiturgia u salosu

bohoslužbami a slavením svátosti smíření. K informovanosti o dění slouží vývěska u bočního vchodu do kostela.

4.3.2 „Úterky u Terky“

Bohoslužba pro mládež v pravém slova smyslu se koná pravidelně ve školním roce v úterý v 18:30 v rámci Úterků u Terky. Tato pastorační činnost má už dlouhou tradici, ale v nynější podobě funguje od roku 2002.¹⁰⁵ Protože jsou úterní mše pro mládež neoddělitelně propojeny s navazujícím programem, bude o nich pojednáno v rámci celé činnosti „Úterky u Terky“.

„Úterky u Terky“ je pravidelná činnost zaměřená na mládež. Skládá se ze dvou částí: ze mše zaměřené na mládež s doprovodem rytmické hudby a z následného programu. Následný program se střídá podle lichých a sudých týdnů. V sudých týdnech probíhá setkávání mladých s občerstvením a přednáškou či katechezí někoho, kdo dokáže oslovit mladé, s diskuzemi ve skupinkách či besedou. Součástí bývá i společná modlitba a zpěv. V lichých týdnech se schází skupina zhruba pěti až deseti starších mládežníků nad Písmem. Vždy je pod vedením některého z kněží.¹⁰⁶

Bohoslužba je zaměřena na mladé v rozmezí zhruba 15 až 30 let. Mše jsou doprovázené rytmickou hudební skupinou mladých. Při vedení bohoslužeb se střídají hlavně dva kněží. Promluvy jsou směřovány k mladým a někdy bývají animované přímluvy. Je zde snaha, aby časem vznikla skupinka připravující bohoslužbu, starala se o animaci, rozdělování čtení apod.¹⁰⁷

4.3.2.1 Pozitiva a negativa

Pastorační rada farnosti z roku 2006 formuluje pozitiva a negativa následně: Vzhledem k tomu, že tato aktivita není zcela obvyklá, je poměrně vysoká účast,

¹⁰⁵ Srov. MATYS, L.; MRÁZEK, Z. et al. *Pastorační rada 27: Zápis z jednání skupinky „evangelizace – katechizace“*

¹⁰⁶ Srov. MATYS, L.; MRÁZEK, Z. et al. *Pastorační rada 27: Zápis z jednání skupinky „evangelizace – katechizace“*

¹⁰⁷ Srov. BRTNÍK, J.; MATULA, P. et al. *Pastorační Rada 27: Zápis z jednání skupinky „liturgie“ PRF sv. Terezičky,*

na druhou stranu není příliš vysoká vzhledem k počtu mladých ve farnosti, zvlášť pokud jde o starší mládež. Jde o poměrně nenáročnou činnost, protože velká setkání jsou jednou za 14 dní. Stále vzrůstá kvalita hudby při mších, daří se přivádět kvalitní hosty a atraktivní témata. Také roste individuální a spontánní ochota pomoci s technickými záležitostmi, úterky mají kvalitní „public relation“.

U starší mládeže chybí očekávaná vyšší angažovanost v oblasti sociálně-organizační, tedy v oblasti animátorské. Celkově jsou úterky, ale i jiné mládežnické činnosti nedostatečně přijaty jako společné dílo, na kterém se musejí všichni podílet, aby fungovalo. Ani se nedaří rozšíření sítě bližších vztahů mezi mládeží ve farnosti, které by se projevilo i mimo oficiální program při neformálních kontaktech a aktivitách.

Nedostatečně se využívá potenciálu bohoslužby pro aktivní zapojení mladých a alternativní animaci.¹⁰⁸

4.3.2.2 Cíle a nástroje Úterků u Terky

Farnost vidí význam bohoslužeb ve dvou rovinách. Jednak v rovině **duchovně-formační**, která dává mladým příležitost získat informace důležité pro duchovní život a růst, přemýšlet o vlastní víře a vztahu s Bohem, nacházet inspiraci. „Úterky“ jim dávají povzbuzení a odpovědi na různé otázky, možnost poznávat nové rozměry života, konfrontovat své názory s jinými atd. Druhá rovina je **sociální**, zde jde o setkávání vrstevníků z hlediska evangelizačně-katechetického, které má posílit křesťanskou a farní identitu mladých a má mít povzbuzující účinek na život z víry. Zde je také příležitost k budování přátelských vztahů. Nemá to však být prostředí, kde mladý člověk jen dostává, ale také kde dává něco ostatním, u starších se očekává spíše role „vzorů“ a „organizátorů“ nikoli pouhých „konzumentů“¹⁰⁹.

Co se týče velkého společenství jednou za 14 dní, to má ambici zachytit především mladé, kteří se již pohybují v církvi (farnosti). Díky svému charakteru

¹⁰⁸ Srov. MATYS, L.; MRÁZEK, Z. et al. *Pastorační rada 27: Zápis z jednání skupinky „evangelizace – katechizace“*

¹⁰⁹ Srov. Tamtéž

intelektuální nenáročnosti a sociální plurality a otevřenosti však může mít význam i pro hledající a nepokřtěné.¹¹⁰ Má tedy také misionářský charakter. V lichých týdnech, kdy není velké společenství, je zase prostor jít více do hloubky.

4.3.2.3 Podstatné prvky Úterků u Terky (popsané v závěrech pastorační rady¹¹¹)

- Prostředí, jež vytváří uvolněnou atmosféru, má umožňovat neformální komunikaci a předat tak mladým pochopitelným a přijatelným způsobem důležité věci.
- Otevřená podpora aktivit a osobní nasazení v pomoci organizátorům ze strany kněží, angažovaných laiků i celého farního společenství.
- Osobní angažovanost v neformálních vztazích s mladými.
- Nacházení a výchova aktivních mladých lidí, kteří takové aktivity přijmou jako službu a budou za ně cítit zodpovědnost.
- Rozšiřování nabídek spirituálně-vzdělávacích i společenských.
- Neoddělitelnou součástí je bohoslužba s rytmickou hudbou, kázáním zaměřeným pro mladé a animovanými částmi mše.

4.3.3 „Devátá“

„Devátá“ je nedělní mše, která je ve farnosti zdaleka nejnavštěvovanější. Navštěvuje ji 46% návštěvníků čtyř nedělních bohoslužeb.¹¹² Tato nedělní bohoslužba se během dvacetiletého trvání stala fakticky mládežnickou, zejména mládeže pozdně školního a středoškolského věku. Devátá mše je hodně jiná tím, že je rytmická, při bohoslužbě se přinášejí koláče, které se pak po mši berou do farního sálu na posezení u kávy, tzv. agapé. Rytmické kapely se po týdnu střídají, takže je pokaždé trochu jiný repertoár. O tuto formu účasti na bohoslužbě má zájem vysoký počet mladých lidí, dospělých i rodin s dětmi, v současné době navštěvuje „devátou“ zhruba 70% mládeže „náctiletého“ věku. Je tedy trochu otázka, ke komu má kněz při mši promlouvat, protože každá větší skupinka lidí by

¹¹⁰ Srov. Tamtéž

¹¹¹ Srov. Tamtéž

¹¹² Srov. Srov. MATYS, L.; MRÁZEK, Z. et al. *Pastorační rada 27: Zápis z jednání skupinky „evangelizace – katechizace“*

rada slyšela něco pro sebe. Někdo říká, aby to směřovalo k mládeži, jiný aby se taky oslovily děti. Určitě však při „Deváté“ bývá kázání více interaktivní, věřící jsou do kázání více vtahováni otázkami či možnostmi nějak reagovat.

Ve slavení liturgie „Deváté“ můžeme vidět pozitivní evangelizační trendy, kdy je mládež oslovována celebrujícími kněžími způsobem blízkým jejímu duchu a mentalitě; mládež je také zvána k liturgické službě na kůru a v presbytáři. „Skrze specifickou atmosféru radosti zažívají mladí i dospělí bezpodmínečné Boží milosrdenství a lásku“.¹¹³

Jejím specifikem je „lidový“ zpěv s rytmickým doprovodem kytar i jiných nástrojů (tzv. „nízkoprahové hraní“¹¹⁴). „Přitažlivost této nedělní mše spočívá zejména v ´atmosféře´ radosti, svobody a přijetí, v níž liturgické setkání probíhá. Kromě zpěváků, což je potenciálně celý kostel, se jí účastní více než dvacet hudebníků a tři či čtyři ohraničené skupinky rytmického zpívání, které vycházejí z tradice ´lidového´ zpívání.“¹¹⁵

„Devátá“ a především sám kytarový zpěv, je často aktivitou, která přivádí nové lidi do společenství farnosti svaté Terezie v Kobylisích. Zároveň bývá často jako poslední záchytný bod pro mládež z věřících rodin v období adolescenční separace a vzpoury.¹¹⁶

Taktéž se rozšiřuje okruh působení hudebních mládežnických skupin, které hrají při „Deváté“. Skupiny hrají často také při mimofarních příležitostech, jako jsou např. poutě, svatby, biřmování, koncerty, vydávání CD s křesťanskými písněmi, dokonce i účast při natáčení pořadů pro Českou televizi¹¹⁷ apod.

Pro mnohé je vysoká účast na „Deváté“ a s tím spojený přeplněný kostel pozitivním mimořádným zážitkem, který působí pocitem živého farního společenství, na druhé straně díky vysoké přitažlivosti těchto mší dochází k převýšení poptávky nad nabídkou.

¹¹³ Cit. Srov. MATYS, L.; MRÁZEK, Z. et al. *Pastorační rada 27: Zápisy z jednání skupinky „evangelizace – katechizace“*

¹¹⁴ Srov. Tamtéž

¹¹⁵ Cit. Tamtéž

¹¹⁶ Srov. Tamtéž

¹¹⁷ Srov. Tamtéž

Někteří by rádi rozšířili rytmickou hudbu při „Deváté“ i na ostatní bohoslužby, což se spíše nedaří.

Podle pastorační rady farnosti sv. Terezie, která roku 2006 udělala velikou revizi farnosti, je „Devátá“ velikou pastorační a evangelizační šancí. Devátá se těší nadstandardnímu zájmu mládeže a zároveň bývá pro mnoho lidí prvním kontaktem s farností. Pro farnost je výzvou, jak na tyto úspěchy navázat na pastoračním poli, vidí i nedostatky v navázání komunikace s mládeží a v dlouho přetrvávajícím pocitu anonymity u nově příchozích.¹¹⁸

4.3.3.1 Cíle a nástroje „Deváté“

Farnost vidí v „Deváté“ podobný význam jako u Úterků u Terky a vymezila si pro ni následující cíle ve dvou rovinách: „V rovině **katechizační** dává ‚Devátá‘ příležitost získat informace důležité pro duchovní život a růst, inspiraci k přemýšlení o vlastní víře a vztahu k Bohu a radostný prožitek přítomnosti Boha v liturgickém společenství. V rovině **sociální** jde o setkávání vrstevníků, které má posílit křesťanskou a farní identitu mladých a má mít pro ně povzbudivý účinek na život z víry. Má být podnětem ke vzájemnému poznávání a budování přátelských vztahů, má být prostředím, kde se mladý člověk setkává se vzory a sám se stává vzorem.“¹¹⁹

4.3.3.2 Podstatné prvky „Deváté“ (popsané v závěrech pastorační rady¹²⁰)

- „Nízkoprahové“ rytmické hraní.
- Interaktivní kázání.
- Prožitek z radosti a z přítomnosti Boha v lidském společenství.
- Spojení prvku separační revolty s aktivním zapojením mladých lidí do liturgického dění ve scholi i u oltáře – ministrování, čtení, dary, prosby, služba.

¹¹⁸ Srov. Srov. MATYS, L.; MRÁZEK, Z. et al. *Pastorační rada 27: Zápis z jednání skupinky „evangelizace – katechizace“*

¹¹⁹ Cit. Tamtéž

¹²⁰ Srov. Tamtéž

- Snaha, aby prostor „Devátých“ měl atmosféru domova a podporoval tak budování hlubokých vztahů k bližním i k Bohu.
- Snaha o otevření prostoru pro všechny nově příchozí, aby se mohli hlouběji zapojovat do liturgických a společenských aktivit farnosti.
- Snaha vlévat ducha „Devátých“ i do dění mimo jejich rámec.
- Snaha zvýšit osobní angažovanost mladých na liturgickém dění.
- Osobní participace kněží a aktivních laiků na spontánně vzniklých a spontánně žijících společenstvích mládeže na „kúru“.
- Oproti duchu konzumentství a nároku rozvíjet ducha pokorné služby a solidarity.
- Oproti požadavkům výkonu rozvíjet atmosféru vnitřního zájmu o mladého člověka a jeho bezpodmínečného přijímání. Oproti tendencím k administrativnímu řízení klášterů důraz na vytváření lidsky blízkých vztahů (horizontálně mezi laiky i vertikálně mezi laiky a kněžími).

4.4 Srovnání mší v Jugendkirche, fff-mší a „Deváté“ (Úterků u Terky)

V předchozích kapitolách jsem popsala tři druhy mší pro mládež, se kterými jsem se setkala. Kromě těchto mší jsem se setkala ještě se mšemi při příležitosti velkých křesťanských mládežnických setkání, ale o těch nebude v této práci pojednáno.

4.4.1 Prostředí a cíle, ze kterých jednotlivé koncepty vycházejí

Všechny tři druhy mší, jak o nich bylo pojednáno, mají trochu rozdílný cíl. Jak je však formulováno ve zprávě Katolické mládeže Wien z roku 2003, cílem každé mše musí být, poposunout její účastníky o krok dále ve vztahu k Bohu.¹²¹

¹²¹ Srov. UNTERBERGER, F.; JANSEN, G. et al. *Konzept fff*. s. 2

Společným bodem všech bohoslužeb je cílová skupina mládeže od puberty do období osamostatnění se. Všechny tři koncepty chtějí mladým přiblížit dnešní liturgii bohoslužeb s eucharistickou hostinou a skrze ně i vztah k Bohu. Mladí totiž chtějí slavit strhující bohoslužby, které jim dají zažít společenství a setkání se stejně smýšlejícími lidmi a s Bohem. Jejich přáními a tužbami jsou právě setkání s Bohem v naslouchání, v modlitbě, v životní realitě, chtějí slavit v živosti, se strhující hudbou, v bezvadné atmosféře, ve společenství vrstevníků a chtějí se na slavení aktivně podílet.¹²²

Koncepty však vycházejí z rozdílných prostředí, specifikují se na rozdílné cílové skupiny mládeže, pracují s jinými skutečnostmi a jejich cíle se částečně liší. U velkých bohoslužeb, jejichž zástupcem jsou v této práci mše *find•fight•follow*, je hlavním cílem poskytnout mladým zážitek z plného kostela vrstevníků, z neobvyklé liturgie blízké mladým, z velkého díla, které pro ně někdo udělal, ze skvělé hudby a technických efektů, které mladé osloví a nechají je alespoň na chvíli prožít hluboký intenzivní duchovní zážitek. U těchto mší se nepředpokládá další práce s mládeží, která bohoslužby navštěvuje.

U menších bohoslužeb, které se pořádají v rámci Jugendkirche, je snaha mladým poskytnout možnost pravidelně navštěvovat bohoslužby, které více odpovídají jejich představám, zde mají mladí možnost aktivního zapojení, ale i „pasivního konzumování“¹²³, mají možnost utvářet společenství a navazovat vztahy, setkat se s lidmi, kteří o ně mají zájem. Tato nabídka se pro ně může stát možností, jak překonat bouřlivé období puberty a adolescence, kdy často dochází k odmítání všeho, co vychází od dospělých;¹²⁴ v tomto období se může tradice jevit jako velmi vzdálená a nesrozumitelná.

Oba druhy bohoslužeb se soustřeďují na zprostředkování bohoslužby přizpůsobené mládeži, tak aby i oni mohli v církvi zažít přijetí a slavení jim

¹²² Srov. URBAN, C.; RIEG, T. *Das Vergessene Jahrhundert* s. 84

¹²³ Nedělní bohoslužby c2s při Jugendkirche Wien vytváří 3-4týmy mladých, ostatní mladí jsou v přípravě pasivní. Jejich podílení se na přípravě by sice bylo vítáno, zároveň se klade důraz na to, aby se nikdo necítil do něčeho tlacen, aby mohl na mši přijít s pocitem, že je vítán bez jakýchkoliv požadavků.

¹²⁴ Srov. Kapitola 3.1

blízké, aby se nemuseli přizpůsobovat oni, nýbrž aby se přizpůsobila církev jim. Je zde tvořeno něco pro ně a zároveň skrze ně.

Z trochu jiného prostředí a potřeb vychází bohoslužby v Praze-Kobyliších. Zde jsou zařazeny do rámce celkové problematiky pastorační mládeže. Cílem find•fight•follow-bohoslužeb ani cílem Jugendkirche, která s mladými pracuje i mimo nabídky nedělních bohoslužeb, není vytvářet farnost, je to nabídka nad rámec farnosti. V Praze-Kobyliších je však kromě salesiánského střediska také farnost, ve které se jednak pracuje se studenty dočasně přebývajícími v Praze, nebo také s mládeží, která v určitém období svého života dočasně na setkávání dojíždí z jiných částí Prahy,¹²⁵ což do jisté míry může připomínat činnost Jugendkirche. Zároveň je ale hlavní snahou vytvářet společenství farnosti, ve kterém mají prostor všechny věkové skupiny. Současně se předpokládá, že část mládeže, se kterou se zde pracuje, se bude na životě farnosti podílet i v pozdějším období svého života. To, že se jedná o farnost, je tedy hlavním rozdílem, který však ovlivňuje pastorační a tím i liturgii mládeže. Farnost nemůže být zaměřena jen na mládež, nýbrž musí hledět na všechny věkové či jiné skupiny, které v ní musí najít své místo. Nicméně i zde je prostor, dokonce nutnost, přizpůsobit liturgii mladým lidem. Během mší přímo zaměřených na mládež je to jednodušší, mladí se zde mohou podle své potřeby „plně“ vyjádřit. U bohoslužeb, které jsou pro celé společenství, zejména tedy u nedělních bohoslužeb, je to složitější. O to plnohodnotnější se zdá být poměrně úspěšná nedělní bohoslužba „Devátá“. Zde jde o skutečné zařazení prvků mládežnické kultury do bohoslužby pro celé společenství. „Devátá“ je také často posledním záchytným bodem pro mládež z věřících rodin v období separační vzpoury¹²⁶, což připomíná zacílení Jugendkirche.

Není možné, aby nedělní bohoslužba ve farnosti byla pouze pro mladé, ale to podle výsledků dotazníků mladým nevádí, jsou poměrně tolerantní k jiným věkovým skupinám nacházejícím se ve farnosti.

¹²⁵ Srov. Kapitola 4.3.2

¹²⁶ Srov. Srov. MATYS, L.; MRÁZEK, Z. et al. *Pastorační rada 27: Zápis z jednání skupinky „evangelizace – katechizace“*

4.4.2 Cílová skupina jednotlivých konceptů

Důležité také je, koho se snaží tvůrci bohoslužeb oslovit. Zda chtějí prvotně oslovit ty, jež nemají žádný kontakt s církví nebo ty, kteří kontakt s církví sice mají, ale nedokážou se v ní najít. Bohoslužby mohou být také tvořeny pro mladé lidi, kteří jsou v církvi spokojeni, či pro mladé v rámci určitého společenství.

Například celý projekt Jugendkirche včetně bohoslužeb má misionářský charakter. Misionářský však v kontextu prostředí Rakouska, kde je drtivá většina mladých nejen pokřtěna, ale prošla i prvním svatým přijímáním, biřmováním a výukou náboženství. U spousty mladých ale tímto veškerý kontakt s církví skončil. V Rakousku se často říká, že biřmování je posledním kontaktem s církví. Tyto mladé lidi se snaží oslovovat Jugendkirche, snaží se pro ně vytvořit stravitelnou představu Boha. Snaží se v tradičním rakouském a německém prostředí zbořit bariéry k církvi, které mládež často ve své dosavadní formaci nabrala. Její nabídka samozřejmě není jen pro tuto mládež, ale z velké části je zaměřena právě na mládež, která je v církvi méně socializovaná.

Podobný cíl mají i find•fight•follow-Messen, ty se však soustředí na celkovou mentalitu mládeže a snaží se přiblížit jejím potřebám. Zde již nerozhoduje, zda jsou mládežníci v církvi méně či více socializovaní, je zde jednoduše nabídka zažít slavení eucharistie způsobem blízkým mládeži. Často ale může přitáhnout také mladé, kteří s církví nemají žádný kontakt, či jen minimální.

Podobné je to i u bohoslužeb v Praze-Kobylisích. Zde se pastorační společenství s liturgií soustředí na mladé, kteří jsou v církvi integrováni. Svou povahou však může přitáhnout i lidi mimo farní společenství.¹²⁷ Velké setkání probíhající v rámci Úterků u Terky „má ambici zachycovat především mladé, kteří se již pohybují v církvi (farnosti). Díky svému charakteru intelektuální nenáročnosti a sociální plurality a otevřenosti však může mít význam i pro hledající a nepokřtěné.“¹²⁸

¹²⁷ Srov. Srov. MATYS, L.; MRÁZEK, Z. et al. *Pastorační rada 27: Zápis z jednání skupinky „evangelizace – katechizace“*

¹²⁸ Srov. Tamtéž

4.4.3 Hlavní zaměření konceptů

O rozdílnosti mší svědčí už rozdílný popis, který je dán zejména různým těžištěm v konceptech. Nejvíce prostoru a pozornosti bylo věnováno konceptu find•fight•follow-Messe, protože právě tento koncept je propracován do detailů, jeho cílem je skutečně vytvořit živou mládežnickou liturgii. Koncept Jugendkirche je už více zaměřen na celkovou pastorační práci v rámci více činností. Ve středu těchto činností stojí bohoslužby, které však nejsou prvotním cílem. Podobně je to u mší v Praze-Kobylisích, kde se jedná o pastorační práci v rámci jedné farnosti, středem a vrcholem celé pastorační práce jsou samozřejmě opět bohoslužby, nejsou však jediným a prvotním cílem farnosti.

Jednotlivými prvky bohoslužeb find•fight•follow se však mohou nechat inspirovat i tvůrci ostatních bohoslužeb.

4.4.4 Smysl a důležitost jednotlivých konceptů

Velké nepravděpodobné „Events“, jako jsou v katolickém prostředí find•fight•follow-Messe ve Vídni a v evangelickém prostředí bohoslužby Evangelické aliance ve Stuttgartu,¹²⁹ často trpí tím, že jsou vrcholem celé činnosti. Tím se stávají tyto bohoslužby jen určitou událostí s vykonstruovaným společenstvím, které hned po skončení události končí. Z vlastního charakteru ale nejsou bohoslužby událostí. Bohoslužby jsou oslavou ve společenství, a proto by k nim měla patřit nějaká návaznost mimo bohoslužby. Evangelický farář Dirk Walliser upozorňuje na potřebu, aby se mladí zapojovali do příprav bohoslužeb pro mládež a měli o ně sami zájem. Mládežnické bohoslužby podle něj nemohou fungovat na systému, že se sejdou zaměstnanci biskupství a chtějí udělat něco pro mládež. V jeho teorii je důležité místo, které mládežnickým bohoslužbám dáme. Dokud budou bohoslužby pro mládež jen mimořádným děním, zůstanou také mladí mimořádnými členy společenství, proto je potřeba dát mládežnické bohoslužby na roveň bohoslužeb ostatních.¹³⁰

¹²⁹ Srov. Kapitola 3

¹³⁰ Srov. URBAN, C.; RIEG, T. *Das Vergessene Jahrhundert* s. 85

Důležité je proto především, najít prostor pro mládežnické mše. V tomto prostoru jsou dle mého názoru potřebné všechny uvedené koncepty, každý z nich má své místo. Find•fight•follow-Messen dávají mladým možnost zažít alespoň jednou za čas liturgii, která je jim hodně blízká a která je osloví. Zároveň je však potřeba podporovat bohoslužby ve společenství, kromě toho není možné prožívat eucharistii jen při tak alternativních bohoslužbách, jako jsou bohoslužby find•fight•follow. Mladí musí mít pevné zázemí ve své farnosti, do které by měli postupně vrůstat, která by je však měla akceptovat takové, jací jsou. Pokud mají mladí takovýto pevný základ, pak pro ně může být smysluplným a hlubokým zážitkem, který jim pomáhá prohloubit vlastní vztah k Bohu, příležitostné slavení liturgie v rámci tzv. mega-events. Do toho ještě přichází koncept Jugendkirche, kde se mohou zachytit ti mladí, kteří nemají ono pevné zázemí. Zároveň se však nevyklučuje pevné zázemí ve farnosti s občasnou návštěvou bohoslužeb při Jugendkirche, ty jsou totiž založeny ještě na trochu jiném principu než bohoslužby ve farnosti a „mega-events“. Bohoslužby v Jugendkirche jsou v malém osobním kruhu, s liturgií přesně napasovanou na mládežnickou kulturu.

Všechny tři typy bohoslužeb se dají sloučit tak, aniž by si byly navzájem konkurencí.

5 Liturgie, mládež a farní společenství

5.1 Mládež a bohoslužby celého společenství

Snad ještě těžší než najít vhodnou liturgii pro mladé lidi je zaintegrovat ji alespoň částečně do bohoslužeb celého společenství, zvláště pak do nedělních bohoslužeb. Při nedělních bohoslužbách se schází celé společenství, ve kterém se najdou různé skupiny s rozdílnými představami o slavení liturgie. Přitom požadavek sv. Pavla zní jasně: „Prosím vás, bratří, pro jméno našeho Pána Ježíše Krista, abyste všichni byli svorní a neměli mezi sebou roztržky, nýbrž abyste dosáhli plné *jednoty* smýšlení i přesvědčení“ (1K 1,10). Podle evangelického faráře Wallisera se ve většině farních společenství této jednoty dosahuje skrze lpění na tradiční bohoslužbě, na jejíž strukturu se po mnoho let nesáhlo. Hlavní je, že se v neděli sejde celé společenství při centrálním bodu všeho dění, při nedělní slavnosti. Je však omyl myslet si, že jednota společenství stojí na tradičních nedělních bohoslužbách. Naopak, jednota není ohrožena v mnohotvárnosti nedělní bohoslužby, ale v násilném ohraničování liturgie a s tím často spojeným jejím znehodnocováním.¹³¹

Ještě několik zajímavých postřehů ohledně vztahu bohoslužeb celého společenství a mládeže má evangelický farář Dirk Walliser, i když je potřeba přihlídnout, že jeho zkušenosti a postřehy vychází právě z evangelického prostředí. Tento evangelický farář se snaží hledat způsob, jak najít místo mladých ve farním společenství. Mimořádné bohoslužby pro mládež mu připadají málo, bohoslužby pro mládež by měly být postaveny na roveň ostatních bohoslužeb a neměly by být ničím zvláště výjimečným. V jeho pojetí žije práce s mládeží ze vztahu s lidmi a ze vztahu s Bohem, důležitým prvkem je tedy společenství, proto nejsou sporadické bohoslužby cestou k zdomácnění mladých ve společenství a už vůbec ne k pozdějšímu zabydlení se v tradičních bohoslužbách.¹³²

Právě podle dokumentu Würzburgské synody mají skupinové mše otevřít mladým přístup a cestu k bohoslužbám ve společenství. Předpokladem k tomu je,

¹³¹ Srov. URBAN, C.; RIEG, T. *Das Vergessene Jahrzent*: s. 89 - 90

¹³² Srov. URBAN, C.; RIEG, T. *Das Vergessene Jahrzent*: s. 90

že i mimo bohoslužby vznikají mezi mladými a společenstvím, či jednotlivými členy, dobré vztahy. Tam kde zažijí mladí odmítnutí či nezájem společenství, tam mohou mít společné mše samy od sebe sotva nějaký valný účinek. K tomu, aby mladí mohli plnohodnotně slavit se společenstvím, je potřeba, aby jim bylo nabídnuto zapojení se do přípravy bohoslužeb. Mohou se např. zapojit jako lektoři, ve schole, při přípravě přijímání apod. Stejně tak má být kladen velký důraz v péči o ministranty. Společenství se musí pokusit přijmout mladé i s jejich otázkami a pocity. Je normální a smysluplné, když ve společenství vznikají skupinky mladých, které se částečně oddělují, i ony však musí participovat na přípravě bohoslužeb.¹³³ Jak je popsáno výše¹³⁴, při nedělní mši se schází celé společenství, ve kterém se najdou různě orientované skupinky lidí. Při tvorbě nedělních bohoslužeb se musí myslet na to, aby všechny skupiny byly pravidelně či nepravidelně oslovovány.¹³⁵

Smyslem zařazení mladých do společenství ale není jen trpět je a chápat je. Společenství by si mělo uvědomit, že ho přítomnost mladých v mnohém obohatí. I mladí mají své dary a úkoly. Synoda vidí význam mladých pro společenství v jejich spontánnosti, kritickém vidění a nadšení do spousty věcí, stejně jako vděčnosti za pocit přijetí.¹³⁶ Je potřeba vyvarovat se náhledu na mládežnické bohoslužby jen jako na nabídku potřebnou pro mládež v určitém věku, která se po dospění zařadí do běžného chodu společenství. Již zmíněný evangelický farář Dirk Walliser se staví proti tomuto častému zjednodušenému chápání. Podle něj je potřeba, aby se na mladé nenahlíželo jako na zvláštní skupinu ve společenství, kterou se snažíme integrovat do běžných bohoslužeb a která se po dosažení určitého věku sama zařadí do stávajícího společenství. Fakticky to tak totiž nefunguje, vzdálenost běžných bohoslužeb od dnešních lidí je často tak veliká, že hudební styl a jiné prvky mohou být vzdálené i pro čtyřicátníky.¹³⁷

¹³³ Srov. Deutsche Bischofskonferenz. *Gottesdienst: Gemeinsame Synode der Bistümer in der Bundesrepublik Deutschland (1971-1975) - Würzburger Synode* 4.2.3.2

¹³⁴ Srov. Kapitola 3

¹³⁵ Srov. Deutsche Bischofskonferenz. *Gottesdienst* 2.4.2

¹³⁶ Srov. Deutsche Bischofskonferenz. *Gottesdienst (1971-1975)* 4.3

¹³⁷ Srov. URBAN, C.; RIEG, T. *Das Vergessene Jahrhundert*: s. 86

5.2 Všeobecné požadavky SC k liturgii

SC klade velký důraz na aktivní účast věřících v liturgii (čl.4), která má být přiměřena jejich věku, okolnostem a stupni náboženské vyspělosti. Aby lidé liturgii porozuměli, je jednak potřeba liturgické výchovy, ale také liturgické obnovy. Liturgie obsahuje prvky, jež nelze měnit, ale i prvky, které je nutné měnit podle potřeby. Staré symboly jsou pro dnešního člověka často nesrozumitelné, aby jednotlivé prvky bohoslužby vyjadřovaly pro dnešní lidi skutečně co mají, je potřeba hledat symboly nové (čl. 21). V mešním řádu musí vyniknout smysl jednotlivých prvků, ale i jejich vzájemný vztah.

Pro skutečnou aktivní účast věřících, mají být laici uváděni do svých úkolů při liturgii, tak aby jim porozuměli a mohli je vykonávat se zbožností a úctou. Je přímo žádoucí získávat lidi pro zpívání žalmů, čtení z Písma a jiné úkoly a učit je správným liturgickým gestům (SC 29). Skrze liturgii tak může růst víra věřících a prohlubovat se vztah k Bohu. Vše co kněz, či někdo jiný, koná během liturgie, koná to jménem všech zúčastněných, proto musí být liturgie srozumitelná celému lidu. Proto má být liturgie co nejjednodušší, bez zbytečných opakování, má být přizpůsobena chápavosti věřících (SC 34). Pokud je potřeba, mají se v mešním řádu některé prvky vynechat, jiné zaniklé zase obnovit (SC 50).

V liturgii však nesmí nikdo kromě apoštolského stolce a biskupských sborů cokoli měnit (čl.22): „...nové formy se mají zavádět jen tehdy, vyžaduje-li to opravdový a jistý užitek církve. Přitom ať se dbá, aby nové formy organicky vyrůstaly z forem, které již existují“ (SC 23). Liturgické reformy musí probíhat v souladu se stavbou a duchem liturgie, zásahy nesmí být necitlivé. Doporučuje se přihlížet ke zkušenostem s reformou Druhého vatikánského koncilu a ke zkušenostem s povolenými výjimkami v liturgii, které se doposud děly. Liturgické knihy se mají upravovat za spolupráce odborníků a biskupů z různých kultur (SC 25).

Pokud jde o ryzí víru a dobro liturgie, pak církev neusiluje o uniformitu liturgie. Naopak se přiklání ke přizpůsobení liturgie různým kulturám a národům. Musí však být zachována podstatná jednota římského ritu (SC 38). Pokud se uzná

za vhodné, že v nějakém prostředí je potřeba určité úpravy liturgie, pak je nutné, aby byl návrh předložen územní autoritou (biskupský sbor či zřízená liturgická komise) papežskému stolci. Papežský stolec může pověřit biskupský sbor kontrolou některých předběžných úprav, které by měly mít experimentální charakter (SC 40). Každá diecéze či několik diecézí dohromady, má mít liturgickou komisi, která se zabývá liturgickou vědou, liturgickou hudbou, sakrálním uměním a otázkami duchovní správy (SC 44).

Liturgie a Písmo jsou neoddělitelně propojeny. Mnoho prvků liturgie je inspirováno Písmem (modlitby, orace, hymny, liturgické úkony apod. - SC 24). Slovo Boží má být lidem srozumitelně předáváno. Překlady textů pro liturgii musí schválit příslušná územní autorita, tedy biskupský sbor. Při slavení Eucharistie je nutná bohoslužba slova (SC 56).

Homilie není sice při liturgii povinná, ale doporučuje se především jako výklad tajemství víry a pravidel křesťanského života. Při mších o nedělích a zasvěcených svátcích se smí vynechat jen ze závažného důvodu.

5.3 Setkání liturgie a dětí

Oficiální jednotné směrnice pro liturgii mládeže prozatím nebyly vypracovány. Proto zde uvádím některé základní principy ze směrnic po úpravě liturgie pro děti, které jsou dnes poměrně hojně uplatňované. Již v roce 1967 se touto otázkou zabývala biskupská synoda v Římě. Předseda rady biskupské komise během synody pronesl, že není cílem vytvořit zcela nový ritus, ale jedná se o zachování, zkrácení nebo vypuštění určitých prvků a výběr vhodnějších textů.¹³⁸

V roce 1969 byl vydán Všeobecný úvod k římskému misálu, kde byla stanovena pravidla pro bohoslužbu farního společenství. Poté se začal připravovat dodatek ke všeobecnému úvodu, jehož výsledkem bylo v roce 1973 vydání direktoria pro mše s dětmi. Podle tohoto direktoria je potřeba přizpůsobit liturgii dětem tak, aby jí byly schopny co nejlépe porozumět, zároveň ale autoři

¹³⁸ Srov. Direktorium pro mše s dětmi, čl. 3

zdůrazňují, že děti nemusí rozumět všemu. Když děti během liturgie něčemu nerozumí, ještě to neznámá, že se musí nudit. Určitá míra neporozumění je zde předpokládána a není to ke škodě, nemělo by však docházet k úplnému neporozumění.¹³⁹

Důležité je, aby mešní slavnosti přizpůsobené dětem vedly k bohoslužbám dospělých, a to především k nedělní, kdy se shromažďuje církevní obec. „Při žádném přizpůsobení z důvodu věku nesmí dojít ke zcela osobitému ritu, který by se příliš odlišoval od obecné mše“ (Direktorium pro mše s dětmi, čl. 21). I když z pastoračních důvodů není vždy zcela možné, aby jednotlivé prvky mše byly zcela shodné, je potřeba, aby jejich funkce odpovídala funkci zamýšlené ve Všeobecném úvodu k Římskému misálu.

Podle těchto principů byly pro eucharistické bohoslužby vytvořeny tři eucharistické modlitby přizpůsobené chápání dětí.

5.4 Setkání liturgie a mládeže

Bohoslužby uzpůsobené pro děti jsou v našem prostředí již poměrně běžnou skutečností. Nikdo se nepozastavuje nad tím, že se pořádají takové mše, všem je jasné, že liturgie pro dospělé nemůže plně vyhovovat i dětem. Málokoho ale napadne, že by běžná liturgie nemusela vyhovovat mladým lidem. Ti přitom formu slavení liturgie často považují jako irelevantní pro ně a pro jejich vlastní život.¹⁴⁰ Jen tak pro srovnání si zkusme představit, že připravíme s mládeží bohoslužbu s disko- hudbou a pak na ní pozveme seniory z kostela.

Poměrně moderní a realistické stanovisko zaujala k potřebám mladých a k možnostem je naplnit Würzburgská synoda v letech 1971 – 1975, která měla přispět k co nejrychlejšímu uskutečnění výsledků Druhého vatikánského koncilu. Tato synoda se zabývala nesnadnou situací mladých lidí, kteří v dnešním prostředí poměrně těžko hledají cestu k víře a k bohoslužbám. Víra mladých podle ní bývá nejistá, musí se totiž částečně odtrhnout od víry získané pomocí rodičů a farních

¹³⁹ Direktorium pro mše s dětmi, čl. 1 a 2

¹⁴⁰ Srov. URBAN, C.; RIEG, T. *Das Vergessene Jahrzent*: s. 88

společensví a začít hledat svou vlastní víru a své uskutečnění. Jejich osamostatňování se týká všech okruhů života, víru nevyjímaje.¹⁴¹ Mnozí z nich si však z dětství nesou zážitky, které jejich víru spíše zatěžují, než aby jim v osamostatnění pomohly. Kromě toho se stále zvětšuje počet těch, kteří ve svém okolí nemají k prožívání víry oporu. Někteří se dokonce pod vlivem okolí nepřátelského k víře distancují od forem víry prožívané v rodině. Velké množství mladých proto zažívá období distance od víry. K tomu také často přispívá skutečnost, že mnozí mladí vidí v nedělní bohoslužbě především zkonstatělou povinnost staré tradice. Řeč a symbolika je pro ně v mnohém těžko pochopitelná a nezřetelná. Často se u mladých setkáváme s názorem, že v bohoslužbách nenachází problémy dnešního světa a otázky dnešního člověka, proto jim přijde taková mše bez osobního přínosu.¹⁴²

Würzburgská synoda sice vychází z německého prostředí, kde mají mladí stále více kontaktu s církví než v České republice a většina z nich prochází nějakou církevní formací (zejména náboženství ve škole), přesto z jejich závěrů můžeme z velké části vycházet i pro naše prostředí. U nás je ještě větší distance mladých lidí od církve, mnoho mladých je vychovááno s předsudky vůči církvi a s církví nemá vůbec žádný kontakt. A když porovnáme předpoklady Würzburgské synody s odpověďmi z dotazníků, které poskytli především církevně „dobře“ integrovaní mladí, najdeme spoustu shodných prvků. Mladí oceňovali na mších přizpůsobených pro mládež zejména témata jim blízká a naopak u běžných mší často kritizovali právě nicneříkající kázání. To se shoduje s názorem, že v bohoslužbách není možné najít témata blízká dnešnímu světu. Dále si mladí u běžných mší stěžovali na neosobitost a nevlídnou atmosféru, což by mohlo částečně odpovídat vnímání mše jako zkonstatělé povinnosti. Na druhou stranu se v dotaznících objevilo vnímání mše jako povinnosti až na devátém místě z jedenácti.¹⁴³ Zde je možné vysvětlení, že v českém prostředí přeci jenom není nedělní bohoslužba chápána jen jako povinnost, o to více snad jako vymezení se

¹⁴¹ Srov. Kapitola 3.1

¹⁴² Srov. Deutsche Bischofskonferenz. *Gottesdienst: Gemeinsame Synode der Bistümer in der Bundesrepublik Deutschland*

¹⁴³ Srov. Kapitola 3.2

okolnímu nevěřícímu světu. Oslovení oceňovali na eucharistických bohoslužbách pro mládež také celkové přizpůsobení jejich mentalitě, což bychom mohli částečně vztáhnout na nezřetelnou symboliku v rámci běžných bohoslužeb.

Evangelický farář Dirk Walliser dospívá v knize *Kinder-Jugend-Gottesdienst* k názoru, že touhy mladých nejsou v tradičních bohoslužbách naplněny. Problém přitom nevidí v tom, že by mladí bohoslužby odmítali, nýbrž v tom, že jim bohoslužby nejsou kulturně přístupné. Nemohou v nich totiž zakusit skutečné společenství, opravdový prostor pro vztah s Bohem a životnost. Mnohem více zažívají vzdáleného Boha, společenství bez komunikace a témata vzdálená jejich životní skutečnosti. Problém není možná ani tak v distancování se mladých od církve, ale distancování se církve od kultury mladých.¹⁴⁴

Základní otázkou pro liturgii mládeže je tedy, jak překonat prohlubující se propast a nepochopení mezi liturgií a mládeží. Evangelický farář Dirk Walliser vidí šanci v hledání nových forem liturgie společně s mladými. Nejde se neustále pohybovat v nějaké ochranné zóně pro liturgii či se držet názoru, že kvalita stejné tradice je svatá. V práci s mladými je potřeba hledat nové elementy a volný prostor pro utváření liturgie přiměřené mladým.¹⁴⁵ Samozřejmě je potřeba se v tomto hledání držet určitých biblických a teologických kritérií a nezapomínat na tradici úplně.

Podle SC musí být obřady přizpůsobeny chápavosti věřících tak, aby se všichni mohli podle svého věku, okolností a stupni náboženské vyspělosti co možná nejaktivněji a s možným porozuměním zapojit.¹⁴⁶ K tomu dodává biskupská synoda ve Würzburgu, že pro mládež má liturgie a zvláště eucharistická bohoslužba dva aspekty. Vedle všeobecného významu liturgie jako pramene a vrcholu křesťanského života¹⁴⁷ má být pro mladé bohoslužba také pomocí v jejich vrůstání do církve a místního společenství. Mládežnické eucharistické bohoslužby mohou mladým usnadnit přístup k eucharistii. Zároveň je dobré, když mají své místo ve farním společenství jako nabídka ve všedních dnech. Aby byli

¹⁴⁴ Srov. URBAN, C.; RIEG, T. *Das Vergessene Jahrzent* s. 84-85

¹⁴⁵ Srov. URBAN, C.; RIEG, T. *Das Vergessene Jahrzent* s. 85

¹⁴⁶ Srov. Kapitola 5.2

¹⁴⁷ Srov. Kapitola 5.2

mladí oslovení ve svých potřebách, je třeba tyto bohoslužby pečlivě připravovat.¹⁴⁸

5.4.1 Směrnice pro bohoslužby pro mládež

Synoda ve Würzburgu se ještě zabývala možnostmi mší pro malé společenství v rámci farnosti. Bohoslužby, které jsou zaměřené na určitou cílovou skupinu často napomáhají přístupu k eucharistii, aktivní účasti a bratrské atmosféře. Někdy je potřeba upustit od běžných bohoslužeb během týdne v zájmu těchto zaměřených bohoslužeb. Zároveň se však musí dávat pozor, aby tyto mše nepůsobily odcizení jednotlivých skupin od společné nedělní eucharistické slavnosti, ale aby jim byly naopak ku pomoci. K tomu může posloužit také nový misál a lekcionář Druhého vatikánského koncilu, který dává více volnosti ve výběru. Při přípravě je také možné inspirovat se Direktoriem pro mše s dětmi, např. při výběru čtení, při hledání podpůrných prostředků pro zdůraznění textů či jiných elementů. Hlavním cílem při pořádání bohoslužeb musí být snaha zvýraznit mladým strukturu, dary a nároky každé eucharistické slavnosti, tedy zvěstovat slovo Boží, děkovat Bohu za jeho jednání na nás, zdůraznit ochotu Krista zcela se vydat a přiblížit smysl přijímání eucharistických darů.

Würzburgská synoda chtěla pro lepší spoluúčast mladých na eucharistické modlitbě, aby byla vytvořena nová forma přizpůsobená mládeži. O vytvoření této modlitby požádala již v sedmdesátých letech Německou biskupskou konferenci.¹⁴⁹ Žádost však vyšla na prázdno a eucharistická modlitba přizpůsobená mladým nebyla vytvořena dodnes.

Co se týče některých prvků, jako je místo slavení, oblečení celebranta, liturgických nádob, doporučuje synoda ve Würzburgu řídit se směrnici pro eucharistické bohoslužby v malých společenstvích (srov. Richtlinien der Deutschen Bischofskonferenz, II.1, z 24.9.1970), podle kterých je možné v případě, že nevyhovuje kostelní prostor potřebám bohoslužby, slavit mše

¹⁴⁸ Srov. Deutsche Bischofskonferenz. *Gottesdienst: Gemeinsame Synode der Bistümer in der Bundesrepublik Deutschland*

¹⁴⁹ Srov. Tamtéž

v jiných prostorech, které odpovídají podstatě slavnosti eucharistie. Této možnosti je hojně využíváno při Jugendkirche, kdy např. již při zmíněné eucharistické bohoslužbě v Jugendkirche Oberhausen, se celá bohoslužba pod názvem „Halfpipe to Heaven“ konala v bruslařské U-rampě.¹⁵⁰ Podle druhé kapitoly směrnic k bohoslužbám ve skupinách, musí být kněz oděn albou, štolou a mešním rouchem v případě, že se slaví v prostorách bohoslužebného prostředí, přičemž je v pravidlech minimálně alba a štola. V mimořádných případech se může oblečení kněží řídit pravidly pro udělování ostatních svátostí, přičemž ale nikdy nesmí chybět štola. Této možnosti se využívá při find•fight•follow-bohoslužbách, kde nosí kněží pro zachování osobité atmosféry jen albu se štolou.¹⁵¹

Liturgické nádoby mají být podle římského misálu z pevného materiálu, který je v jednotlivých krajinách považován za ušlechtilý, např. mohou být s ebenového dřeva.¹⁵²

Dále se synoda zabývala časem bohoslužeb, který by měl mladým vyhovovat a umožňoval jim připravenost poslouchat slovo Boží a slavit eucharistii. Má se také dbát na vyvážený vztah mezi bohoslužbou slova a eucharistickou slavností. Smysluplné je také, aby na bohoslužby navazovalo podle jejich možností agapé. Všechny úpravy ale musí být dělány tak, aby se ze slavení mše nevytratil její vlastní charakter eucharistické slavnosti.¹⁵³

¹⁵⁰ Srov. kapitola 4.1.2.4.

¹⁵¹ Srov kapitola 4.2.5

¹⁵² Srov. VPŘM č. 239

¹⁵³ Srov.Deutsche Bischofskonferenz. *Gottesdienst: Gemeinsame Synode der Bistümer in der Bundesrepublik Deutschland* 3.2

6 Rozbor jedné z bohoslužeb find•fight•follow

Eucharistická bohoslužba, ze které v následující kapitole vycházím, je celá v originálním německém znění obsažena v příloze. Tato bohoslužba má anglický název „Lose“. V textu je často používáno slova „Loser“, což znamená něco jako poražený, prohrávající, ten, co něco ztratil, zkazil, ztroskotanec apod. Protože se toto slovo těžko překládá do českého jazyka, ponechávám ho v některých případech v originálním znění.

6.1 Úvodní obřady

Úvodní obřady mají napomoci k vytvoření společenství ze shromážděných lidí a mají připravit účastníky na přijetí Božího slova. Při fff-bohoslužbě je tato potřeba aktuálnější, jelikož se bohoslužby účastní veliké množství mladých, kteří povětšinou nemají mezi sebou jiné pouto než tuto bohoslužbu. Aby se vytvořila alespoň nějaká atmosféra společenství, snaží se tvůrci bohoslužby zařadit osobní prvky, které byly popsány již v kapitole o fff-bohoslužbách. Kromě toho se tým před kostelem zdraví s přicházejícími a v kostele ještě před začátkem bohoslužby někdo z týmu pozdraví účastníky a předá jim základní informace. Při každé bohoslužbě find.fight.follow je před začátkem nácvič písni, aby se později mohli všichni aktivně zapojit. Kromě toho toto nacvičování pomáhá vytvořit ze shromážděných slavicí společenství.

Aby se mladí zklidnili a připravili na slavení bohoslužby, pozve někdo z týmu před začátkem všechny ke společnému slavení, přičemž připomene, že jeho hlavním důvodem není technika a skvělá hudba, ale setkání s Bohem. Upozorní, že po písních se nemá tleskat, aby se nepřerušovalo slavení bohoslužby. Nakonec pozve ke zpěvu úvodní písně, v případě bohoslužby „Lose“ to byla anglická píseň *Help*.

6.1.1.1 Příchod se zpěvem písně *Help*

Stejně jako při běžných bohoslužbách přijdou během zpěvu celebrant či celebranti s laickým asistentem do presbytáře.

Pozdravení oltáře políbením a okouřením kadidlem v těchto bohoslužbách není. Okuřování se tvůrci bohoslužeb vzdali za účelem zjednodušení „přesymbolizované“ liturgie.

6.1.1.2 Pozdravení a znamení kříže

Pozdravení a znamení kříže je pevný prvek fff-bohoslužeb, který doposud nikdy nechyběl. V případě bohoslužby „Lose“, se jeden z celebrujících kněží dotknul tématu, co pro něj osobně znamená „lose“. Poukázal na kříž, který je znamením utrpení ale i jeho překonání, a tak plynule přešel ke znamení kříže.

Následuje píseň „*Gott sieht unsere Tränen*“ (Bůh vidí naše slzy).

6.1.1.3 Uvedení do bohoslužby

Uvedení do bohoslužby nemusí mít nutně kněz.¹⁵⁴ Při bohoslužbě „Lose“ vypráví moderátor příběh ze svého školního období. Mluví o chvíli, kdy dostal od učitelky pár tipů, co se naučit na písemku. Tyto informace si nechal pro sebe a i přesto, že druhý den písemku napsal, cítil se jako „Loser“, protože zradil svoje přátele a ztratil jejich důvěru.

6.1.1.4 Úkon kajícnosti

Úkon kajícnosti je pozůstatkem dřívější stupňové modlitby vyznání hříchů, tento obřad je především připomínkou křtu a křestní obnovou. Dnešní liturgie dává dvě možnosti formy úkonu kajícnosti.¹⁵⁵ V bohoslužbě „Lose“ je úkon kajícnosti uveden pantomimou, v jejímž pozadí hraje kapela stále živějším tempem píseň *Leben* (život), přičemž se v jejím průběhu hlavní představitel

¹⁵⁴ Srov. ADAM, A. *Liturgika: křesťanská bohoslužba a její vývoj*. s. 189

¹⁵⁵ Srov. ADAM, A. *Liturgika: křesťanská bohoslužba a její vývoj*. s. 190

setkává s různými situacemi v životě, dostává se do prostředí školy, zažívá první prohry, pak následují alkohol a cigarety, drogy, problémy s rodiči, problémy s přáteli, noví nepřátelé. Hlavní představitel je stále vyčerpanější, až na konec padne vysílen na zem. Na to zazní slova: „A ty? Co jsi vlastně ty? Jsi šíleně nešťastný! Neschopný člověk! Loser (angl. ztroskotanec)“ - Následuje 20 sekund ticha.

Po úkonu kajícnosti by normálně mělo následovat Kyrie a Gloria a vstupní modlitba, do bohoslužby Lose však nebyly zařazeny:

Kyrie

V pohanském starověku se zvoláním Kyrie vzdával hold božstvu nebo vládci; křesťanství tento zvyk vztáhlo na Krista. Později bylo spojeno s prosbami, po jejichž vypuštění zůstala aklamace v dnešní podobě.¹⁵⁶ Do Kyrie se mohou dávat vsuvky, ale pokud je zvolání Kyrie již součástí vstupní písně, může se na tomto místě vynechat. Do bohoslužby „Lose“ není Kyrie zařazeno.

Sláva na výsostech Bohu (Gloria)

Gloria je rozděleno na dvě části, v první se vzdává hold Otci a Synu, druhá část je nadšeným hymnem na Krista. Při mši se zpívá Gloria o slavnostech, při zvláštních příležitostech a o nedělích mimo dobu adventní a postní. Do bohoslužby „Lose“ není Gloria zařazeno.

Vstupní modlitba

Kněz vyzve lid k modlitbě, následuje krátká chvíle ticha k rozjímání a osobní modlitbě, poté by měla být modlitba kněze, ve které se má objevit téma bohoslužby. Podle směrnic ke skupinovým mším může kněz podle potřeby formulovat modlitbu vlastními slovy tak, aby při zachování hlavní myšlenky lépe odpovídala dané příležitosti.¹⁵⁷ U bohoslužby „Lose“ se dá říci, že vstupní modlitba je zahrnuta v úkonu kajícnosti, je zde i krátká chvíle k rozjímání.

¹⁵⁶ Srov. ADAM, A. *Liturgika: křesťanská bohoslužba a její vývoj*. s. 190

¹⁵⁷ Srov. Deutsche Bischofskonferenz. *Richtlinien für Messfeiern kleiner Gemeinschaften*, Nr. 34.

6.1.1.5 Píseň I still haven't found what I'm looking for

Následuje píseň *I still haven't found what I'm looking for* (Ještě jsem nenašel, co hledám). Píseň uvádím proto, že písně při fff-bohoslužbách mají velký význam, některé jsou postaveny na roveň modlitby.¹⁵⁸

6.2 Bohoslužba slova

6.2.1 Úvod k biblickým čtením

Pro nedělní bohoslužbu slova jsou ustanovena tři čtení. První většinou ze Starého zákona, druhé z apoštolských listů, Skutků apoštolů, nebo Zjevení a třetí z evangelia. Protože počet třech čtení vyvolával leckde rozpaky, dala římská biskupská synoda v roce 1967 biskupským konferencím možnost, stanovit jako povinná pouze dvě čtení.¹⁵⁹ Čtení na neděle jsou pevně stanovena. Podle instrukce *Redemptionis sacramentum* není dovoleno předepsané biblické texty svévolně vynechat nebo je nahradit jinými, nebiblickými texty, to platí i pro rezponziální žalm. Místo mezizpěvů může být ale zařazena meditativní chvíle ticha.¹⁶⁰

Ve směrnicích pro skupinové mše dávají němečtí biskupové kněžím možnost výběru čtení, přitom však musí být vždy jedno z evangelia. Zároveň je potřeba rozlišovat mezi všedními dny a nedělí. Aby byl vyzvednut výjimečný charakter nedělní liturgie jako liturgie společenství a aby nebyla přerušena návaznost liturgického cyklu, mají se o nedělích číst předepsaná čtení.¹⁶¹

Bohoslužba „Lose“ neobsahovala čtení z bible.

¹⁵⁸ Srov. Kapitola 4.2

¹⁵⁹ Srov. ADAM, A. *Liturgika: křesťanská bohoslužba a její vývoj*. s. 192

¹⁶⁰ Srov. *Redemptionis sacramentum*, č. 61-62.

¹⁶¹ Srov. Deutsche Bischofskonferenz. *Richtlinien für Messfeiern kleiner Gemeinschaften*, Nr. 35-36

6.2.2 Příběh s animací

Fff-bohoslužby zpravidla neobsahují žádné čtení z bible. V bohoslužbě „Lose“ bylo čtení nahrazeno vyprávěním nebiblického příběhu, který byl animován projekcí z dataprojektoru.

Moderátor mluví o tom, že všichni jsme „Loser“, všichni se neustále musíme rozhodovat a často se rozhodneme špatně. Nebylo by mnohem jednodušší, kdyby nám Bůh říkal přesně co dělat? Člověk ale dostal od Boha svobodnou vůli a není jen loutka, proto se musíme rozhodovat, často se však rozhodneme špatně. Možná je náš život jedním velkým labyrintem plným rozhodování. (V té chvíli se objeví na plátně labyrint s osobou, která v labyrintu bloudí. Neustále vbíhá do slepých uliček a běhá proti zdem. Cestu ven nenajde a na konci se vzdá).

Vypravěč pokračuje „dialogem“ se sebou samým, přitom mluví velmi hovorovou němčinou s typickými mládežnickými výrazy, např. *„Himmel, warum geht immer alles in die Hos'n?... O.k. und jetzt geht's nach meinem Schädel... Das haut mich total aus der Bahn“* (Proč jde všechno pořád do háje?... O.K. a teď to půjde, jak chci já... To mě totálně vyhodí z kolejí). Tato část má představovat cestu, po které se ubírá jeden mladistvý. Ptá se sám sebe, co v životě dělat. Nejdříve se řídí podle rodičů, kamarádů, má strach se rozhodovat sám. Přijde na to, že se točí v kruhu a nejde dál, že musí najít svojí vlastní cestu. A tak jde proti ostatním. Dělá si co chce, staví se proti rodičům. Přijdou první problémy ve škole, všichni říkají „musíš myslet na budoucnost“, představitel už má všeho po krk, přitom ví, že nemůže všeho jen tak nechat. Nakonec řekne: *„Někdy, když člověk už neví jak dál, dostane od Boha darem přehled o situaci“*. V tom se na plátně objeví na okamžik přehledná mapa. Vypravěč pokračuje, *„...a člověk možná jen shledá, že musí prostě důvěřovat Bohu, potom půjde vše lépe.“*

6.2.3 Mezizpěv – píseň *Thy word*

Po biblickém čtení má normálně následovat zpěv, který nechá doznít slyšené slovo. Po prvním čtení následuje responzoriální žalm, který má souviset

se čtením. Podle instrukce Redemptionis sacramentum se nesmí rezponzoriální žalm nahrazovat jinými biblickými texty.¹⁶² V případě potřeby se ale dá nahradit jiným příhodným zpěvem.¹⁶³ V bohoslužbě „Lose“ byl nahrazen písní *Thy word* (Tvé slovo).

Po druhém čtení by měl následovat zpěv aleluja, který je přípravou na evangelium. Pokud je pouze jedno čtení, je možné oba mezizpěvy spojit, či jeden vynechat. V bohoslužbě „Lose“ byl alelujový zpěv vynechán.

6.2.4 Evangelium a homilie

Evangelium se řádně čte z evangeliáře od ambonu, až na několik výjimek ho smí číst pouze posvěcená osoba.¹⁶⁴ I přesto, že se fff-bohoslužby konají v neděli, nebývá při nich čteno předepsané evangelium, protože by ho bylo těžké zakomponovat do tématického oblouku a narušilo by plynulou tématickou návaznost.

Co se týče homilií, instrukce Redemptionis sacramentum zakazuje, aby ji přednášela jakákoli nevysvěcená osoba. Homilie má vykládat obsahy biblických textů, předkládat a vysvětlovat zásady křesťanského života. Veškerý výklad Písma se musí vztahovat ke Kristu, jenž má ozářit konkrétní životní situace.¹⁶⁵

Podle směrnic pro skupinové mše je možné pod vedením kněze vstoupit při homilii v dialog s účastníky mše, tak aby se mohli zúčastnit všichni přítomní. Zároveň je možné nechat místo homilie chvíli ticha, pokud předcházelo slavení bohoslužby nějaký duchovní rozhovor.¹⁶⁶

6.2.4.1 Popis konkrétního propojení evangelia a homilie v bohoslužbě „Lose“

Evangelium a homilie jsou představeny pomocí hraného rozhovoru čtyř postav. Ty se hned na začátku shodnou, že jsou všichni „Loser“, pokusí se najít

¹⁶² Srov. Redemptionis sacramentum, č. 62

¹⁶³ Srov. ADAM, A. *Liturgika: křesťanská bohoslužba a její vývoj*. s. 194

¹⁶⁴ Srov. Redemptionis sacramentum, č. 63

¹⁶⁵ Srov. Redemptionis sacramentum, č. 64 - 67

¹⁶⁶ Srov. Deutsche Bischofskonferenz. *Richtlinien für Messfeiern kleiner Gemeinschaften*, Nr. 38-39

nějaké „Loser“ také v bibli, přitom se snaží soustředit na to, jak se zachoval v určité situaci Ježíš. Najdou příběh o bouři na jezeře, kdy učedníci Ježíši nedůvěřovali, jako i my často nedůvěřujeme. Jeden z nich se ptá, jestli je vůbec možné v takové situaci důvěřovat, na to jiný odpoví, že v bibli se najdou i tací, kteří Ježíši důvěřovali, jako např. malomocný, který byl pak uzdraven, povýšen a zařadil se do společnosti. Na to jeden z nich odpoví, že takové milé příběhy bohužel v dnešní době nenajdeme. Když je jednou člověk Loser, je už jím napořád. Jiný ale reaguje, že zná jednoho, který byl totální Loser a přesto dostal důležitý úkol, tím byl Petr. Další to ihned předvede na konkrétním příběhu ze svého života. Nakonec dojdou ke shodě, že i tzv. Loser může udělat něco významného a přinést něco druhým. Prohry prostě patří k životu, tak začínala přeci i církve, jako spolek lidí, kteří měli pocit, že vsadili na špatného koně. Učedníci vsadili vše na člověka, na kterého už dlouho čekali, on jim dal smysl a naději a najednou byl ukřižován. Vše bylo pryč. Trvalo to skutečně dlouho, než opět přišel. Bůh proměnil Ježíšovu smrt ve vzkříšení, které nyní společně slavíme a ke kterému jsme nyní pozváni.

6.2.4.2 Zhodnocení evangelia a homilie

Pro find•fight•follow-bohoslužby je evangelium centrem tématického oblouku. Aby se mladým představilo evangelium co nejsrozumitelněji, používají se různé metody. Někdy se evangelium čte celé z upravených textů, jindy se částečně čte a částečně převypráví, nebo se použije zcela jiná forma sdělení, jako např. divadelní scénka, pantomima apod. Evangelium také není čteno od ambonu, aby nevznikla bariéra k lidem. Tyto způsoby byly již rozebrány při popisu find•fight•follow-Messe.¹⁶⁷ V bohoslužbě „Lose“ není vybrána perikopa z jednoho evangelia, ale je použito více příběhů z různých evangelií, které jsou dány do souvislosti s konkrétními příběhy ze života dnešních mladých. Evangelium je přetlumočeno formou dialogu.

¹⁶⁷ Srov. Viz kapitola 4.2.1.1.

V bohoslužbě „Lose“ jsou evangelium a homilie spojeny do jednoho celku, tato varianta se při fff-bohoslužbách občas objevuje. Evangelium je v fff bohoslužbách pevným prvkem, který tvoří centrum celého tématického oblouku, při zvěstování evangelia nejsou ale dodržovány přesné předpisy, které stanovují způsob, jak evangelium zvěstovat. Není čteno od ambonu, v případech bohoslužby „Lose“ není dokonce vůbec čteno a není vybrán jen jeden úsek evangelia, nýbrž je stručně zmíněno několik příběhů z evangelií. Kromě toho se o nedělích mají číst předepsaná čtení, jak bylo již v této kapitole zmíněno. Homilie není přednášena vysvěcenou osobou, jak je předepsáno. Níže uvedeným způsobem zvěstování evangelia se však dosahuje srozumitelnosti zvěsti a propojení příběhu s každodenním životem, jak to požadují němečtí biskupové ve směrnicích pro skupinové mše,¹⁶⁸ ale i *Redemptionis sacramentum*.¹⁶⁹ Evangelium se tak může více dotknout účastníků mše v jejich konkrétním životě a lépe jim zvěstuje pravdy víry a křesťanské nauky. Sami mladí si v dotaznících zpracovaných k této práci přáli během kázání bližší témata k jejich životu, větší kontakt s knězem a někteří si přáli mladšího kněze, který by jim více rozuměl.¹⁷⁰ Na přípravě zvěstování evangelia se podílejí sami mladí, dá se proto předpokládat, že se spíše treťí do témat jim blízkých. Proto můžeme říct, že forma zvěstování evangelia splňuje všechny základní funkce čtení evangelia během bohoslužeb i přesto, že nesplňuje všechny předepsané směrnice.

6.2.5 Píseň *You've got a friend*

Po homilii by mělo v klasické struktuře navazovat vyznání víry, neboli Krédo, které se modlí nebo zpívá o nedělích a svátcích. Jeho smyslem je projevení souhlasu s předneseným Božím slovem, zároveň má být chvalozpěvem na trojjediného Boha a připomínkou křtu. Není povolené žádné jiné vyznání víry, než je uvedené v liturgických knihách.¹⁷¹

¹⁶⁸ Sov. Deutsche Bischofskonferenz. *Richtlinien für Messfeiern kleiner Gemeinschaften*, Nr. 36

¹⁶⁹ Srov. *Redemptionis sacramentum*, č. 67

¹⁷⁰ Srov. Viz kapitola 3.2.3

¹⁷¹ Srov. *Redemptionis sacramentum*, č. 69

V bohoslužbě „Lose“ vyznání víry jako takové není. Konec scénky na místě evangelia a homilie plynule přechází v pozvání k oslavě s Kristem, který zvítězil. Na to navazuje píseň *You've got a friend*, jejíž slova jsou zhruba: Když jsi na dně a máš trápení a když potřebuješ pomocnou ruku a nic se ti nedaří udělat dobře, zavři oči a mysl na mě a brzy budu u tebe. Vyjasní se ti i nejtemnější noci. Jen zavolaš mé jméno a ty víš, že kdekoli jsem, budu utíkat...

Pokud bychom uvažovali o aspektu vyznání víry jako přítakání k Božímu slovu, které právě zaznělo, pak musím říci, že text písně dobře navazuje na předchozí dění a svými slovy ho potvrzuje. Každý přítomný tak má možnost dát svým zpěvem souhlas k předešlému dění – Bůh je v našich souženích s námi a nenechá nás padnout. Zda bychom v písni našli i oslavu Boha a připomínku křtu je otázkou pro každého zvlášť. Nicméně je píseň povedeným dozněním evangelia a homilie a troufám si říci, že na tomto místě smysluplnější, než vložení klasického vyznání víry.

Píseň *You've got a friend* hrají instrumenty v tichosti dále během pozdravení pokoje, jehož uvedení je textu přizpůsobené.

6.2.6 Pozdravení pokoje

V západní liturgii se pozdravení pokoje zařazuje až za eucharistickou modlitbu, jako bezprostřední příprava na svaté přijímání. V Matoušově evangeliu je však psáno „Přinášíš-li tedy svůj dar na oltář a tam se rozpomeneš, že tvůj bratr má něco proti tobě, nech svůj dar před oltářem a jdi se nejprve smířit se svým bratrem; potom teprve přijď a přines svůj dar“. (Mt 5,23-24). Proto se např. ve východní liturgii dává pozdravení pokoje již před eucharistickou modlitbu. Nemá však být bráno jako odpuštění hříchů či smíření, kvůli tomu je na začátku bohoslužby úkon kajícího, pozdravení pokoje je spíše výrazem pokoje a lásky společenství před přijetím eucharistie. Způsob pozdravení pokoje má vyhovovat zvyklostem národa, určují ho biskupské konference.¹⁷²

¹⁷² Srov. *Redemptionis sacramentum*, č. 74

Přání klidu a míru je dnes pro mladé jedno z nejnaléhavějších přání. V konceptu fff-bohoslužeb se zamýšlejí nad tím, že přání pokoje v bohoslužbách často vyzní naprázdno, kvůli jeho nešťastnému umístění mezi emocionální modlitbou otčenáše a rozjímavým lámáním chleba. Proto autoři konceptu fff-mší doporučují např. spojení pozdravení pokoje s úkonem lítosti.¹⁷³ V bohoslužbě „Lose“ nebylo sice spojeno s úkonem lítosti, bylo ale zařazeno ještě před eucharistickou modlitbu na místo, kde má možnost dobře vyznít. K tomu pomohlo také povedené propojení s tématem bohoslužby skrze píseň, která se táhla celým pozdravem pokoje a skrze úvodní slovo, které pronesl jeden z celebujících kněží:

Všichni jsme občas Loser (Ztroskotanci).

A právě potom je dobré mít přátele.

Právě jsme zpívali „You’ve got a friend“

Ty máš přátele.

Tady můžeme jistě být!

Také když jsme něco ztratili, prohráli,

Máme stále ještě přátele.

Podání rukou je znamením pro:

„Pěkné, že jsi tady. Vážím si tě a akceptuji tě!

Jsem tu pro tebe. Beru tě takového, jaký jsi.“

Proto nechme nyní působit znamení přátelství.

Podejme si navzájem ruce na znamení pokoje,

abychom měli všichni pocit, že jsme si všichni rovni!

Po pozdravení pokoje se znovu zpívá píseň *You’ve got a friend*.

Přímluvy

Po vyznání víry by měly následovat přímluvy, které jsou od Druhého vatikánského koncilu obnovenou součástí eucharistických bohoslužeb. Jsou závěrem bohoslužby slova. Při běžných bohoslužbách mají strukturu, kdy se nejdříve prosí za celou církev, dále za ty, co vládou a za spásu světa, následují

¹⁷³ Srov. Kapitola 4.2

prosby za lidi v nouzi a nakonec za místní církve. V tomto schématu mohou být prosby volně formulovány tak, aby více odpovídaly současnému světu. Mohou být přednášeny laiky, úvod a závěr by měl však přednášet celebrující kněz. Ve směrnicích pro skupinové mše je povoleno volné formulování proseb účastníky mše, má být však také dbáno na prosby za společenství, církev a zodpovědnost za svět.¹⁷⁴ Do bohoslužby „Lose“ nebyly přímluvy zařazeny. V jiných bohoslužbách ale bývají, někdy mají mladí možnost přijít k oltáři a prosby volně formulovat.

6.3 Eucharistická slavnost

6.3.1 Příprava darů a modlitba nad dary

6.3.1.1 Příprava darů

Instrukce *Redemptionis sacramentum* stanovuje, že „obětní dary, které věřící ve mši svaté přinášejí pro bohoslužbu oběti, nejsou omezeny jen na chléb a víno pro slavení eucharistie, ale mohou to být i jiné dary, které jsou věřícími z lásky ve formě peněz či jiných užitečných věcí darovány.“ Těmito dary se připojujeme ke Kristově oběti, který se sám za nás vydal. Je potřeba, aby dary byly dány na vhodné místo, ne na oltář.¹⁷⁵ Podle směrnic pro malé skupiny je dobré, aby se do přípravy darů zapojili i účastníci bohoslužby. Pro materii vína a chleba určeného k proměňování jsou přesné předpisy. Chléb má být takové materie, aby mohl být lámán a následně podán alespoň části slavicích.¹⁷⁶

Při fff-bohoslužbách většinou nepřináší mladí dary knězi k oltáři, jak to bývá v běžných mších. Ani v bohoslužbě „Lose“ tomu nebylo jinak. Aby se mladí zapojili, uvedl moderátor přípravu darů tak, aby se mohli účastníci bohoslužby připojit vnitřně.

V této bohoslužbě jsme pátrali po tom,

Proč se tak často stáváme „Loser“.

Od Ježíše se můžeme učit právě v těchto těžkých situacích.

¹⁷⁴ Srov. Deutsche Bischofskonferenz. *Richtlinien für Messfeiern kleiner Gemeinschaften*, Nr. 40

¹⁷⁵ Srov. *Redemptionis sacramentum*, č. 70

¹⁷⁶ Srov. Deutsche Bischofskonferenz. *Richtlinien für Messfeiern kleiner Gemeinschaften*, Nr. 41

*On nám chce ukázat cestu.
Proto chceme nyní všechny naše osamocení,
Naše zoufalství, naše zrady a prohry -
Naše celé Loser-bytí přinést k Ježíši.
Přinášíme je k oltáři a Ježíš nás promění.
On nás chce o kousek proměnit.*

6.3.1.2 Modlitba nad dary

Řádně obřad přípravy darů uzavírá modlitba nad dary. Jde o předložení darů Bohu a prosbu, aby Bůh přijal oběť své církve. V bohoslužbě „Lose“ je tato modlitba opět propojená s celým tématickým obloukem bohoslužby. Přitom se promítá na plátno, což má spojitost s následnou eucharistickou modlitbou.

Na plátně se objeví kříž s nápisem:

„být zoufalý“ [vlevo nahoře]

„být opuštěný“ [vpravo nahoře]

„zradit“ [vlevo dole]

„selhat“ [vpravo dole]

Celebující kněží se modlí:

*Dobry Boze,
chleba a vino jsou zde na tomto oltáři,
aby byly proměněny.
Tak proměň také náš život,
naše zoufalství,
naši opuštěnost,
naše ztráty,
naše zrady.*

6.3.2 Eucharistická modlitba

Při eucharistických slavnostech v Jugendkirche a při mších je snaha co nejvíce pro mladé zjednodušit liturgii a co nejvíce ji přiblížit jejich vnímání. Aby mohli vůbec pochopit, o co se v liturgii jedná a aby se podtrhl význam eucharistické modlitby, sáhli tvůrci těchto mší k vlastním úpravám. V německém jazyce je vypracováno 12 oficiálních a apoštolským stolcem schválených eucharistických modliteb.¹⁷⁷

Při mších v Jugendkirche Wien (come2stay) se často používají eucharistické modlitby pro zvláštní příležitosti, které byly vytvořeny v souvislosti se Švýcarskou biskupskou synodou, případně se používá votivní eucharistická modlitba „Smíření“ nebo četné neschválené modlitby, které se dají najít například na internetu. Vyjmenované modlitby se často upravují a přizpůsobují podle potřeby. Tématické názvy modliteb pro zvláštní příležitosti jsou: Církev na cestě k jednotě; Bůh vede církev; Ježíš, naše cesta; Ježíš, bratr všech¹⁷⁸. Tyto eucharistické modlitby se zdají být ze schválených modliteb pro mše s mládeží ještě nejvhodnější. Preface se často formuluje volně a aby se dosáhlo co největšího zapojení všech, říkají účastníci mší některé části spolu s knězem.

Při větších bohoslužbách find.fight.follow bývají některé části eucharistické modlitby zcela nově vypracovány. V instrukci Kongregace pro bohoslužbu a svátosti Redemptionis sacramentum¹⁷⁹ se však všechny tyto formy jasně zakazují. Oficiálně není dovolená žádná úprava eucharistických modliteb, je dovoleno používat jen ty, které jsou buď v misálu, nebo které schválil apoštolský stolec. Zároveň se musí používat v souladu s možnostmi a hranicemi, které stanovil Apoštolský stolec. Je zakázáno (dokonce označeno za troufalost, která se nebude trpět) upravovat si eucharistické modlitby podle sebe či si dokonce vytvářet vlastní eucharistické modlitby nebo používat modlitby sepsané soukromými osobami.¹⁸⁰

¹⁷⁷ Srov. KATHOLISCHE HOCHSCHULGEMEINDE FRANKFURT AM MAIN. *Hochgebete: Predigten von Pater Martin Löwenstein SJ*

¹⁷⁸ Srov. Tamtéž

¹⁷⁹ Dostupné na: <http://www.cirkev.cz/res/data/004/000514.pdf>.

¹⁸⁰ Srov. tamtéž, čl. 51.

Stejně tak je i zakázáno, aby přednášeli věřící eucharistickou modlitbu spolu s knězem. Tu mohou přednášet jen samotní kněží, jimž je tato funkce vlastní na základě jejich kněžského svěcení. Společné odříkávání s kýmkoli, kdo není knězem, je bráno jako nešvar. Eucharistická modlitba musí být přednášena zcela jen samotnými kněžími (čl. 52).

Zakázané jsou i jakékoli vsuvky do pevně stanovených eucharistických modliteb. V čase, kdy kněz pronáší eucharistickou modlitbu má být ticho. To znamená, že se nemají do eucharistické modlitby vkládat žádné jiné modlitby, zpěvy, či doprovod hudebních nástrojů. Výjimkou jsou schválené aklamace lidu (čl. 53). Podle této instrukce je pro lid dostatečné zapojení se tím, že se spojuje s knězem skrze víru a účastní se eucharistické modlitby v předepsaných pasážích odpověďmi v dialogu preface, zpěvem Sanktus, aklamací pro proměnění a Amen po závěrečné doxologii, nebo jinými aklamacemi schválenými biskupskou konferencí a uznanými svatým stolcem (čl. 54). Každé zapojení nad tento rámec je zakázáno.

Z eucharistické modlitby nesmí být vypuštěna připomínka Svatého otce a diecézního biskupa. Připomínka je již dlouhou tradicí a skrze ni se má zdůraznit společenství s biskupy a Svatým otcem (čl. 56).

Rozbor eucharistické modlitby použité při bohoslužbě „Lose“

To, jak se pracuje při fff-mších a eucharistických bohoslužbách come2stay s eucharistickou modlitbou, je podle církevních předpisů nedovolené. Abych demonstrovala, jak tyto modlitby vlastně vypadají, rozhodla jsem se rozebrat jednu z eucharistických modliteb vytvořených přímo pro fff-mše. Tuto eucharistickou modlitbu pro bohoslužbu „Lose“ sepsali dva kněží, kteří ji pak přednášeli společně. Není však klasickým případem eucharistických modliteb používaných při těchto „mega-events“. Jaká modlitba bude použita a do jaké míry bude upravena, záleží také na celebrujícím knězi. Víceméně pokaždé se upravuje preface, ale jinak nejsou žádná přesně vymezená pravidla. Je také potřeba říci, že eucharistické modlitby vytváří především kněží, či kněží ve spolupráci s lidmi, kteří mají s úpravami liturgie při podobných bohoslužbách zkušenosti.

Speciálně vytvořené eucharistické modlitby mají strukturu běžných eucharistických modliteb a obsahují všechny podstatné prvky, i když v pozmeněné formě. Aby mohli všichni slavicí při pozmeněných modlitbách správně reagovat a nebyli zmateni, promítají se dialogy a modlitby na plátno.

6.3.2.1 Preface

Preface má být oslavou Boha Otce s jeho celým díle spásy a vzdáním díky za jeho díla. Podle charakteru dne je možné vzdávat díky též jen za určitou část jeho díla (VPŘM, čl. 55a), takže se v této části eucharistické modlitby dá dobře podpořit téma bohoslužby pomocí zdůraznění určitých Božích skutků. Při fff Messe a come2stay se vytváří prakticky vždy vlastní preface, která vyzdvihuje Boží skutky, jež úzce souvisí s tématem. Bohoslužba „Lose“ byla tématicky zaměřená na ztráty v životě člověka, preface se proto soustředila na Krista, kterého nám Bůh poslal na zem a který vše ztratil pro to, aby ho pak Bůh znovu vyvýšil jako vítěze.

Prefaci přednesli celebrující kněží:

Bože, děkujeme ti za Ježíše.

V jeho životě neprobíhalo vše hladce.

Mnoho jeho přátel ho opustilo,

byl osamělý a zoufalý,

platil za společenského outsidera,

ztratil svůj život na kříži.

Toho, který vše ztratil, jsi, Bože, učinil vítězem.

Pozvedl jsi ho a osvobodil.

Mohl opět dýchat a žít.

Vstal z mrtvých.

Proto zpíváme plni radosti...

6.3.2.2 Sanktus

Na prefaci plynule navazuje Sanktus. Jako Sanktus se zpívá německá rytmická píseň *Svatý, svatý, svatý (Heilig, heilig, heilig)*.

6.3.2.3 Epikléze

Na Sanktus navazuje svolávání Ducha svatého na dary chleba a vína, aby se staly tělem a krví Krista. Epikléze je přítomna ve všech čtyřech eucharistických modlitbách v misálu, v první eucharistické modlitbě však není zmíněn Duch svatý. Následná epikléze je stejná jako epikléze v druhé eucharistické modlitbě.

Epiklézi pronášejí opět společně celebující kněží:

*Sešli svého Ducha na tyto dary a posvět' je,
aby se staly tělem + a krví tvého Syna,
našeho Pána Ježíše Krista.¹⁸¹*

6.3.2.4 Slova ustanovení

Samotná slova ustanovení zůstávají v každé eucharistické modlitbě nedotčena.

Úvod ke slovům ustanovení není shodný ani s jednou ze dvanácti eucharistických modliteb schválených pro německé prostředí. Zajímavé, a podle mého mínění i povedené, je označení učedníků jako přátel Krista. Toto označení se používá i v první eucharistické modlitbě pro děti.

*Neboť večer,
ve kterém byl vydán
a podrobil se ze svobodné vůle utrpení,
vzal chléb a vzdal díky,
lámal, dával svým přátelům a říkal:*

¹⁸¹ V českém překladu: „Proto prosíme: sešli rosu svého Ducha také na tyto dary a posvět' je, ať se nám stanou tělem a krví našeho Pána, Ježíše Krista.“ Epikléze v druhé eucharistické modlitbě Římského misálu.

*Veźměte a jezte z toho všichni:
toto je moje tělo,
které se za Vás vydává.*

*Stejně tak vzal po jídle kalich,
opět děkoval,
dával svým přátelům a říkal:
Veźměte a pijte z toho všichni:
Toto je kalich mé krve,
Která se prolévá za vás a za všechny
Na odpuštění hříchů.
Toto je smlouva nová a věčná.
To konejte na mou památku*

K podtržení proměny darů v tělo a krev Krista a oběti Kristovy pro spásu lidí, se pak zpívala velice meditativní píseň *Amen*, během které se na plátně vpředu¹⁸² promítal obraz kříže. Kříž se za zpěvu písně postupně začal měnit v zářící slunce a během toho řekl jeden ze zpěváků skupiny: „Nech se proměnit!“ Kapela stále hrála potichu píseň *Amen* jako pozadí děje. Během zpívání, které začalo být trochu živější, uviděli účastníci na plátně obraz se sluncem.

Po proměňování v běžných eucharistických modlitbách následuje aklamace tajemství víry, kterou přednáší všichni účastníci eucharistické slavnosti. Zde tato aklamace nebyla.

6.3.2.5 Anamnéza, obětní modlitba a epikléze

Na aklamaci tajemství víry navazuje anamnéza, tj. vzpomínka na celé Kristovo dílo spásy. V anamnéze bývají zmíněné nejdůležitější Kristovy skutky, jako smrt, vzkříšení, sestoupení mezi mrtvé, nanebevstoupení. V každé eucharistické modlitbě je anamnéza poněkud odlišná.

¹⁸² Viz. kapitola 4.2.4.6 - Některé prvky, kterými se fff-mše výrazněji odlišuje od jiných mší

S anamnézou je úzce spojena obětní modlitba, která se vztahuje primárně na Kristovu oběť. Při ní je Kristus zároveň obětním darem a obětujícím knězem.¹⁸³ Církev se má připojit k obětní vůli Kristově a spojit se s jeho obětí. Podle misálu se mají lidé učit obětovat nejen neposkvrněnou oběť, nýbrž i sami sebe, pro sjednocení s Bohem a mezi sebou (VPRŤM, čl. 55).

Na obětní modlitbu má navazovat prosba o účinné přijetí eucharistie, která má lidem napomáhat právě k onomu sjednocení s Bohem a ostatními věřícími. Této prosbě se říká epikléze k přijímání.

V eucharistické modlitbě bohoslužby „Lose“ se nedá přesně oddělit anamnéza od obětní modlitby. Anamnéza a obětní modlitba probíhá v několika fázích. V každé fázi jsou nejprve představeny obtíže, se kterými se musí člověk na světě setkávat, obtíže, které jsou poměrně aktuální pro mladé lidi. Aby si mladí uvědomili, že neprožívají takové těžkosti sami, následuje připomenutí některých chvil života Krista, kdy se Kristus či jeho blízcí ocitli v podobných situacích. Na závěr je však připomenuto, že Kristus i jeho přátelé byli ve chvílích zoufalství vysvobozeni od utrpení, potupený Kristus se stal skrze Boha Otce vítězem.

Zoufalství se mění v naději, opuštěnost v setkání, selhání v nový začátek a ztráta v život. Následuje ještě poděkování za pomoc a milost poskytnutou Bohem.

Aby se vše umocnilo, není nejprve anamnéza a pak obětní modlitba, nýbrž se anamnéza a obětní modlitby střídají.

V následujících odstavcích je popis toho, jak byly anamnéza a obětní modlitby provedeny.

Tato část navazuje plynule na symbolické promítání proměny kříže ve slunce, které bylo hned po proměnění a které bylo doprovázeno písní *Amen*. Tato píseň se stále zpívá a plynule se při ní přechází k další části eucharistické modlitby. Píseň *Amen* se táhne celým zbytkem eucharistické modlitby.

Vlevo nahoře na plátně se objeví nápis „být zoufalý“.

Celebranti začnou přednášet:

Bože, v našich životech jsou chvíle,

¹⁸³ Srov. ADAM, A. *Liturgika: křesťanská bohoslužba a její vývoj*. s. 205

ve kterých nevidíme východisko a jsme zoufalí.

*Jako když dostali učedníci strach a hrůzu při bouři na jezeře,
je Ježíš tady a dává jim klid a jistotu.*

V pozadí se objeví pod nápisem „být zoufalý“ slovo „**mít naději**“

Děkujeme Ti Bože,

Že také nám daruješ právě v čase zoufání

Svou blízkost a novou sílu a naději.

Vpravo nahoře se objeví nápis „být opuštěný“

Celebranti přednáší:

Bože, stále znovu

*Jsme zklamáváni od našich bližních,
cítíme se osamělí a opuštění.*

*Jako když přišel malomocný k Ježíši,
neposlal ho pryč.*

Ježíš se ho dotkl, aby ho uzdravil.

(Stále se potichu zpívá píseň *Amen*)

V pozadí se objeví pod označením „být opuštěn“ slovo „**setkat se**“

Děkujeme ti, Bože, za lidi,

kteří při nás stojí,

ve kterých nás osobně setkáváš.

Vlevo dole se objeví název „selhat“

Celebranti přednáší:

Bože, ty znáš naše neúspěchy,

ty víš, jak často v našem životě selžeme.

Přestože Petr Ježíše třikrát zapřel, není po všem.

Ježíš mu odpustil a dal mu novou šanci.

V pozadí se objeví pod nápisem „selhat“ nápis „**nově začít**“.

*Děkujeme ti, že náš neodsuzuješ,
Otevíráš nám možnost k novému začátku.*

Doposud zpívala skupina potichu píseň *Amen*, nyní začíná mnohem živěji.

Vpravo dole se objeví nápis „ztratit“.

Celebranti přednáší:

Bože, občas se zdá že, jsme prohráli:

Sny se rozplynou, přátelství se rozpadnou, lidé umírají.

Jako když byl Ježíš ukřižován,

Zhroutil se učedníkům svět, byli úplně na konci

Ježíš však nezůstal ve smrti.

V pozadí se objeví pod nápisem „ztratit“ slovo „žít“.

Děkujeme Ti, Bože, že Ježíš vstal z mrtvých.

On žije, miluje nás, dává nám sílu k novému životu.

Kapela nyní zpívá píseň *Amen* strhujícím.

Na tuto část eucharistické modlitby by měla ještě navazovat epikléze k přijímání, neboli prosba o účinné přijetí svatého pokrmu. V této eucharistické modlitbě však chybí.

6.3.2.6 Přímluvné modlitby (prosby s připomínkou svatých)

Následují přímluvné modlitby za celou církev, za její služebníky, za shromážděnou obec, v třetí eucharistické modlitbě také za rozptýlené syny. Ve všech eucharistických modlitbách z misálu se prosí za zesnulé. Jak už bylo psáno v rozboru instrukce *Redemptionis sacramentum*¹⁸⁴, zmínka o papeži a diecézním biskupovi nesmí být vynechána, jelikož jde o již prastarou tradici, která má podpořit jednotu společenství s místním biskupem a papežem.

¹⁸⁴ Srov. kapitola 6.3.2.

Tato pasáž v eucharistické modlitbě bohoslužby „Lose“ není shodná s žádnou ze schválených, nicméně jsou v ní obsaženy všechny důležité prvky, jako společenství s církví, s biskupy, papežem a prosba za zemřelé.

Celebranti se modlí:

Bože, slavíme zde ve společenství s celou církví,

s papežem ..., našim biskupem... a všemi,

kteří nesou zodpovědnost za církev;

cítíme se spojeni s křesťany na celém světě;

myslíme na naše zemřelé

a doufáme ve věčný život u tebe.

Tak tě chceme chválit a velebit s Ježíšem:

6.3.2.7 Doxologie

Poslední částí eucharistické modlitby je doxologie, neboli chvalozpěv, který se pronáší při pozvednutí konsekrovaných darů.

Text doxologie je u všech schválených modliteb z německého prostředí, stejně jako u této modlitby, totožný.

„Skrze něho a s ním a v něm, je tvoje

všechna čest a sláva, Bože Otče všemohoucí, v jednotě Ducha svatého

po všechny věky věků.“

Celá eucharistická modlitba končí jásavým zpěvem písně *Amen*, která postupně přechází v píseň *Unser Vater* – tedy jednu z verzí modlitby otčenáš.

6.3.2.8 Celkové hodnocení eucharistické modlitby bohoslužby „Lose“

Tuto eucharistickou modlitbu vytvořili dva celebrující kněží, kteří se podíleli na přípravě mše find.figh.follow s názvem „Lose“ a kteří tak znali velice dobře tématický oblouk bohoslužby. Ve výsledku proto může být pro mladé mnohem větším přínosem použití této modlitby, než kdyby celá bohoslužba tvořila tématický oblouk, do kterého by bylo vloženo cizí těleso v podobě schválené eucharistické modlitby. Zasazením eucharistické modlitby do děje se

také snáze dosáhne porozumění jednotlivých částí eucharistické modlitby, nehledě na to, že modlitby jsou napsány poměrně jednoduše, bez odborných teologických výrazů. Díky jednoduchosti a živosti jednotlivých prvků je více pravděpodobné, že se snáze udrží pozornost mládeže. Kněží, kteří tuto modlitbu připravovali, pracují s mládeží, kromě toho do příprav mohli promlouvat mladí z přípravného týmu, proto jsou jednotlivé prvky bližší kultuře mladých a více oslovují jejich životy, modlitba se tak stává více srozumitelnou. Jako všechny ostatní části bohoslužby jsou i prvky eucharistické modlitby velice pečlivě promyšleny do posledních detailů, od hudby až po světelné a jiné technické efekty, které společně vytvářejí atmosféru mystéria. Podle vlastních zkušeností s fff-Messe mohu potvrdit, že tyto zvýrazňující efekty bývají velmi působivé. Sjednocujícím prvkem v modlitbě je píseň *Amen*, která se táhne od proměňování až po modlitbu otčenáše. Je tak zdůrazněn celek modlitby, zároveň se odlišnou dynamičností hudby podtrhnou jednotlivé prvky. Pěkně vyřešený je plynulý přechod k modlitbě otčenáše.

Po prostudování této eucharistické modlitby jsem došla k názoru, že jde o velmi povedené přizpůsobení eucharistické modlitby mládežnické kultuře. Eucharistická modlitba se tak stává vrcholem celého tématického oblouku, což je dle mého názoru velkou výhrou. Eucharistická modlitba „Lose“, a jiné eucharistické modlitby přizpůsobené tématickému oblouku *find•fight•follow* bohoslužby dokazují, že přizpůsobení liturgie mládeži nemusí platit jen pro bohoslužby slova, ale také eucharistická slavnost nemusí být nutně pro mladé cizím, nudným a těžko pochopitelným zážitkem. Co jiného by přeci mělo člověka oslovovat v jeho životě více, než střed a vrchol celého křesťanského konání.

Co se týče legálnosti používání podobných eucharistických modliteb, jde podle oficiálních církevních dokumentů o jasně zakázanou věc.¹⁸⁵ Bohužel doposud nebylo vyhověno požadavkům na vytvoření eucharistických modliteb pro mládež,¹⁸⁶ a tak se čím dál více stává běžnou praxí používání neschválených soukromých modliteb. Tato praxe je sice nedovolená a nelegální, nicméně

¹⁸⁵ Srov. kapitola 6.3.2.

¹⁸⁶ Srov. kapitola 6.3.2.

poměrně rozšířená. Neschválené eucharistické modlitby se dají najít dokonce i na internetu. Slyšela jsem, že praxe v Jugendkirche a při find•fight•follow-Messen je údajně tolerovaná také díky pozitivnímu postoji vídeňského kardinála Schönborna. Tak může tato činnost s experimentálním charakterem prozatím pokračovat, otázkou však zůstává jak dlouho.

O tom, že ve snaze přiblížit liturgii mládeži jde často o pohyb na hraně, svědčí také opatrnost mnoha celebrantů. Ne každý celebrant zvládne použít takto upravenou eucharistickou modlitbu, proto ne u všech kněží bývá eucharistická modlitba zcela nově vytvořena a ne všechny kněze mohou tvůrci find•fight•follow-Messe oslovit. Zde se dle mého názoru odehrává boj mezi poslušností církevních předpisů a službou lidem. Krásným příkladem přizpůsobení liturgie mládeži je eucharistická slavnost při příležitosti otevření Jugendkirche „Gekommen, um zu Bleiben“ (název se později přenesl na pravidelné nedělní bohoslužby při Jugendkirche come2stay), kterou celebroul vídeňský kardinál Schönborn. Při této bohoslužbě bylo použito jedné ze čtyř švýcarských eucharistických modliteb, nově sepsána byla pouze preface. Kardinál Schönborn však během eucharistické modlitby začal improvizovat. Celá bohoslužba měla u mladých veliký ohlas, kardinál se totiž postavil na roveň mladým. Tato mše zůstane ještě dlouho legendární mší, na kterou všichni s radostí vzpomínají.

6.3.3 Přijímání

Před samotným přijímáním probíhá několik přípravných obřadů, které začínají modlitbou otčenáše s embolismem a doxologií. Modlitba otčenáš je jedním z pevných prvků find.fight.follow-Messe. Římský misál nabízí několik formulací pro pozvání k Modlitbě Páně, je ale možné použít i jiná pozvání, přizpůsobená liturgické době.¹⁸⁷ V bohoslužbě „Lose“ navazuje otčenáš plynule na píseň *Amen*, jak bylo výše popsáno a pozvání k modlitbě je upraveno podle tématu.

¹⁸⁷ Srov. ADAM, A. *Liturgika: křesťanská bohoslužba a její vývoj*. s. 208

Moderátor zve k modlitbě otčenáše následujícími slovy:

*S touto silou a souhlasem,
které jsme právě dali do slova AMEN,
se chceme nyní pomodlit otčenáš.
Pro mne je tato modlitba ta nejhezčí na světě,
protože nám ji dal sám Ježíš Kristus
a protože nás spojuje s všemi křesťany na celém světě.*

Všichni na podiu si podají ruce a začne se zpívat píseň *Unser Vater* (Náš Otče).

V bohoslužbě „Lose“ zve ještě před lámáním chleba moderátor všechny k přijímání, čímž také zdůrazní významnost následujících událostí a částečně objasní význam přijímání:

*Chléb na oltáři je víc než jen obilí a voda!
Je to Ježíš Kristus – a pokud v něj věříš,
potom tě zveme, abys s námi tento výjimečný chléb pojedl.*

Následují technické pokyny k přijímání, které končí pozváním:

*Tak přijď a věř!
Neboť tento kus chleba tě promění.*

6.3.3.1 Lámání chleba

Před lámáním chleba je obvykle pozdravení pokoje, které však v bohoslužbě „Lose“ bylo již před eucharistickou modlitbou.

Podle instrukce *Redemptionis sacramentum* provádí lámání chleba kněz, případně s pomocí jáhna, nikdy však laik. Alespoň část proměněného chleba by měla být lámána a pak podána účastníkům bohoslužby. Toto gesto dosvědčuje, že se stává množstvím jedním tělem, zároveň je to gesto, které bylo zachováno od poslední večeře Páně.¹⁸⁸ Jeho význam je také v rozdělení se v bratrské lásce, což

¹⁸⁸ Srov. *Redemptionis sacramentum*, č. 73

se dá zdůraznit zvláště při bohoslužbu v kruhu malého společenství.¹⁸⁹ Během toho, co kněz láme chléb a modlí se přípravnou modlitbu, se zpívá či modlí modlitba Agnus Dei (Beránku Boží), nebo jiná vhodná píseň.

V bohoslužbě „Lose“ je chléb lámán v tichu, modlitba Beránku Boží do ní nebyla zařazena.

Po soukromé osobní modlitbě pozvedne kněz proměněnou hostii (chléb) a pronáší biblické věty: „*Hle beránek Boží, ten který snímá hříchy světa.*“ (J 1, 21)... společně s věřícími pak pronáší aklamaci: „*Pane, nezasloužím si, abys ke mně přišel...*“ - lze použít i dalších textů, antifon k přijímání.¹⁹⁰ V bohoslužbě „Lose“ byl tento výrok vytvořen zcela nově.

Celebující kněží společně pronesli:

Podívejte se a poznejte v tomto chlebě Ježíše Krista.

On se pro nás lidi láme, abychom my nebyli rozlomeni.

On je Beránek Boží, který přišel, aby byl u nás lidí.

Následuje chvíle ticha, po níž začne kapela zpívat píseň *Jesus, Lover of my soul*, která je zpívána během celého přijímání.

Pro menší společenství je podle instrukce ke skupinovým mším doporučeno přijímat podobojí, přičemž mají všichni pít z jednoho kalicha.¹⁹¹ Přijímání podobojí odpovídá více Kristovu příkazu i předobrazu a vzoru poslední večeře.

Jak probíhá přijímání (potažmo celá eucharistická hostina) je podle mého názoru důležitým prvkem bohoslužby, potvrzuje to také fakt, že se význam eucharistické hostiny jako Večeře Páně objevil ve výsledcích z dotazníků na druhém místě hned za setkáním s Kristem.¹⁹² Pro mladé má podle výsledků z dotazníků veliký význam osobitost a spontánnost společenství. Někteří dotázaní si dokonce výslovně přáli slavit eucharistii v kruhu či u stolu.¹⁹³ Přijímání má být

¹⁸⁹ Srov. Deutsche Bischofskonferenz. *Richtlinien für Messfeiern kleiner Gemeinschaften*, Nr. 43

¹⁹⁰ Srov. ADAM, A. *Liturgika: křesťanská bohoslužba a její vývoj*, s. 210

¹⁹¹ Srov. Deutsche Bischofskonferenz. *Richtlinien für Messfeiern kleiner Gemeinschaften*, Nr. 44

¹⁹² Srov. 3.2.2.1

¹⁹³ Srov. Kapitola 3.2.3

ve společenství a má být velmi osobní, zde je proto prostor pro vyplnění přání mladých.

Při fff-bohoslužbách je kvůli vysokému počtu slavicích od přijímání podobením upuštěno, ale např. při mších v Jugendkirche Wien (c2s) je při každé eucharistické slavnosti přijímání podobením.

6.3.4 Ukončení příběhu s animací z počátku bohoslužby slova

Po přijímání a tichu pro osobní prosby běžně následují závěrečné obřady. Podle směrnic ke skupinovým mším je také možné zpívat hymnus, žalm nebo chvalozpěv. Konečně může kněz zformulovat závěrečnou modlitbu, která bude mít význam pro slavicí společenství. V bohoslužbě „Lose“ je ještě propojení a zakončení celého tématického oblouku mše. Pozornost se obrací opět k postavě ze začátku bohoslužby, která se zhroutila vyčerpáním při různých životních selháních. Zničený opět leží vyčerpán, přijde k němu osoba a podá mu ruku. Dotkne se ho, poté se začne ležící znovu pomalu zvedat. Hudba opět ožije.

Tímto gestem se podtrhne význam celé eucharistické slavnosti a přijetí těla Kristova.

6.3.5 Závěrečná modlitba

Následuje závěrečná modlitba, která uzavře celé téma bohoslužby. Pronáší ji moderátor:

Pane, ty jsi Pán, který mě nikdy nenechá padnout.

Ty mi dáváš sílu a odvahu každý den znovu jít.

Voláš mě k sobě a posilňuješ mě znovu každý den.

Ty mi dáváš vítr do zad!

Zrodil jsem se ve tvých rukou.

Ty mi věříš a mnoho mi svěřuješ.

Často mě také vyzýváš,

Ale tvoje láska je tak nekonečně veliká,

Že se u tebe mohu cítit stále v bezpečí a jistotě.

Ty mi dáváš vítr do zad!

Pane, dnes ti chci říct, jak moc tě miluji.

Žij v mém životě

A ved' každý den po tvé cestě.

Přijď Duchu svatý a naplň mě nově, neboť vím:

Ty mi dáváš vítr do zad!

Pro podtržení se ještě zpívá píseň *Rückenwind* (Vítr v zádech).

6.4 Závěrečné obřady

V závěrečných obřadech je běžně prostor pro různá ohlášení, pak následuje požehnání a po něm propuštění věřících.

6.4.1 Oznámení

Moderátor a zakladatel fff-Messe Florian Unterberger sdělil několik oznámení. Během nich se na plátně objeví poděkování sponzorům, KJ (Katholische Jugend), všem spolupracovníkům a zúčastněným farnostem. Do oznámení je též zařazeno, kdy je příští bohoslužba apod.

6.4.2 Závěrečné slovo

Jeden z celebrujících kněží ještě pronesl volně formulované závěrečné slovo, které mělo strukturu: Díky – nový začátek – život.

Znovu ještě krátce shrnul bohoslužbu, zakončil ji a plynule přešel k požehnání.

6.4.3 Závěrečné požehnání

Požehnání uzavírá bohoslužbu a může podpořit návaznost společenství.¹⁹⁴ V Římském misálu se pro požehnání nabízí několik variant. Při fff-bohoslužbách

¹⁹⁴ Srov. Deutsche Bischofskonferenz. *Richtlinien für Messfeiern kleiner Gemeinschaften*, Nr. 46.

je požehnání pevným prvkem, bývá však kněžími formulováno volně. Podobně tomu bylo i v bohoslužbě „Lose“. Požehnání končilo následovně:

... *Otec a Syn a Duch svatý*

Všichni: *Amen.*

Kněží:

Žijte nyní v pokoji!

Všichni:

Díky Bohu, našemu Pánu!

Následovala závěrečná píseň *Got a reason*.

6.5 Zhodnocení Bohoslužby „Lose“

Bohoslužba „Lose“ nemá sice klasickou strukturu eucharistické slavnosti, nicméně dle mého názoru, který jsem si učinila na základě rozboru bohoslužby, obsahuje všechny podstatné prvky. Pokud budeme vycházet z první kapitoly této práce, pak je hlavním v liturgii vztah člověka k Bohu a Boha k člověku. Tento vztah se má skrze liturgii realizovat. Prostředkem k tomu jsou různé dialogy, aklamace, zpěv, symboly...

Slavicí lidé musí ale chápat, co symboly bohoslužby znamenají. Přitom není potřeba, aby dokázali přesně definovat, co který symbol znamená. Mnohem důležitější je, aby symboly vnímali vnitřně, byly jim blízké a bylo to slavení, které vychází skutečně z jejich nitra. Mohu to uvést na příkladu modlitby otčenáš. O této modlitbě se člověk učí od dětství, ve výuce náboženství i všude jinde se o ní mluví jako o základní modlitbě křesťanství. I já jsem tuto modlitbu měla vždy ráda a její slova jsem obdivovala. Jako studentka teologie jsem o ní psala seminární práci, kde jsem ji dopodrobna rozebírala. Skutečně to pro mne byla základní modlitba. Když jsem se ale při c2s-Messe setkala s její rockovou úpravou, do které jsou vloženy slova *naš Otče, náš Otče, vyslyš prosby svých dětí, náš Otče, náš Otče, plni důvěry voláme náš Otče*, a kterou jsme zpívali v kruhu kolem oltáře po proměňování v bezprostřední blízkosti centra dění, můj vztah k ní se ještě více prohloubil, zvnitřněl. A tak je to i s ostatními prvky podobnými těm,

které se užívají v bohoslužbě „Lose“. Sice zde nejsou všechny prvky, které jsou pro nedělní bohoslužbu předepsané, a které mají hluboký smysl v celkovém kontextu bohoslužby, avšak smysl těchto prvků se v bohoslužbě uplatňuje v pozměněné formě na jiném místě.

V bohoslužbě nebyly přímluvy jako takové, ale přitom se nedá říci, že by při bohoslužbě nebyl prostor pro osobní modlitbu a prosbu, že by se nevyskytovaly žádné prosby. Např. v písni *Rückenwind* (Vítr v zádech) se zpívá: *Vánku Páně, vaň mým životem; Duchu Páně, rozdmýchej oheň. Vánku Páně, Ty jsi mi dal sílu. Duchu Páně, bud' mi větrem v zádech.* V bohoslužbě také nebylo Gloria a Kyrie, ale například v již zmíněné písni *Rückenwind* se zpívá: *Ty jsi Pán, který vyvyšuje moji hlavu; Ty jsi Pán, který oživuje moje srdce. Ty jsi hlas, který mě volá, Ty mi dáváš vítr do zad. Ty mi dáváš důvěru,* atd. Tím vzdávají mladí hold Pánu přiměřeně svému vnímání a snad tedy i věrohodněji. Je samozřejmé, že všechny prvky v klasické bohoslužbě, které jsou určeny směrnicemi, mají svůj význam a jsou důkladně promyšlené. Nicméně věřím, že jednou za čas není na škodu, když se forma slavení eucharistie změní, jistě je to přínosné i pro vnímání klasické struktury bohoslužby. Liturgie je prostě hra, do které jsme vtaženi se svým tělem a svou duší, se svými myšlenkami a pocity. Do které přinášíme sebe a náš svět.¹⁹⁵

¹⁹⁵ Srov. Kapitola 2.1

7 Závěr

Na začátku této diplomové práce jsem si vytkla cíl, pokusit se ukázat cestu, jak přiblížit liturgii mládeži. Chtěla jsem ukázat, že je možné upravit liturgii tak, aby se v ní mohli také mladí setkávat s Bohem jim přirozeným a blízkým způsobem. Přitom jsem se chtěla zaměřit především na eucharistii jako na pramen a vrchol křesťanského života. Pomocí výsledků dotazníků, popsaných na začátku práce¹⁹⁶, jsem si chtěla potvrdit základní tezi, ze které jsem vycházela – že totiž klasická liturgie je pro dnešní mládež těžko stravitelnou a nedokáže jim plně poskytnout hlubší a intenzivnější prožívání jádra liturgie. Výsledky dotazníku minimálně ukázaly, že mladí by si skutečně představovali slavení liturgie jinak, než je jim momentálně umožněno. Z dotazníku však zároveň vyšlo najevo, že některým mladým klasická liturgie skutečně vyhovuje. Je jich však menšina. K těm, kterým klasická liturgie nevyhovuje, se však dotazník nejspíše ani nedostal, protože s církví jednoduše nejsou v kontaktu. Otázkou zůstává, do jaké míry jsou mladí schopni uvažovat o jiných formách liturgie, když znají jen klasickou formu, která je přizpůsobena mládeži maximálně kázáním a hudbou, popřípadě jinými drobnými úpravami.

Liturgie slavená předepsaným způsobem možná některým vyhovuje, ale co ti ostatní? Nemá církev zprostředkovávat Boha skutečně všem? Mládež si přeje, aby se liturgie vztahovala k jejich životu, aby nemuseli svou víru oddělovat od života mimo kostel, aby byl jejich všední život přinesen před Boha. Liturgie není jediným prostředkem, jak tyto tužby naplnit, nicméně je v tom ohledu velice důležitá.

Abychom mohli najít cestu, jak tuto propast mezi mladými a liturgií (církví) překonat, musíme nejdříve najít příčiny této propasti.

Dnes se mnoho hovoří o odcizení mezi církví a mladými. To lze pozorovat jak na rovině teologické, tak i antropologické. Na té první se to projevuje v odlišném vztahu mládeže ke křesťanskému obrazu Boha, k bibli, k tradici víry. Na rovině antropologické se to projevuje v přání mládeže, aby se liturgie

¹⁹⁶ Srov. Kapitola 3.2

vztahovala k životu. Mládež touží po prožívání společenství a po tom, aby nežila dvojí život: jeden v kostele, a jiný mimo kostel. Mládeži často také komplikuje prožívání liturgie to, že si nerozumí s dospělými v církevní obci a s kněžími. A navíc mladým připadají cizí stavební prvky liturgie: symboly, řeč, hudba a prostor. Z toho vyplývá, že kromě zkušenosti víry a katecheze je ještě potřeba přiměřeně přizpůsobit mládeži liturgii.¹⁹⁷

Tento problém však není nic nového, dá se najít mnoho organizací, farností, ale i jednotlivců, kteří se snaží propast mezi mládeží a církví překlenout. Na rovině antropologické, tedy zejména ve vztahu k liturgii, se o to snaží např. farnost v Praze-Kobylisích, organizace Jugendkirche a tvůrci liturgie find•fight•follow¹⁹⁸. Jejich úsilí a práce se však v mnohém liší. Jedni dávají mladým možnost zařadit se do farního společenství a najít tam své skutečné místo. Další se snaží nabídnout prostor mladým, kteří se nemohou sžít se svojí farností, či mladým, kteří žádnou farnost nemají. A konečně ti poslední se snaží nabídnout všem mladým prostor, ve kterém mohou slavit liturgii skutečně jim přiměřeným způsobem. Všechny tyto koncepty se teoreticky navzájem doplňují a vytvářejí liturgický „prostor“ vstřícný k mládeži.

Svou povahou se musí tyto koncepty lišit i v konkrétních liturgických prvcích. Ve farnosti je potřeba snažit se zařadit do liturgie celého společenství co nejvíce prvků z kultury mládeže, aby tak bohoslužby celého společenství měly šanci oslovit i mladé účastníky. Přitom se musí hledat kompromisy mezi vnímáním liturgie různých slavicích skupin. Kromě toho je problém střetu mládeže a liturgie často součástí střetu liturgie a farního společenství vůbec. Mnohdy by stačilo jen zkvalitnit liturgii jako takovou. Položit si otázku, co dělat, aby naše bohoslužba byla plná Boha (gottvoll), a ne bohachudá (gottarm), aby nebyla jen jedním ze způsobů slavnostního „žvatlání o Bohu“, jak to vyjádřila jedna sedmnáctiletá dívka.¹⁹⁹

¹⁹⁷ Srov. BAUMGARTNER, K., SCHEUCHENPFLUG, P. (Hrsg.). *Lexikon der Pastoral*, sloupce 791-793.

¹⁹⁸ Srov. Kapitola 4

¹⁹⁹ Srov. ZULEHNER, M.; BERANEK, M.; GALL, S.; KÖNIG, M. *Gotvoll und erlebnisstark* s. 13.

Oproti tomu u bohoslužeb v Jugendkirche a find•fight•follow je možné soustředit se přímo a jen na kulturu mládeže. Hudba, jazyk, technika, metody, vše může přesně odpovídat mentalitě „náctiletých“. Společenství mladých a volná atmosféra dodává mladým pocit přijetí a porozumění.

Také mezi velkými bohoslužbami (tzv. mega-events) a malými bohoslužbami v „rodinném“ kruhu najdeme rozdíly. Každá má své kouzlo a své nedostatky. U malých pravidelných bohoslužeb je hluboký prožitek ze společenství stejně smýšlejících lidí, mladí zde mohou nalézt tolik vytoužené sebesdílení, mohou se zde plně vyjádřit, najít pomoc ve svých problémech, nejsou jen jedním z tisíce, a tak mohou mezi sebou navazovat přátelské vztahy.

Velké „events-bohoslužby“ jsou něco neobvyklého. Za normálních okolností se při bohoslužbě nepočítá s tisícem mladých lidí, s jevištěm, se světelnými efekty, s umělou mlhou, s rockovou a popovou hudbou. Velký počet účastníků umožňuje skvělou atmosféru a anonymitu, která může být např. pro první kontakt rozhodující. Z této výjimečnosti vychází i určitá nebezpečí, někteří mohou přicházet na bohoslužbu za „super zážitkem“, místo za Bohem. Při klasických farních bohoslužbách nemůže člověk očekávat takové strhující zážitky, pro mnohé pak může být zážitek z farní mše zklamáním. Avšak na takovéto námítky odpovídá vídeňská pastorální teoložka Hamachers-Zuba výhradou, že lépe je prožít takovou atmosféru při setkání s Bohem jednou, než nikdy.²⁰⁰ Zakladatel fff Florián Unterberger a jejich nynější koordinátor Stephan Bazalka charakterizovali find•fight•follow následovně: nemají záměr prosazovat svou absolutní pravdivost. Stejně jako existuje bezpočet různých způsobů modlitby, existuje také bezpočet způsobů, jak slavit bohoslužbu způsobem, který se dotkne lidí. Find•fight•follow je jedna z těchto cest – ale je to cesta, která se má minimálně jednou zažít.²⁰¹

Dle mého názoru mají všechny popsané druhy bohoslužeb svůj význam a navzájem se doplňují. Ve vídeňské diecézi, kde se pořádají „events-bohoslužby“ find•fight•follow se dokonce již povedlo propojit práci farností s pořádáním

²⁰⁰ Srov. HAMACHERS-ZUBA, U.; *Heiliges Spiel*.

²⁰¹ Srov. UNTERBERGER, F.; BAZALKA, S. *Gekommen, um zu bleiben*.

velkých bohoslužeb. Bohoslužby připravují především členové vybraných farností a základní tým find•fight•follow jim je jen oporou a zázemím. Tak se mohou tyto eucharistické slavnosti stát podnětnými impulsy pro farnosti a malá společenství mládeže a snad se za jejich přispění mohou proměnit i bohoslužby celého farního společenství.

V této práci jsem chtěla především najít možné cesty, jak přiblížit mladým eucharistické slavnosti, jak překonat odcizení liturgie a mládeže a jak mladým zprostředkovat skrze liturgii Boha. Zároveň jsem chtěla dokázat, že i eucharistické bohoslužby se dají přizpůsobit mladým. Často se totiž setkávám s názorem, že přizpůsobení by se mělo odehrávat jen na poli bohoslužeb slova, přitom eucharistie je vrcholem a pramenem života, tak proč by mladí nemohli právě v ní najít výraz pro svůj život? Podle mého názoru práce dokázala, že bohoslužby se mladým nejen přizpůsobit dají, ale dokonce i musí. Pokud slyšíte, jak „náctiletá“ dívka pravidelně navštěvující bohoslužby řekne, že když chce slavit, nejde rozhodně do kostela, jistě to o něčem svědčí. Mnohým se zdají být bohoslužby přizpůsobené mládeži na pováženou, pro mě se stává aktuální otázka, zda není spíše na pováženou, že pro tyto mše ještě nevznikly žádné oficiální směrnice. Církev se tak může zdát strnulá a neschopná reagovat na změnu doby. Ti, co chtějí pro mladé skutečně něco dělat, se tak musí pohybovat na hraně.

Bohoslužba je pro lidi, kteří jsou na ní právě přítomni. Je proto důležité, aby se obracela právě na ně, aby mluvila jejich řečí, vycházela z jejich kultury, dotýkala se jejich životní skutečnosti a aby pro ně bylo slovo Boží srozumitelné.²⁰² Liturgie je hra, do které jsme vtaženi se svým tělem a svou duší, se svými myšlenkami a pocity, do které přinášíme sebe a náš svět.²⁰³

Výsledkem této magisterské práce je pro mě především potvrzení předpokladu, že je možné přizpůsobit eucharistickou liturgii mládeži tak, aby ji mohla slavit jako skutečné setkání s Bohem. To se dle mého názoru prokázalo především v poslední kapitole, kde je rozebrána jedna celá bohoslužba, včetně zdařile upravené eucharistické modlitby.

²⁰² Srov. SC 21

²⁰³ Srov. Kapitola 2.1

Nakonec bych ještě chtěla pro srovnání připojit pár slov o nesnázích s adaptací na liturgii obnovenou Druhým vatikánským koncilem. Přestože o této obnově byly a ještě i dnes jsou pochybnosti, historie ukázala, že byla potřebná a přínosná, i když byla pro mnohé velmi bolestivým přechodem. Co k tomu napsal František X. Halas, je stále a možná znovu aktuální, tak se tím nechme inspirovat:

„Dříve byl čas postů vymezen; nyní si formu odříkání musíme zvolit sami. Dříve dítě odříkávalo odpovědi katechismu. Dnes musí dítě porozumět tomu, co říká. Dříve se poslouchala autorita, aniž se žádalo vysvětlení. Dnes je třeba informovat, poučovat lidské svědomí. Dříve bylo náboženství často zvykem. Čím dál více se musí stávat světem. A neexistuje metoda, jak snadno dělat věci nesnadné. Věřící nemohou přejít z dětství do dospělosti bez práce, bez úsilí, bez slz.“²⁰⁴

²⁰⁴Článek František X. Halas, O nesnázích s adaptací na novou liturgii Str.407, časopis communio, mezinárodní katolická revue ISSN-1211-7668

Použitá literatura

Bible : Podle ekumenického vydání z r. 1985. Praha: Česká biblická společnost, 1991.

ADAM, A. *Liturgika: křesťanská bohoslužba a její vývoj.* Praha: Vyšehrad 2001. ISBN 80-7021-420-1.

BAUMGARTNER, K., SCHEUCHENPFLUG, P. (Hrsg.). *Lexikon der Pastoral.* Bd. 1. A-Ki. Freiburg i. Br.-Basel-Wien : Herder, 2002. Heslo Jugendgottesdienst (autor J. BAERSCH), sloupce 791-793.

BAZALKA, S. fff4 gestartet: "No risk, no fun": Eröffnung der neuen Staffel find•fight•follow4, *Presseaussendung find•fight•follow*, 2005 [online]. Dostupné na Internetu: < www.findfightfollow.at/download/presse_fff4_20051114.doc>.

ČÍŽKOVÁ, J.; BINAROVÁ, I. at al. *Přehled vývojové psychologie.* Olomouc: Univerzita Palackého, 2001. ISBN 80-7067-953-9.

DAS MAGAZIN DER KATHOLISCHEN JUGEND DER ERTDIÖZESE WIEN : Conectu special : Gekommen um zu bleiben! Was ist, was war – und was sein wird... *Die Eröffnung*, Wien: Der Katholischen Jugend der ED Wien, 2005. č. 3, s. 18-19.

Direktorium pro mše s dětmi. In Dokumenty liturgické obnovy. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1994.

Deutsche Bischofskonferenz. *Gottesdienst: Gemeinsame Synode der Bistümer in der Bundesrepublik Deutschland (1971-1975) - Würzburger Synode* [online]. Poslední aktualizace 30. 08. 2007 [cit. 2008-06-14]. Dostupné na:<http://www.dbk.de/schriften/synode/Dateien/Synode_in_Teilen/06_Gottesdienst.pdf>.

Deutsche Bischofskonferenz. *Richtlinien für Messfeiern kleiner Gemeinschaften (Gruppenmessen)* [online]. © 2004-08 by Deutsches Liturgisches Institut.

Dostupné na:

<<http://www.liturgie.de/liturgie/index.php?bereich=publikationen&datei=pub/oP/dok/RichtlinienfGruppenmessen>

EMMINGHAUS, J. *Eucharistie*. Přel. Pavlíková, Z. Praha: Sít', 2001. Přel. z: Die Messe. ISBN 80-7113-058-3. ISBN neuvedeno.

FREITAG, M., SCHARNBERG, CH. *Innovation Jugendkirche, Konzepte und Know-how*. Hannover: Lutherisches Verlagshaus, 2006; Kevelaer: Butzon und Bercker, 2006. ISBN 3-7859-0943-8.

HAMACHERS-ZUBA, U. *Heiliges Spiel. Den Dienst des menschenfreundlichen Gottes feiern im für (junge) Menschen freundlichen Gottesdienst*. Diözese St. Pölten, 24. 11. 2007 Studientag für Kinder-, Jugend- und Familiengottesdienste.

HEMMERLE, K. *Ausgewählte Schriften, Bd.5, Gemeinschaft als Bild Gottes*. Freiburg i.Br.: Herder, 1995.

HOBELSBERGER, H.; STAMS, E. et al. *Experiment Jugendkirche: Event und Spiritualität*. Kevelaer: Butzon & Bercker, 2003. ISBN 3-7666-0500-3.

JANSEN, G. Jesus in my House: Suche nach dem Heiligen im „heiligen Experiment“ Jugendkirche. *Das Baugerüst. Zeitschrift für Mitarbeiterinnen und Mitarbeiter in der evangelischen Jugendarbeit und außerschulischen Bildung*. 2007, č. 4, s. 44–47.

JANSEN, G. *Berühren, nicht belehren: Jugendkirche Wien: Vorstellung eines „heiligen Experiment“*. Wien, 29. 2. 2008. AKL-Junior-Tagung.

KATHOLISCHE HOCHSCHULGEMEINDE FRANKFURT AM MAIN.
Hochgebete: Predigten von Pater Martin Löwenstein SJ. Frankfurt am Main:
2003 [online]. Poslední aktualizace 31. 3. 2008 [cit. 2008-06-1]. Dostupné na:
<http://www.martinloewenstein.de/unveroef/uni_gd_ablauf/>.

KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Instrukce Redemptionis sacramentum o tom, co se má zachovávat a čeho je třeba se vyvarovat ohledně eucharistie.* Praha: Česká biskupská konference, 2005 [online]. [cit. 2008-06-14].
Dostupné na: <<http://www.cirkev.cz/res/data/004/000514.pdf>>.

KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu.* Praha: Česká biskupská konference, 2003 [online]. [cit. 2008-06-14]. Dostupné na: <<http://www.cirkev.cz/res/data/004/000508.pdf>>.

MARTINEK, M. *Ztracená generace?* Svitavy: Trinitas, 2006. ISBN 80-86885-14-3.

POKORNÝ, L. *Prostřený stůl.* Praha: Česká katolická charita, 1990. ISBN neuvedeno.

RICHTER, K. *Liturgie a život: co bychom měli vědět o mši, o církevním roku a smyslu liturgie.* Praha: Vyšehrad, 1996. ISBN 80-7021-140-7.

RITTER, K. *Im Angesicht Jugendlicher Glauben lernen – Impulse zur Jugendpastoral nach Klaus Hemmerle.* Ostfildern: Schwabenverlag, 2004. ISBN 3-7966-1150-8.

Sacrosanctum concilium – Konstituce o o posvátné liturgii. In Druhý vatikánský sněm – Dokumenty. Řím : Křesťanská akademie, 1983.

SIRKOVÁ, D. *Dospívající a jejich vztah k organizovaným církvím*. Praha: Institut vzdělávání ECM, 2007. ISBN 978-80-7356-016-4.

SKORUNKOVÁ, R. *Úvod do vývojové psychologie*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2005. ISBN 80-7041-727-7.

TABGHA - Jugendkirche Oberhausen - *ein innovatives Projekt zwischen Event und Alltagsspiritualität*, 24. 6. 2008 [online]. Dostupné na Internetu: < http://www.jugendkirche-oberhausen.de/UEber_TABG.19.0.html >.

UNTERBERGER, F.; BAZALKA, S. *Gekommen, um zu bleiben*. Wien: Katholische Jugend der Erzdiözese Wien, 2008. Příspěvek k symposiu find•fight•follow.

UNTERBERGER, F.; JANSEN, G. et al. *Konzept fff*. Wien: Katholische Jugend der Erzdiözese Wien, 2002.

URBAN, C.; RIEG, T. *Das Vergessene Jahrhundert: Kinder-Jugend-Gottesdienst: Warum sich Kirche ändern muss. Beispiele, Provokationen und Visionen aus dem kirchlichen Leben*. 1. vyd. Südring: Biblioviel Verlag, 2004. Reihe Jugendgottesdienst. ISBN 3-928781-72-3.

WÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.

ZULEHNER, M.; BERANEK, M.; GALL, S.; KÖNIG, M. *Gotvoll und erlebnisstark – Für eine neue Kultur und Qualität unserer Gottesdienste*. Ostfildern: Schwabenverlag, 2004. ISBN 978-3-7966-1147-6.

MATYS, L.; MRÁZEK, Z. et al. *Pastorační rada 2: Zápis z jednání skupinky „evangelizace – katechizace“* PRF, březen 2006 [online]. Dostupné na Internetu: <<http://www.terezicka.org/profil/rada/>>.

BRTNÍK, J.; MATULA, P. et al. *Pastorační Rada 27: Zápis z jednání skupinky „liturgie“* PRF sv. Terezičky, 5.4. 2006 [online]. Dostupné na Internetu: <<http://www.terezicka.org/profil/rada/>>.

Seznam zkratk

SC - *Sacrosanctum concilium*

VPŘM – Římský misál

Seznam příloh

Příloha I – Eucharistická bohoslužba „Lose“ v původním německém znění

Příloha II – Součástí přílohy jsou dotazníky vyplněné od respondentů, které sem použila pro účely práce – na přiloženém CD disku

Příloha III – Zpracované dotazníky do tabulky – na přiloženém CD disku

Příloha

Příloha I

Begrüßung beim Eingang

Die Zelebranten und das Team (Cordi, Bettina, Adolf, Rupert, Ulli) begrüßen die ankommenden Jugendlichen beim Eingang.

Vorwort Moderator

Der Moderator begrüßt alle Jugendlichen.

Herzlich willkommen hier bei uns – Schön dass du da bist!

Wir bitten euch, eure Handys auf „lautlos“ zu schalten, damit wir unsere Messe ungestört feiern können.

Wenn es irgendwo Probleme geben sollte, wendet Euch einfach an unsere Trouble-Shooter, die in der Kirche verteilt sind (jene Personen, die einen grünen Schal und den Button „Trouble-Shooter“ tragen), oder an unser Erste-Hilfe-Team da drüben. Bei den Trouble-Shootern könnt Ihr am Schluss auch Eure Sitzpölster loswerden – wir brauchen sie am 8. Dezember wieder.

Natürlich gibt es auch Toiletten – dazu müsst Ihr allerdings aus der Kirche raus und zwar: raus, links um die Kirche herum und dann ist es angeschrieben – durch die Sakristei. Und im Pfarrheim – das befindet sich in der Rückertgasse.

Liedprobe

Moderation durch die Band

Got a reason

Gott sieht unsere Tränen

Thy word

Rückenwind

Einladung

Jetzt geht es los!

Wir haben hier besonders viel Technik –
Lichteffekte und lauten Sound.

Aber wir wollen nicht vergessen,
dass wir hier einen Gottesdienst feiern wollen.

Einen Gottesdienst bei dem es um uns und um Gott geht! –
Bei dem es um Gott und DICH geht.

Weiters haben wir eine Bitte an euch:

Während wir Lieder singen, ist es vollkommen okay,
wenn wir mit Begeisterung jubeln, jauchzen und klatschen.

Jedoch wäre es super schön,
wenn der Gottesdienst nicht durch Applaus
nach den einzelnen Liedern unterbrochen wird.

Wir möchten euch daher bitten,
all eure Klatschenergie aufzusparen
und wenn es euch gefallen hat,
werdet ihr am Schluss genug Zeit – ca 10 min. –
für einen tosenden Applaus bekommen! ☺

Wir wollen jetzt mit einem Lied beginnen.
Einem Lied, in dem es ums Versagen geht –
und um die Hilfe, die wir brauchen.

Eingangslied

Während des Eingangsliedes ziehen die Priester aus der
Sakristei ein und nehmen auf der Sessio Platz.

Help

Begrüßung & Kreuzzeichen

Werner nimmt kurz Bezug, was „lose“ für ihn bedeutet. Bezug auf das Kreuz – als Zeichen des Leidens und dessen Überwindung – Übergang zum Kreuzzeichen

Werner Pirkner:

+ Im Namen des Vaters ...

Lied

Gott sieht unsere Tränen

Moderation

Ich kann mich noch gut an eine Situation meiner Schulzeit erinnern.

Damals hatte ich eine Gefährdung in Englisch und vor meiner letzten, entscheidenden Schularbeit hatte ich noch ein Gespräch mit meiner Englischlehrerin.

Sie gab mir ein paar Tipps und betonte auch sehr die Schwerpunkte, welche ich mir noch anschauen sollte.

Somit wusste ich fast die Hälfte der Schularbeit.

Jedoch wollte ich es für mich behalten.

Ich wollte dieses Wissen für mich alleine.

Und die Rechnung ging auf!

Am nächsten Tag kamen genau die Grammatikbeispiele und so schaffte ich mein erhofftes „Genügend“.

Als jedoch meine Mitschüler erfuhren, dass ich ihnen die Informationen nicht weitergegeben hatte, musste ich merken, dass ich in dieser Situation mehr schlecht als recht gemacht hatte.

Ich hatte sie enttäuscht und das Vertrauen zu ihnen gebrochen.
Ich wurde ein Verlierer.

Pantomime 1. Teil

Auf drei Säulen stehen verschiedene Personen. Der Hauptdarsteller marschiert zu belebter Musik. Während er so geht, begegnet er immer wieder verschiedenen Alltagssituationen:

Leben (wird nach jeder „Strophe“ wiederholt)

Das Leben – eine Kraft – Höhen und Tiefen – Freud und Leid –
entdecke deine Möglichkeiten

Schule

Alltag – Schule – lernen – Streber – Bildung – Wissen ist Macht –
Noten – Druck – Talent – Misserfolg – Versager

Alkohol und Zigaretten

Alkohol – berauschendes Gefühl – Abschalten – Gift – Übelkeit –
Zigarette – Qualmen – Beschäftigungstherapie – Gruppenzwang –
Krebs

Drogen

Drogen – Extasy – Spritzen – Magic Mushrooms – Sucht – Völliges
Abheben – Probleme vergessen – Frei fühlen

Eltern

Eltern – Heimat – Liebe – Geborgenheit – Diskussionen – Streit –
Tränen – Polemik – Schläge

Freundschaft – Liebe

Freundschaft – Liebe – Herz – Verzaubert – blind – Fremd gehen –
Schmerz – Leid – Hass

Freunde – Feinde

Gefährten – Gemeinsamkeiten – Spaß – Vertrauen – Misstrauen –
Spott – Konkurrenz – Neid – Zerschneiden

An diesen Problemen zerbricht er immer mehr, bis er zum Schluss regungslos am Boden liegt.

Und du? Was bist du schon?

Du bist nichts weiter, als ein verdammter Verlierer!

Ein Versager! Ein LOSER!

Danach folgt eine kurze Stille - 20 Sekunden

Lied

I still haven't found what I'm looking for

PC-Spiel-Animation

Sprecher:

Wir alle sind Loser! - oder etwa nicht?

Oft wissen wir nicht, welche Entscheidung die richtige ist - wäre es nicht viel einfacher, wenn Gott uns stets sagen würde, was richtig und was falsch ist?

Dann würden wir nicht ständig nur Loser sein müssen.

Aber wir sind keine Marionetten in einer Aufführung Gottes - wir haben ja einen freien Willen bekommen.

Täglich müssen wir uns entscheiden, doch ob die getroffene Entscheidung die richtige ist, sehen wir immer erst nachher - LEIDER!

Vielleicht ist unser Leben wie ein großes Labyrinth - voll mit Entscheidungen.

Auf der Leinwand erscheint ein Labyrinth während der Sprecher „Labyrinth“ sagt. Man sieht den Blickwinkel einer Person, die durch das Labyrinth irrt. Sie läuft immer wieder gegen Wände und in Sackgassen. Aber sie findet den Weg nicht. Am Ende gibt sie auf.

- Andauernd soll ich sagen, wo's lang geht –
- da gibt's den Weg, den mir meine Eltern raten,
- oder meine geheimen Wünsche und Vorstellungen,
- oder ich mach einfach das, was mein bester Freund macht – das wird schon passen.
- Und jetzt probier ich einmal, was meine Eltern meinen –
- Sackgasse – das hätt' ich mir ja denken können.
- Allein sein will ich nicht,
vielleicht häng ich mich einfach an jemand anderen dran.
- So wirklich passt das aber auch nicht für mich.
- Himmel, warum geht immer alles in die Hos'n.
- Ich dreh mich im Kreis
- und komm nicht weiter.
- Wo geht's hier eigentlich lang?
- Wenn ich mich immer nur nach den anderen richt',
komm ich nie auf meinen Weg.
- Da muss ich wieder raus.
- O.k. und jetzt geht's nach meinem Schädel.
- Mit meinem Ego-Trip stoß' ich andere vor den Kopf.
- Das haut mich total aus der Bahn.
- Und mit den Eltern ist es auch ur stressig.
- Da streit ich mich einmal mit ihnen,
weil ich in der Früh schlecht drauf bin
und schon halten sie mir das ewig vor.

- Und wenn ich wütend oder verliebt bin,
fällt es mir auch immer schwer,
die richtige Entscheidung zu treffen.
- Da zählt dann nur mehr, was mir der Bauch sagt.
- Dann das Hirn einschalten ist verdammt schwer
- – und wieder geht's nicht weiter.
- Boah – die Schule ist mühsam.
- Vielleicht sollt ich sie abbrechen.
- Meine Noten sind jetzt sowieso schlecht,
- die Lehrer sind unfreundlich und gemein.
- Und wenn ich was verbock', reiten immer alle drauf rum.
- „Du musst auch an die Zukunft denken
und einmal einen guten Beruf ergreifen!“
- Die ham' ja alle leicht reden!
- Aber was soll ich wirklich mit meinem Leben anfangen?
- Ich hab diese schwierigen Entscheidungen satt.
- Aber alles laufen lassen, geht ja auch nicht.
- Manchmal, wenn man nicht mehr ein und aus weiß,
bekommt man von Gott ein bisschen Überblick
über die Situation geschenkt

Auf der Leinwand sieht man nun den Blick auf die
Überblickskarte.

und man findet vielleicht heraus,
dass man einfach nur auf Gott vertrauen muss,
dann wird schon alles gut geh'n.

Lied

Thy word

Predigtgespräch

Am Predigtgespräch nehmen 4 verschiedene Personen teil. Der Text wird frei gesprochen und nur an die unten angegebene Vorlage angelehnt.

Adolf:

O.k., wir sind Loser, aber gibt's die auch in der Bibel?

Bettina:

Geschichte vom Seesturm – Verbindung mit unserer Lebenssituation

Rupert:

Und was macht Gott da schon?

Bettina:

Er schläft. Frage aufwerfen, ob wir seine Anwesenheit in so einer Situation überhaupt realisieren können. Wir schauen aber oft zu sehr auf die Wellen.

Cordi:

Aber es gibt auch Typen in der Bibel, die sehr wohl die Rettung sehen und voll darauf vertrauen.

Bettina:

Und wer ist das

Cordi:

Na zum Beispiel die Aussätzigen ... Geschichte

Wenn du willst, kannst du machen, dass ich rein werde.

Rupert:

Und das hat geklappt?

Cordi:

Ja, lies es nach. Er wird von Jesus berührt, geheilt und wird so aus seiner Isolation geholt und in die Gesellschaft aufgenommen.

Rupert:

Das ist eine nette Geschichte, aber Aussätzige gibt's heute ja nicht mehr ...

Cordi:

Schau dich in deiner Klasse um ... das ist der, der gleich am Anfang ausgeschissen hat. Einmal Loser, immer Loser.

Rupert:

Aber ich kenn einen, der hat, obwohl er total versagt hat, eine total wichtige Aufgabe bekommen.

Bettina:

Und wer?

Rupert:

Na der Petrus ... Verleumdungsgeschichte

Bettina:

Ich versteh schon, das ist der, der sagt: die Schirche ist nicht meine Freundin. Oder die, die immer ministriert und dem Relilehrer einen Korb gibt, wenn sie gefragt wird, ob sie bei der Schulmesse auch ministrieren kann.

Rupert:

Resümee: Auch der Versager kann was Besonderes schaffen und es zu was bringen.

Adolf:

Verlieren gehört also irgendwie dazu

So hat ja auch die Kirche begonnen: ein Verein von Leuten, die das Gefühl haben, total auf's falsche Pferd gesetzt zu haben.

Cordi:

Man pulvert alle Energie hinein und dann geht alles den Bach runter.

Adolf:

Die jünger haben den Menschen getroffen, auf den sie ihr Leben lang gewartet haben.

Der sie aus ihrem Alltag herausgeholt, ihrem Leben Sinn gegeben hat – und plötzlich stirbt er am Kreuz.

Alles aus.

Es dauert ur lang bis sie draufkommen, obwohl Jesus versagt, bringt er uns Hoffnung, dass Leid und Tod nicht das Ende sind.

Gott verwandelt den Tod Jesu in die Auferstehung, die wir jetzt gemeinsam feiern und zu der wir euch jetzt einladen.

Lied

You've got a friend

Während des Friedensgrußes einfach instrumental leise weiter spielen.

Friedensgruß

Einleitung P. Thomas

Wir sind alle manchmal Loser!

Und gerade dann ist es gut, Freunde zu haben.

Wir haben gerade „You've got a friend“ gesungen:

Du hast einen Freund.

Da können wir sicher sein!

Auch wenn wir etwas verloren haben,

haben wir immer noch Freunde.

Ein Händedruck ist ein Zeichen für:

„Schön, dass du da bist. Ich schätze dich und ich akzeptiere dich!

Ich bin für dich da. Ich nehme dich so an, wie du bist.“

Darum lasst uns nun ein Freundschaftszeichen setzten.
Reichen wir einander die Hände im Zeichen des Friedens,
damit wir alle das Gefühl haben – wir sind alle gleich!

Lied

You've got a friend

Ab der 2. Strophe – Ref. – Bridge – Ref.

Gabenbereitung

Moderation

In diesem Gottesdienst haben wir schon nachgespürt,
warum wir oft zu Losern werden.

Von Jesus können wir gerade in Lose-Situationen lernen.
Er möchte uns einen Weg aufzeigen.

Aus diesem Grund wollen wir jetzt all unsere Verlassenheit,
unsere Verzweiflung, unser Versagen und unser Verlieren –
unser ganzes Loser-Sein zu Jesus bringen.

Wir bringen es zum Altar und Jesus wird uns wandeln.
Er will uns ein Stück verändern.

Gabengebet

auf der Leinwand erscheint ein Kreuz mit den Begriffen:

„Verzweifelt sein“ [links oben]

„Verlassen sein“ [rechts oben]

„Versagen“ [links unten]

„Verlieren“ [rechts unten])

Werner + Thomas

Guter Gott,
Brot und Wein sind hier auf diesem Altar,
um verwandelt zu werden.

So wandle auch unser Leben,
unser verzweifelt Sein,
unser verlassen Sein,
unser Verlieren,
unser Versagen.

Alle:

Amen.

Hochgebet

Werner + Thomas

Jesus, der Herr, sei mit Euch!

Alle:

Und auch mit Dir!

Werner + Thomas

Wo sind Eure Herzen?

Alle:

Wir haben sie beim Herrn!

Werner + Thomas

Gemeinsam wollen wir beten

Alle:

Und Gott danken.

Werner + Thomas

Gott, wir danken Dir für Jesus.
In seinem Leben ist nicht alles glatt verlaufen.
Viele seiner Freunde haben ihn verlassen,
er war einsam und verzweifelt,
er galt als gesellschaftlicher Versager,
er hat sein Leben am Kreuz verloren.
Du, Gott, hast ihn, den Loser, zum Winner gemacht.
Du hast ihn aufgerichtet und befreit.
Er konnte wieder atmen und leben.
Er ist auferstanden.
Deshalb singen wir voll Freude ...

Lied

Heilig, Heilig, Heilig

Werner + Thomas

Sende deinen Geist auf diese Gaben herab und heilige sie,
damit sie uns werden Leib + und Blut deines Sohnes,
unseres Herrn Jesus Christus.

Denn am Abend,
an dem er ausgeliefert wurde
und sich aus freiem Willen dem Leiden unterwarf,
nahm er das Brot und sagte Dank,
brach es, reichte es seinen Freunden und sprach:

NEHMET UND ESSET ALLE DAVON:
DAS IST MEIN LEIB,
DER FÜR EUCH HINGEGEBEN WIRD.

Ebenso nahm er nach dem Mahl den Kelch,
dankte wiederum,
reichte ihn seinen Freunden und sprach:

NEHMET UND TRINKET ALLE DARAUS:
DAS IST DER KELCH DES NEUEN UND EWIGEN BUNDES,
MEIN BLUT,
DAS FÜR EUCH UND FÜR ALLE VERGOSSEN WIRD
ZUR VERGEBUNG DER SÜNDEN.
TUT DIES ZU MEINEM GEDÄCHTNIS.

Lied

Amen

Während des Liedes (sehr meditativ) sieht ein Bild auf der
Leinwand: Kreuz

Während dieses sich zur leuchtenden Sonne verwandelt, sagt ein
Bandmitglied : „Lass dich verwandeln!“ (Band spielt im
Hintergrund leise weiter)

Während wieder Amen (etwas belebter) gesungen wird, sieht man
auf der Leinwand das Bild mit der Sonne.

Wandlung

Links oben erscheint wieder der Begriff „Verzweifelt sein“

Werner + Thomas

Gott, es gibt Momente in unserem Leben,
in denen wir keinen Ausweg mehr sehen und verzweifelt sind.
Als die Jünger beim Seesturm in Angst und Schrecken geraten,
ist Jesus da und gibt ihnen Ruhe und Sicherheit.

Im Hintergrund erscheint unter dem Begriff „Verzweifelt sein“
das Wort „HOFFNUNG“

Wir danken Dir Gott,
dass Du auch uns gerade in Zeiten der Verzweiflung
Deine Nähe schenkst und neue Kraft und Hoffnung.

Band: AMEN – sehr ruhig

Rechts oben erscheint wieder der Begriff „Verlassen sein“

Werner + Thomas

Gott, immer wieder
werden wir von unseren Mitmenschen enttäuscht,
wir fühlen uns einsam und verlassen.
Als der Aussätzige zu Jesus kommt,
schickt dieser ihn nicht weg.
Jesus berührt ihn, um ihn zu heilen.

Im Hintergrund erscheint unter dem Begriff „Verlassen sein“
das Wort „BEGEGNUNG“

Wir danken Dir Gott für Menschen,
die zu uns stehen,
in denen Du uns persönlich begegnest.

Band: AMEN – ruhig

Links unten erscheint wieder der Begriff „Versagen“

Werner + Thomas

Gott, Du kennst unsere Misserfolge,
Du weißt, wie oft wir in unserem Leben versagen.
Obwohl Petrus Jesus dreimal verleugnet, ist nicht alles aus.
Jesus verzeiht ihm und gibt ihm eine neue Chance.

Im Hintergrund erscheint unter dem Begriff „Versagen“ das Wort
„NEUBEGINN“

Wir danken Dir, dass Du auch uns nicht verurteilst,
Du öffnest uns die Möglichkeit zu einem Neubeginn.

Band: AMEN – belebt

rechts unten erscheint wieder der Begriff „Verlieren“)

Werner + Thomas

Gott, manchmal scheinen wir alles zu verlieren:

Träume zerplatzen, Freundschaften zerbrechen, Menschen sterben.

Als Jesus gekreuzigt wird,

bricht für die Jünger eine Welt zusammen, sie sind völlig am Ende.

Doch Jesus bleibt nicht im Tod.

Im Hintergrund erscheint unter dem Begriff „Verlieren“ das Wort „LEBEN“

Wir danken Dir Gott, dass Jesus auferstanden ist.

Er lebt, er liebt uns, er gibt uns Kraft zu neuem Leben.

Band: AMEN – schwungvoll

Werner + Thomas

Gott, wir feiern hier in Gemeinschaft mit der ganzen Kirche,
mit Papst Johannes Paul, unserem Bischof Christoph und allen,
die Verantwortung tragen in der Kirche;

wir fühlen uns verbunden mit Christen auf der ganzen Welt;

wir denken an unsere Verstorbenen

und hoffen auf ein ewiges Leben bei Dir.

So wollen wir Dich loben und preisen mit Jesus:

DURCH IHN

UND MIT IHM

UND IN IHM

IST DIR GOTT, ALLMÄCHTIGER VATER,

IN DER EINHEIT DES HEILIGEN GEISTES,

ALLE KRAFT UND HERRLICHKEIT,

JETZT UND IN EWIGKEIT.

Lied

Amen – überdrüber fetzig - Jubel

Überleitung ins Vater unser

Moderator:

Mit dieser Kraft und Zustimmung,
welche wir gerade im AMEN gegeben haben,
wollen wir nun das Vater unser beten.

Für mich ist dieses Gebet das Schönste auf Erden,
weil es uns Jesus Christus selbst gegeben hat
und weil es uns mit allen Christen auf der ganzen Welt verbindet.

Lied

Auf der Bühne reichen sich alle die Hände.

Vater unser

Kommunion

Moderator:

Das Brot am Altar ist mehr als nur Getreide und Wasser!

Es ist Jesus Christus –

und wenn du daran glaubst,

dann laden wir dich ein,

mit uns dieses besondere Brot jetzt zu essen.

Unsere Kommunionsspender

sind durch unsere Fahmenträger gut erkennbar.

Sie werden zu euch kommen

und alle Bereiche der Kirche abdecken.

So komm jetzt und glaube!
Denn dieses Stück Brot kann dich verändern.

Brotbrechung

Das Brot wird gebrochen.

Werner + Thomas:

Seht und erkennt in diesem Brot Jesus Christus.
Er bricht sich für uns Menschen, damit wir nicht zerbrechen.
Er ist das Lamm Gottes, das gekommen ist,
um bei uns Menschen zu sein.

Moment der Stille

Zur besseren Kennzeichnung steht bei jedem Kommunionsspender ein Kind mit einer Fahne in der Hand.

Während der Kommunion singt die Band.

Lied

Jesus, Lover of my soul

Pantomime

Der Zerbrochene liegt wieder auf der Säule. Eine Person im weißen Gewand geht auf ihn zu und streckt ihm die Hand entgegen. Er berührt ihn und darauf hin beginnt er sich langsam wieder aufzurichten. Die Musik wird wieder lebendiger.

Schlussgebet

Moderator:

Herr, du bist der Herr, der mich nie fallen lässt.
Du gibst mir Kraft und Mut, jeden Tag neu zu bestehen.

Du rufst mich zu dir und stärkst mich jeden Tag neu!

Du gibst mir Rückenwind!

Ich bin in deiner Hand geborgen.

Du glaubst an mich und traust mir jede Menge zu.

Oft forderst du mich auch heraus,
aber deine Liebe ist so unendlich groß,
dass ich mich bei dir immer sicher und geschützt fühlen kann.

Du gibst mir Rückenwind!

Herr, heute möchte ich dir sagen, wie sehr ich dich liebe.

Lebe du in meinem Leben

und führe du mich jeden Tag auf deinen Wegen.

Heiliger Geist komm und erfülle mich neu, denn ich weiß:

Du gibst mir Rückenwind!

Lied

Rückenwind

Verlautbarungen

Moderator + Florian Unterberger

Während der Verlautbarungen sieht man auf der Leinwand die Sponsoren, das Danke der KJ an alle Mitarbeiter und die beteiligten Pfarren.

Wie Ihr wahrscheinlich auf den Flyern gelesen habt, bildet ein Chill-Out den letzten Teil unserer gemeinsamen Feier. Draußen im Zelt bekommt Ihr Würsteln, Tee, alkoholfreie Getränke und Brot und Gebäck. Die Band wird uns noch mit ein bisschen Musik begleiten.

Wir sind sehr dankbar, dass wir LOSE in dieser Kirche feiern dürfen – deshalb bitten wir Euch, vor allem mit den Getränken aufzupassen, damit wir die Kirche wieder heil zurückgeben können.

Wir haben eine ganz große Bitte an Euch: Wir würden gern wissen, wie es Euch gefallen hat, damit wir die letzte Messe in vier Wochen noch besser machen können. Dafür gibt es zwei Möglichkeiten – entweder Ihr schnappt Euch jemanden, der „Contact“ auf seinem Button stehen hat, oder Ihr tragt Euch in das Gästebuch der www.findfightfollow.at-Homepage ein – draußen findet Ihr auch zwei Computer. Aus der Kirche raus müssen auch alle, die rauchen wollen. Draußen findet Ihr Aschenbecher.

Wer seine Eindrücke in einem Gespräch verarbeiten will, oder über sonst irgendetwas sprechen möchte, kann sich ebenfalls jemanden mit grünem Schal suchen auf dessen Sticker das Wort „Seelsorger“ steht.

Wie Ihr Euch wahrscheinlich vorstellen könnt, kosten diese Messen einen Haufen Geld. Wenn jeder von Euch ein bisschen was in die Röhren schmeißen könnte, die beim Ausgang auf Euch warten, wäre uns wirklich sehr geholfen. – Aber nicht nur Münzen, sonst werden die Röhren so schwer und unser armen Helferleins können sie bald nicht mehr halten. Bei LINK wurden übrigens ... Euro eingesammelt!

Am 8. Dezember gibt es die nächste Fortsetzung von find•fight•follow – es würde uns freuen, wenn Du wiederkommst; es würde uns noch mehr freuen, wenn Du noch jemanden mitbringst!

Schlusswort

Werner:

Danke – Neubeginn – Leben

Kurze Zusammenfassung – Conclusio des ganzen Gottesdienstes! +
Überleitung in den Segen

Schlusseggen

Frei gesprochen

Werner + Thomas:

...

+ der Vater

und der Sohn

und der Heilige Geist.

Alle:

Amen.

Werner + Thomas

Lebt nun in seinem Frieden!

Alle:

Dank sei Gott dem Herrn.

Lied

Got a reason

Abstrakt

GUTWIRTHOVÁ, K. *Mládež a liturgie. Problematika liturgie přizpůsobené mládeži a její některé moderní formy*. České Budějovice 2008. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí práce Z. Demel.

Klíčová slova: liturgie, mládež, bohoslužba, eucharistie, církev, Jugendkirche, find•fight•follow-Messe

Práce se zabývá možným přizpůsobením forem katolické liturgie, zejména eucharistické, mládeži. Celá práce je rozdělená do pěti větších tématických okruhů. V prvním je základní charakteristika liturgie všeobecně, ve druhém je vymezení skupiny mládeže a zpracování výsledků dotazníků zaměřených na vztah mládeže k liturgii. Ve třetím tématickém okruhu jsou popsány tři rozdílné koncepty bohoslužeb vztahujících se k mládeži, které chtějí zprostředkovat mladým vztah k Bohu. Následuje část, která se zabývá vztahem mladých lidí k liturgii a farnímu společenství a možnými úpravami pro bohoslužby mládeže v rámci církevních předpisů. Jako poslední část je uveden rozbor jedné alternativní eucharistické bohoslužby pro mládež.

Práce prokázala, že je potřebné slavit liturgii přizpůsobenou mládeži a že je to možné a vhodné i na poli eucharistické bohoslužby. Zároveň práce poukázala na různé možnosti přizpůsobení liturgie mládeži.

Abstract

Youth and liturgy. Problems of the liturgy adapted for youth and some of modern forms of it.

Key words: liturgy, youth, divine service, Eucharist, church, Jugendkirche, find•fight•follow-Holy Mass

The diploma thesis investigates the possibilities of the adjustment of the forms of catholic liturgy, mainly Eucharistic liturgy, to the youth. The thesis is divided into five thematic parts. The basic characteristic of liturgy in general is to be found in the first part. The second part contains definition of youth and the results of research focused on the relationship of the youth to the liturgy. The third part describes three different concepts of youth divine service, which try to enable young people to build personal relationship with God. The following part deals with the relationship of young people to the liturgy and the parish community and possible adjustment of the divine service for youth within the church prescriptions. The alternative Holy Mass for youth is analysed in the last part of the thesis.

The diploma thesis has proven that it is necessary to celebrate the liturgy adjusted to the needs of the youth and that it is possible and even advisable to use these adjustments even to the Holy Mass. At the same time the thesis has shown various possibilities how to adjust the liturgy to the youth.